

2.1. Proslave u Zagrebu i okolici

HR-HDA-984. Obitelj Kumičić

17. travnja 1925.

HRVATI!

Deset je vijekova stara slava KRALJEVSTVA HRVATSKOGA!

Deset dugih vijekova blista čisto i sjajno HRVATSKO IME o zlatnom traku, što pred hiljada godina sinu s ovjenčanoga čela Prvoga Kralja svih HRVATA, slavnoga i silnoga TOMISLAVA!

Metropola svih HRVATA, slobodni i kraljevski glavni grad ZAGREB, taj drevni bedem HRVATSTVA u dubokom poštivanju preslavne uspomene na Velikoga Prvoga Kralja, najljepši svoj perivoj okrstio je sjajnim Njegovim imenom.

Tuj će Hrvati postaviti dostojan spomenik Prvomu svojem Kralju. Tuj će se podići zavjetni žrtvenik bolje budućnosti, na kom će daleka pokoljenja Hrvata doprinostiti žrtve zahvalnice divnim sjenama Praotaca svojih. Tuj će nastati žarište hrvatskoga rodoljublja, nepresahljivo vrelo ljubavi i požrtvornosti u radu za sreću HRVATSKE!

HRVATI! Poradite svim silama da u srcu HRVATSKE, u našem staroslavnom Zagrebu što prije otkrijemo spomenik Prvom našem Velikom Kralju Tomislavu! Neka nas sjajni i junački Njegov lik sjeti prastare djedovske slave, neka u nama trajno nijeti nekada-nji hrvatski Ponos, neka nas krijepi i uči na prošlome stvarati buduće!

HRVATI! Četrnaest vijekova povijesti HRVATSKOGA NARODA gleda na Vas! Ispunite svoju svetu hrvatsku dužnost! Neka Vam ne bude teška nikoja žrtva odavajući poštu mudromu i junačkomu Vladaru, slavnomu utemeljitelju KRALJEVSTVA HRVATSKOGA, Velikom TOMISLAVU!

/:slijede potpisi:/

/:slijedi adresa odbora i adresa, kamo se šalju prinosi:/

dr. G. K.¹⁰⁰ 17. 4. 1925.

¹⁰⁰ Đuro Kumičić (Zagreb, 19. prosinca 1887. – Zagreb, 2. travnja 1975.). Odvjetnik i državni dužnosnik. Sin književnika Eugena Kumičića st. Završio klasičnu gimnaziju i pravni fakultet te apsolvirao na Ekonomsko-komercijalnoj visokoj školi u Zagrebu. Bio u misiji Ministarstva domobranstva kod 11. njemačke oklopne divizije u Vrnjačkoj Banji. Godine 1942. imenovan za člana Hrvatskoga državnog sabora. Iste godine postaje glavar stožera i vrhovnik rada u Državnoj časnoj radnoj službi. U lipnju 1943. prelazi u Predsjedništvo Vlade NDH kao nadsavjetnik u Uredu glavaru Građanske uprave za Dalmaciju. Od sredine siječnja 1944. do kraja rata ravnatelj je Ureda Hrvatskoga državnog sabora. Dekretom A. Pavelića opunomoćen da grad Zagreb preda partizanima, što je i učinio 8.

Centralni odbor za proslavu 1000 godišnjice Hrvatskoga kraljevstva /zastupan po g. dru Jelašiću¹⁰⁶/.

Jugoslavenska akademija/zastupana, po g. i bratu dru Dani Gruberu¹⁰⁷/.

Monsgr. dr. Svetozar Ritig¹⁰⁸ /u zastupanju g. gradonačelnika arh. Heinzel-a¹⁰⁹/.

Savez hrv. pjev. društava /zastupan po g. ravnatelju Faler-u¹¹⁰/.

Matica Hrvatska /zastupana po g. dru Jelašiću/.

Sa strane Braće Hrvatskoga Zmaja prisutni su Veliki meštar brat Emilij pl. Laszovski, kao predsjedatelj konferencije, nadalje braća Majer,¹¹¹ Platzer,¹¹² dr. Freit, dr. Korenić,¹¹³ Dragan Kostanjski¹¹⁴ i Stjepan Pužar.¹¹⁵ Potonji kao voditelj zapisnika.

---

geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu 6, br. 1 (1975): 373–376, pristupljeno 15. kolovoza 2025., <https://hrcak.srce.hr/136575>.

¹⁰⁶ Franjo Jelašić (Srijemski Karlovci, 21. ožujka 1878 – Zagreb, 10. studenoga. 1944), filozofski pisac i prevoditelj. Tajnik Matice hrvatske od 1922. do 1939. Hrvatski biografski leksikon (1983 – 2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/jelasic-franjo-pisac>>.

¹⁰⁷ Dane Gruber (Senj, 17. lipnja 1856. – Zagreb, 21. ožujka 1927.), hrvatski povjesničar. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/gruber-dane>>.

¹⁰⁸ Svetozar Rittig (Ritig) (Slavonski Brod, 6. travnja 1873. – Zagreb, 21. srpnja 1961.), hrvatski povjesničar i političar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/rittig-svetozar>>.

¹⁰⁹ Vjekoslav Heinzel (Zagreb, 27. kolovoza 1871. – Zagreb, 1. ožujka 1934.), hrvatski arhitekt, gradonačelnik Zagreba od 1920. do 1921. te 1922.–1928. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/heinzel-vjekoslav>>.

¹¹⁰ Nikola Faller (Ivanec, 22. travnja 1862. – Zagreb, 28. veljače 1938.), hrvatski dirigent. Od 1924. do 1938. predsjednik Hrvatskoga pjevačkog saveza. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://enciklopedija.hr/clanak/faller-nikola>>.

¹¹¹ Milutin Mayer (Majer) (Velika Ludina, 16. studenoga. 1874. – Zagreb, 23. veljače 1958.), Zmaj Svetohelenski, romanopisac. *Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/mayer-milutin>>.

¹¹² Stjepan pl. Platzer Frundsberški (rod. 1876. – umro 1933.), Zmaj Frundsberški. Počasni članovi, *Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja”*, pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://dbzh.hr/o-druzbi/pocasni-clanovi/>>.

¹¹³ Juraj Korenić, Zmaj Bosiljevački III., liječnik iz Zagreba, prvi potpredsjednik jugoslavenskog fašističkog pokreta Zbor. „Jugoslavenski narodni pokret Zbor”, Wikipedia, pristupljeno 18. kolovoza 2025., <https://hr.wikipedia.org/wiki/Jugoslavenski_narodni_pokret_Zbor>.

¹¹⁴ Dragan Kostanjski, Zmaj Kralevo-Vrški. Viktor Mohr, Pregled održanih predavanja u prostorijama „Družbe Braća Hrvatskoga Zmaja” (1906 – 1941) i „Viteškog reda Hrvatskoga zmaja” (1943 – 1945) u Zagrebu, Zagreb/Zaton Mali, 1955/56, PDF, pristupljeno 22. rujna 2025. <<https://laszowski.com/wp-content/uploads/2024/03/4.45-Pregled-odrzanih-predavanja.pdf>>.

¹¹⁵ Stjepan Pužar, muzejski administrator, umirovljen 1941. godine. Franjo Buntak, „Pedeset godina Muzeja grada Zagreba”. PDF, Muzej grada Zagreba, pristupljeno 22. 9. 2025., <https://www.mgz.hr/files/file/Odabrana-bibliografija/1951-1960/MGZ_Pedeset_godina_MGZ_SNZ_1957.pdf>.

U 6 i 1/2 sati na večer Vel. meštar B.H.Z. otvara konferenciju, srdačno pozdravlja sve prisutne i poziva ih na zajednički rad oko što dostojnije proslave 1000 godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva.

Moli prof. dra Grubera, što u tom pogledu namjerava Jug. akademija.

Prof. dr. Dane Gruber, izjavlja, da je Jug. akademija jedva dočekala, da može sa ostalim hrv. društvima tu velebnu hrvatsku slavu proslaviti. U tu svrhu sprema i jednu veliku spomenicu, na kojoj suradjuju najugledniji hrvatski učenjaci i književnici. Kada se ustanovi raspored proslave drugih društava, onda će se i Akademija priključiti.

Predsjedatelj Laszovski moli Centralni odbor, da on izvjesti o svojem rasporedu.

Dr. Jelašić izvješćuje, da je Centralni odbor odmah na početku svoga rada zbog stanoovitih razloga sa istim zapeo. Stoga nema ništa za. izvjestiti.

Gdja Kumičić saopćuje, da su "Tomislav" i Hrv. Žena uvijek čekali na direktivu sa strane Central. odbora, nu pošto je ta izostala, te usljed političkih prilika u Hrvatskoj i napokon zbog samih unutarnjih društvenih prilika, morali su odustati od proslave većega stila, te se moraju ograničiti na najčedniju proslavu. - Odlučile su se na restauraciju crkve sv. Ksavera i na obnovljenje 14 križnih postaja, koje se nalaze u drvoredu pred samom crkvom, a koje bi ujedno imale sjećati na 14 stoljeća hrvatske prošlosti. Približna obnova imala bi biti do polovice kolovoza o.g. gotova. Samostan kraj crkve sv. Ksavera imao bi se početi takodjer ovih dana graditi.

Gdja Heinzl priopćuje, da jedan odbor zagrebačkih gospodja radi na priredbi jedne historijske izložbe, koja bi se imala održavati u proslavu ove hrvatske jubilarne godine u mjesecu listopadu, i to pod protektorijatom grada Zagreba. U toj izložbi bi se iznjelo sve, što se tiče historijske prošlosti našega glavnoga grada Zagreba. Prvaci naroda biti će u najskorije vrijeme pozvani na suradnju u tome cilju. Sama izložba imala bi se održavati u prostorijama Umjetničkog paviljona. Poziva sve rodoljubne prisutnike na marljivu suradnju s njima. - Podjedno će gospodje izvesti jednu skupocijenu zastavu, te će ju poslati na Duvno i smjestiti u duvanjskoj crkvi.

Prof. dr. Gruber: konstatira, da je vrlo lijepa zamisao o restauraciji crkve sv. Ksavera, a od eminentne je važnosti za buduće generacije ideja o priredbi historijske izložbe.

Gdja Fürst prikazuje kako će gospodje obići sve plemićke i gradjanske obitelji, posjetiti nadbiskupa i ostale odličnike, te od njih izmoliti sve što imade vrijednosti po historiju hrv. metropole. U izložbi će se takodjer prikazati tri tipa zagrebačkih kuća, /purgerska kuća, kurija i aristokratska palača/. –

Velike je nade, da će ih u svemu tome pomoći gg.¹¹⁶ ravnatelj Fancev,¹¹⁷ prof. Szabo,¹¹⁸ Etnografski muzej i ostali prvaci na tome polju. Sve što bi se sakupilo za izložbu, prešlo bi poslije iste u vlasništvo Gradskoga muzeja, što bi činilo, sa već dosadanjim predmetima istoga temelj budućem velikom Gradskome muzeju.

Predsjedatelj Laszovski primjećuje, da su B.H.Z. htjela prirediti proslavu u velikom, stilu, nu kratko vrijeme i ostale zapriete spriječile su ih u tome. U toj proslavi bila je zamišljena i jedna velika izložba, u kojoj bi bila i specijalna izložba zagrebačkih društava.

Gdja Heinzel pozivlje, da izaslanici prisustvuju sjednici Gospojinskog društva, koja će se obdržavati dne 15. VI. 1925. u 5 sati poslije podne u načelnikovoj palači na Katarin-skom trgu.

Gdja Pavleковиć izvješćuje, da je Društvo "Katarina Zrinska" prema svojoj mogućnosti već poslalo jednu svotu na Duvno za Duvanjsku crkvu. Nadalje pripravne su za pomoć k restauraciji ksaverske crkve, a ujedno pripravne su sa svojom pomoći izaći u susret i pri-redbi zamišljene izložbe.

Ravnatelj N. pl. Faller izjavlja, da pošto Centralni odbor nije radio, usljed toga je Savez hrv. pjev. društava zaključio, da u listopadu o.g. priredi veliku pjevačku smotru. Ta smotra bi se obdržavala jednoga prijepodneva u kazalištu, a istoga dana poslije podne bila bi pjevačka veselica. O tome su već sva hrv. pjevačka društva obaviještena.

Predsjedatelj Laszovski čita netom stigli dopis Hrv. kazališta, u kojem isto obećaje, da će proslavu 1000 godišnjice Hrvat. Kraljevstva potpomagati svim raspoloživim srodstvi-ma, kako je to već i svojim aktom od 16. XI. 1923. obećalo.

Prof.dr. Jelašić javlja u ime Matice Hrvatske, da će ista u jubilarnoj godini izdati veliki zbornik u 6 knjiga, /prva knjiga doskora će u javnost/. Nadalje će izdati djelo bečkoga profesora Strigovskoga o hrv. arhitekturi. Napokon će izdati i brošuru našega poznatoga književnika Milutina Majera: S puta na Davanjsko polje.

Nadzornik Majer predlaže, da se o ovoj velikoj našoj proslavi zasnuje i ostvari nešto vidljiva, trajnoga i monumentalnoga, za vječno sjećanje i budućim našim pokoljenjima na veliku prošlost 1000 godišnjeg hrvatskog kraljevstva. Neka se podigne kakav veleban tri-jumfalni slavoluk, ili još bolje dostojan spomenik prvome hrv. kralju Tomislavu. Svakako pako treba poradi ti na tome i tom zgodom, da se već jednom dodje do prijeko potrebnih odgovarajućih prostorija sa gradski muzej. Ostvarenje, toga, svakako bi odgovaralo sadaš-njoj Hrvatskoj Atini – Zagrebu. Predlaže, da bi se u tu svrhu preuredila sadanja zgrada gornjogradske škole /Popov toranj/.

¹¹⁶ Kratica za „gospoda“, *Hrvatski jezični portal*, pristupljeno 14. rujna 2025., <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&cid=fFhIURE%3D>.

¹¹⁷ Franjo Fancev (Virje, 24. rujna 1882. – Zagreb, 31. ožujka 1943.), hrvatski knjižničar, filolog i književni povjesničar. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 4. rujna 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/fancev-franjo>>.

¹¹⁸ Gjuro Szabo (Novska, 3. veljače 1875. – Zagreb, 2. svibnja 1943.), hrvatski povjesničar, konzervator i muzeolog. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 4. rujna 2025., <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/szabo-gjuro>>.

Monstr. dr. Ritig priopćuje, da će sa spomenik velikom hrv. dobrotvoru Strosmajeru u listopadu ove jubilarne godine otkriti. O mjestu gdje će se isti postaviti, odlučit će posebna anketa. Tom zgodom izdat će se i Spomenspis o Strosmajeru, sličan svojedobnoj akademijinoj ediciji, ali znatno proširen. Takodjer će se ove godine prirediti i kulturni kongres svih Slavena.

Resumiraju li se sada, sve na ovoj konferenciji izložene ideje i namjere, dodje se do zaključka, da je 1000 godišnjica Hrvatskoga Kraljevstva jedna narodno-kulturna i politička proslava Hrvatskoga naroda. Zašto je rad Centralnog odbora zapinjao, biti će samo onda razumljivo, ako se uoči, da se isti sastoji gotovo od samih političara. Naše političke prilike, poznate su pako svakome. Stoga bi bilo od prijekne potrebe, da se sa strane svakog društva izašalje u Centralni odbor po jedan delegat, te da se tako osnuje Vrhovni odbor za proslavu 1000. god. Hrv. Kraljevstva. Trebalo bi, da se sistematizira niz pojedinih proslava. Predlaže, da se na buduću sjednicu pozovu Društvo gospodja za podignuće Strosmajerovog spomenika, Odbor za podizanje Mihanovićovog¹¹⁹ i Runjaninovog¹²⁰ spomenika. Nadalje pita, zašto današnjoj sjednici nije nitko od Hrv. Sokola prisutan?

Prof. dr. Jelašić odgovara, da prigovori Centralnome odboru potpunoma stoje i da karakteristika toga odbora - koju je netom izrekao g. dr. Ritig - posvema odgovara istini. Nadalje izjavlja, da je Centralni odbor shvatio ovu proslavu ne samo kao slavu Zagreba, već cijeloga hrvatskoga naroda. Stoga su svojedobno bile pozvane, sa strane toga odbora sve hrvatske župe /župni uredi/, mnogi odličnici, sa pozivom i uputama za proslavu 1000 godišnjice. Tada nas najednom dodje poruka sa jedne strane: "Stanite! Bez nas nasmijete ništa raditi." I tako je zapeo rad našega odbora. Velike zamisli bila su u pripremi, i sve bi bilo pravodobno posvršeno, nu usljed tih zaprijetka, onemogućen je bio naš daljnji rad.

Predsjedatelj Laszovski poziva, sva prisutna društva i ženska i muška na jedan skroz uzajaman rad oko što dostojnije proslave. Zatim javlja, da su B.H.Z. svojom okružnicom pozvali cijeli hrv. episkopat, da isti putem podredjenog mu svećenstva pozove širje slojeve naroda na svečanu proslavu 1000 godišnjice. Ta narodna proslava imala bi se provesti 5. srpnja t. j. na dan sv. Ćirila i Metoda o.g. Slava bi se prema predlogu B.H.Z. slavila sa paljenjem krijesova, svečanom službom božjom, propovjedima, predavanjima, pomirenjem, sadjenjem lipa na uspomenu budućim generacijama i t.d. Zatim družba B.H.Z. kani u niz proslava umetnuti svečano otkriće spomenploče slavnom hrv. skladatelju Ivanu pl. Zajcu. Nadalje otkriće spomenploče našem velikom romancijeru Eugenu Kumičiću. – Zatim

¹¹⁹ Antun Mihanović (Zagreb, 10. lipnja 1796. – Novi Dvori kraj Klanjca, 14. studenoga. 1861.), hrvatski pisac i političar. Tvorac stihova hrvatske himne „Lijepa naša“, koji su 1835. objavljeni u *Danici* pod nazivom „Hrvatska domovina“.

Mihanović, Antun. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://enciklopedija.hr/clanak/mihanovic-antun>>.

¹²⁰ Josip Runjanin (Vinkovci, 8. prosinca 1821. – Novi Sad, Vojvodina, 2. veljače 1878.), hrvatski glazbeni amater. Skladatelj melodije hrvatske himne Lijepa naša; Runjanin, Josip. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/runjanin-josip>>.

pita g. dra Ritiga, dali će g. gradonačelnik i gradsko zastupstvo takodjer izdašno poduprijeti proslavu 1000 godišnjice.

Monsgr dr. Ritig odvrća, da je g. načelnik pripravan za svaku potporu u tu svrhu. Zastupstvo grada takodjer će tu proslavu podupirati.

Gđja Kumičić predlaže, da se našim Amerikancima koji bi imali dne 29. b. mj. stići na proslavu 1000 godišnjice javi, da dodju u rujnu, kada budu sve pripreme dovršene.

Većina prisutnih protivi se tome, pošto se već u kolovozu priredjuje svečani svesokolski slet.

Zatim gđja Kumičić apelira na sve hrv. povjesničare i političare, da neka ne brišu "kraljevstvo" iz naslova "Proslava 1000 godišnjice Hrv. Kraljevstva", a mjesto potonjeg, da neka ne meću samo «državnost». Jer Hrv. kraljevstvo postoji već faktično 1000 godina, a državnost t.j. Hrv. država već punih 14 stoljeća.

Predsjedatelj Laszovski odvrća na jedan prijašnji upit, da je na današnju konferenciju bio pozvan i Hrv. sokolski savez, ali da nam nije javljeno zašto nije nitko sa njegove strane odaslan. Nadalje bila su takodjer pozvana, a nijesu se odazvala slijedeća društva: Društvo hrv. književnika, Kolo hrv. književnika, Društvo Sv. Jeronima /svi u Zagrebu/ i Plemenita općina Turopolje u Vel. Gorici.

Nadalje veli, da će prema predlogu na buduću sjednicu svakako biti pozvan Odbor gospodja za podignuće Štrosmajerovog¹²¹ spomenika, zatim odbor za Mihanovićeve i Runjaninov spomenik.

Zaključujuć usvaja i predlaže na prihvata predlog g. dra Ritiga, da se Centralni odbor proširi sa priključkom po jednog delegata sa strane svakog pojedinog društva.

Prof dr. Jelačić protivi se, da se pozove Odbor za Mihanovićeve i Runjaninov spomenik, jer da je između toga odbora s jedne strane, i nekih hrv. društava s druge strane, već prije došlo do trvenja, tako, da su potonja društva svojedobno izjavila, da neće sa spomenutim odborom nikakve zajedničke suradnje/.

Predlaže, da se taj sabor ne pozove.

Zaključuje se, da se Odbor za podignuće Mihanovićeve i Runjaninovog spomenika ne pozove.

Predsjedatelj Veliki meštar Laszovski zaključuje današnju konferenciju u 7.30 na večer, te uriće buduću za dne 18. VI. 1925. u 6 sati poslije podne u Kamenita vrata. Moli, da svi prisutni u potpunom broju toj narednoj konferenci prisustvovati izvole.

Zaključeno i potpisano.

E. Laszovski v.r.
Stj. pl. Platzer v.r.

Stjepan Pužar v.r.

¹²¹ Josip Juraj Strossmayer (Osijek, 4. veljače 1815. – Đakovo, 8. travnja 1905.), đakovački biskup i hrvatski političar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22.10.2025. <<https://enciklopedija.hr/clanak/strossmayer-josip-juraj>>.

Gosp. Lovašen odvrća, da bi Hrv. sokolski savez već prošli puta bio ovdje zastupan, da se nije sa pozivom zakasnilo.

Gosp. Laszovski iskazuje, da je poziv Hrv. sokolskom savezu pravodobno uručen. Nadalje javlja, da je turopoljski vel. komeš takodjer prošli puta zbog zakašnjenja izostao. - Moli g. dra Srkulja, da izvoli današnjoj konferenciji predsjedati.

Gosp. dr. Srkulj: zahvalom otklanja predsjedništva. Ujedno ja-vlja, da više nije ni predsjednik Centralnog odbora za proslavu 1000 godišnjice Hrv. Kraljevstva. pošto mu je taj mandat utrnuo onim časom, kada je prije nekoliko mjeseci bio izžrijeban kao gradski zastupnik. Dakle sve ovo što ovdje navadja, jeste njegovo privatno mišljenje. - Drži, da u današnjim po hrvatski narod nadasve teškim prilikama, nije podesno, da se 1000 godišnjica Hrv. Kraljevstva slavi kao službena stvar pod pokroviteljstvom Gradske općine. Jer u tom slučaju dolazi Gradska općina u položaj, u kojem je primorana, da na proslavu pozove i državne funkcionare. On je toga mišljenja, da dok je hrvatski narod izprebijan, dok je prolivena hrvatska krv neosvećena t.j. dok se ubojice ne pozivaju na odgovornost, se može se onih koji uskraćuju hrvatskom narodu pravo i zadovoljštinu službeno pozivati na proslavu 1000 godišnjice Hrv. Kraljevstva. Stoga bi bile uputno, da svako društvo u nizu proslava slavi svoju proslavu zasebice, na tako, da jedna proslava nebi smetala drugoj. Svako društvo jeste autonomno, te mu stoji od volje, koga će sve na proslavu pozivati.

Nadalje je pripravan, da na budućoj sjednici Centralnog odbora iznese sve ovdje predložene misli. Svakako ali drži, da u slučaju ako se proslava 1000 godišnjice nebi mogla ove godine proslaviti onako dostojanstveno, kako to dolikuje slavnoj prošlosti hrvatske nam domovine, tada je bolje, da se ista odgodi na godinu 1942. Te se naime godine navršuje i imade se proslaviti 700 godišnjica, kada je središte svih Hrvata – grad Zagreb postao slobodnim i glavnim gradom.

Gosp. Platzer predlaže, da vodstvo svih proslava preuzmu Braća Hrvatskoga Zmaja.

Gdja Kumičić govori, da naši političari neka vode politiku hrvatskoga naroda, dočim društva neka vode kulturna priredbe naše domovine.

Gosp. Matz moli, da se ustanovi redosljet proslava.

Gosp. Laszovski pita Savez hrv. pjev. društava, kada bi bilo prikladno otkriće spomenploče našem velikom skladatelju Zajcu.

Gosp. Matz odvrća, da je sa 17. V. o. g. bila određena slava, na kojoj su se imale pjevati sve Zajčeve pjesme. Ista je odgodjena bila, nu novi datum, još nije ustanovljen. - Dne 24. X. 1925. bit će u proslavu 1000 godišnjice Hrv. Kraljevstva velika pjevačka smotra, na kojoj će sudjelovati 70 pjevačkih zborova.

Gosp. Laszovski moli pravovremenu obavijest za otkriće Zajčeve spomenploče. Ista je već gotova i u pripremi.

Gdja Kumičić predlaže, da svako društvo ustanovi rok svoje proslave, te ga ovamo dojavi.

Gosp. Lovašen takodjer govori kako treba fiksirati datume proslavama. Za III. hrvatski svesokolski slet određeni su dani 14., 15. i 16. kolovoza o. g. - Nadalje pripominje, da je protivnik dugih sjednica i dugih zapisnika, već treba da se brzo radi.

Gosp. dr. Srkulj iz javlja, da će se 1. X. o. g. otvoriti “Historijska izložba”, a sredinom listopada bit će otkriće spomenika hrvatskom meceni Štrosmajeru.

Gosp. Laszovski pita Savez hrv. sokol. društava, kako stoji sa mogilom.

Gosp. Lovашen odvrća, da je Gradski regulatorni odbor izrekao mišljenje, da u Maksimiru određeno mjesto za mogilu nije zgodno. Uopće u Maksimiru zato prikladnog i zgodnog mjesta nema.

Mislilo se je i na Tuškanac, i to na ono mjesto gdje se sada nalazi dječje igralište. Do budućeg ponedjeljka past će u sokolskom odboru odluka glede mogile. - Nadalje izjavlja, da će u svečanoj sokolskoj povorci sudjelovati i sva hrv. zagrebačka društva.

Gosp. Matz predlaže, da se ustanovi raspored svih proslava, te da se isti objavi narodu.

Gosp. Laszovski primjećuje, da bi veoma poželjno bilo, da sva društva do 1. VII. 1925. ovamo pošalju izradjeni raspored svoje proslave.

Gosp. Lovашen traži, da se zbog priprava za svesokolski slet, za vrijeme od 1. do 14. kolovoza o. g. sa strane drugih društava ništa ne priredjuje.

Gdja Heinzel izjavlja, da će se Historijska izložba svakako otvoriti 1. listopada o. g. - Zatim moli, da se svaki poziv na sjednicu poslije 1. srpnja t. g. šalje na ruke tajnice gdje Fürst /Gajeva ulica broj 36/.

Gdja Kumičić javlja, da bi se proslava društva “Tomislav” i “Hrv. žena” imala slaviti kod Sv. Ksavera dne 8. rujna o. g., kojom bi se prilikom čitala glagolska misa. - Nadalje predlaže, da bi sve svečanosti u proslavu 1000 godišnjice sa svečanom službom božjom otpočele.

Gosp. Laszovski odvrća, da je to već prije ustanovljeno i da je za 21. o. mj. određena pontifikalna misa u prvostolnoj crkvi i svečani poslijepoldnjašnji crkveni ophod po gradu.

Gosp. Pužar javlja, da je prema dosadašnjem dogovoru ustanovljen po prilici ovaj red proslava:

21. VI. 1925. Pontifikalna misa i ophod po gradu.

4. i 5. VII. 1925. Razne svečanosti prema okružnici Braće Hrvatskoga Zmaja.

14.,15. i 16. VIII. 1925. – III. hrv. svesokolski slet.

8. IX. 1925. - Svečanosti kod Sv. Ksavera. U sredini rujna eventualno otkriće spomenploče Zajcu, u koliko to neće biti odgodjeno na kasniji rok.

1. X. 1925. - Otvorenje Historijske izložbe. U sredini listopada otkriće Strosmajerovog spomenika.

24. X. 1925. - Velika pjevačka slava svih hrv. pjevačkih društava.

Predsjedatelj g. Laszovski moli g. dra Srkulja, da glede današnjih predloga i zaključaka prije naredne sjednice održi dogovor sa Centralnim odborom. Nakon toga zahvaljuje se prisutnima na suradnji, te zaključuje današnju konferenciju u pol 8 sati na večer.

Zaključeno.

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

1. srpnja 1925.

Zapisnik

sjednice odbora za priredjivanje kulturno historijske izložbe grada

Zagreb, dne 10. srpnja 1925.

B: 456/1925

P.n.g.

Prof. Laszowsky, dir. arhiva

Zagreb

Čast mi je u prilogu priposlati Vam zapisnik posljednje plenarne sjednice odbora, da uzmognete i neprisutni pratiti rad istoga. –

Veleštovanjem:

LjBabić¹²⁴

Zapisnik

sjednice odbora za priredjivanje kulturno historijske izložbe grada Zagreba, održane dne 1. srpnja 1925. pod predsjedanjem prof. Vjekoslava Klaića¹²⁵ u palači gradske općine na Katarinskom trgu u Zagrebu. –

Prisutni:

Članovi odbora: gg. Dr. Andrić,¹²⁶ dr. Ivšić,¹²⁷ dr. Srkulj, I. Tomašić, prof. Babić, dr. Jelašić, prof. Bach¹²⁸, dr. Fancev, prof. Frangeš, dr. Gavazzi.¹²⁹

Bilježnik: Dr. Dragutin Ivančević.-

¹²⁴ Ljubo Babić (Jastrebarsko, 14. lipnja 1890. – Zagreb, 14. svibnja 1974.), slikar i povjesničar umjetnosti. *Hrvatski biografski leksikon* (1983. – 2024.), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/babic-ljubo-slikar>>.

¹²⁵ Vjekoslav Klaić (Garčin kraj Slavenskoga Broda, 21. lipnja 1849. – Zagreb, 1. srpnja 1928.), hrvatski povjesničar, književnik i muzikolog. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/klaic-vjekoslav>>.

¹²⁶ Josip Andrić (Bukin, kod Bačke Palanke, 14. ožujka 1894. – Zagreb, 7. prosinca 1967.), pripovjedač, pjesnik, glazbenik i jezikoslovac. *Hrvatski biografski leksikon* (1983. – 2024.), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/andric-josip>>.

¹²⁷ Stjepan Ivšić (Orahovica, 13. kolovoza 1884. – Zagreb, 14. siječnja 1962.), jezikoslovac. *Hrvatski biografski leksikon* (1983. – 2024.), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/ivsic-stjepan>>.

¹²⁸ Vjerojatno Josip Bach (Gospić, 15. veljače 1874. – Zagreb, 6. srpnja 1935.), glumac, redatelj i direktor drame. *Hrvatski biografski leksikon* (1983. – 2024.), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 23. listopada 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/bach-josip-redatelj>>.

¹²⁹ Milovan Gavazzi (Gospić, 18. ožujka 1895. – Zagreb, 20. siječnja 1992.), etnolog i etnomuzikolog. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/gavazzi-milovan>>.

Predsjedatelj otvara sjednicu pa naglašuje, da je uslijed svoga slaboga zdravstvenog stanja i zaokupljenosti po svojim poslovima, a u interesu što bržeg odvijanja poslova odbora potrebno, da ima pomoćnika odnosno zamjenika. Stoga moli, da se izabere podpredsjednik.

Na predlog Dr. Srkulja izabran je jednoglasno podpredsjednikom dr. Svetozar Rittig.

Povodom predloga dr. Srkulja zaključeno je, da se daljnje sjednice obdržavaju u zgradi Gradske štedionice.-

Predsjedatelj i dr. Srkulj saopćuju, da g. Praunsperger¹³⁰ iz Zagreba ima lijepu zbirku starinskog oružja, odijela i nošnja, te da je voljan iste staviti na raspolaganje odboru, a sam u radu odbora sudjelovati i pomagati.

Stoga predlažu, da se ta ponuda primi na znanje, a samo ime darovatelja oglasi u novinama s pozivom na gradjanstvo, da se povede za ovim primjerom.-

Prima se.

Dr. Srkulj naglašuje, da bi bilo vrlo dobro, da se može učiniti model u gipsu, gornjega grada i Kaptola u jednom komadu.

Prof. Babić i prof. Frangeš govore o velikim poteškoćama kod izvedbe te namisli.-

Generalni tajnik odbora prof. Babić predlaže, da se odbor podijeli na sekcije, istima odrede članovi s time, da će se broj njihov moći upotpuniti kooptiranjem po potrebi i to:

1. Kulturno historijska sekcija:

Za jugoslavensku akademiju: Dr. Manojlović¹³¹, Dr. Ivšić

Za etnografski muzej: Tkalčić¹³², Berger¹³³, Gavazzi.-

Za sveučilišnu knjižnicu: Dr. Fancev

Za zemarkiv: Laszovski, Deželić

Za umj. obrtni muzej: Szabo, Henneberg¹³⁴

¹³⁰ Vjerojatno Milan Praunsperger, časnik austrougarske vojske i vojske Kraljevine SHS do umirovljenja 1921. te autor djela *Hrvati i njihovo oružje*.

¹³¹ Gavro Manojlović (Zadar, 27. listopada 1856. – Zagreb, 1. studenoga. 1939.), hrvatski povjesničar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. listopada 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/manojlovic-gavro>>.

¹³² Vladimir Tkalčić (Zagreb, 30. rujna 1883. – Zagreb, 11. studenoga. 1971.), hrvatski muzeolog i kulturni djelatnik. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/tkalcic-vladimir>>.

¹³³ Salomon Berger (Mnješice, Slovačka, 25. veljače 1858. – Zagreb, 11. siječnja 1934.), skupljač i promicatelj hrvatskih pučkih rukotvorina. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/berger-salomon>>.

¹³⁴ Vjerojatno Većeslav Henneberg (Zagreb, 22. ožujka 1889. – Zagreb, 5. travnja 1937.), kulturni povjesničar. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2025), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 23. listopada 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/henneberg-veceslav>>.

Za kaptol i svećenstvo: kanonik Ivančan¹³⁵, Barle.¹³⁶ –

2. Političko historijska sekcija:

Prof. Klaić, dr. Srkulj, Dr. Rittig, Vl. Mažuranić¹³⁷, dr. Sladović¹³⁸ i jedan izaslanik zem. arhiva.-

3. Umjetnička sekcija:

Arhitektura: Iveković, Pilar¹³⁹, Ibler¹⁴⁰, Knoll¹⁴¹.-

Slikarstvo: Kljaković¹⁴², Crnčić¹⁴³, Babić.-

Kiparstvo: Frangeš, Jean¹⁴⁴, Knoll.-

Stari umj. obrt: Praunsperger, Pečornik, Knoll.-

Kazalište: Andrić, Benešić¹⁴⁵, Bach, Faller.

Muzika: Širola¹⁴⁶, Schneider¹⁴⁷, Barle.

¹³⁵ Vjerojatno Ljudevit Ivančan (Zagreb, 2. kolovoza 1853. – Zagreb, 1. ožujka 1935.), hrvatski povjesničar i kanonik. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/ivančan-ljudevit>>.

¹³⁶ Janko Barle (Budanje kraj Vipave, 12. ožujka 1869 – Zagreb, 18. veljače 1941), hrvatski povjesničar, etnograf, glazbeni pisac. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/barle-janko>>.

¹³⁷ Vladimir Mažuranić (Karlovac, 16. listopada 1845 – Zagreb, 17. siječnja 1928), hrvatski pravnik. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/mazuranic-vladimir>>.

¹³⁸ Eugen Sladović (Jelsa, 22. studenoga. 1882 – Zagreb, 8. listopada 1960), hrvatski pravnik. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/sladovic-eugen>>.

¹³⁹ Martin Pilar (Brod na Savi, danas SlavonSKI Brod, 16. studenoga. 1861 – Zagreb, 22. travnja 1942), hrvatski arhitekt. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/pilar-martin>>.

¹⁴⁰ Drago Ibler (Zagreb, 14. kolovoza 1894 – kraj Novog mesta, Slovenija, 12. rujna 1964), hrvatski arhitekt. Ibler, Drago. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/ibler-drago>>.

¹⁴¹ Petar Knoll (Vukovar, 3. travnja 1872 – Zagreb, 15. travnja 1943), povjesničar umjetnosti. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2025), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/9563>>.

¹⁴² Joza Kljaković (Solina, 19. ožujka 1889 – Zagreb, 1. listopada 1969), hrvatski slikar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/kljakovic-joza>>.

¹⁴³ Vjerojatno Menci Clement Crnčić (Bruck an der Mur, Austrija, 3. travnja 1865 – Zagreb, 9. studenoga. 1930), hrvatski slikar i grafičar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <<https://enciklopedija.hr/clanak/crnccic-menci-clement>>.

¹⁴⁴ Vjerojatno Robert Jean-Ivanović (Sarajevo, 5. kolovoza 1889 – Zagreb, 25. travnja 1968), hrvatski kipar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/jean-ivanovic-robert>>.

¹⁴⁵ Vjerojatno Julije Benešić (Ilok, 1. III. 1883 – Zagreb, 19. PROSINCA 1957), pjesnik, prozni pisac, prevodilac i jezikoslovac. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2025), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/1716>>.

¹⁴⁶ Stjepan Širola (Zagreb, 27. studenoga. 1867. – 9. rujna 1926.), hrvatski pedagog, prevoditelj, novinar i književnik. https://hr.wikipedia.org/wiki/Stjepan_%C5%A0irola. Pristupljeno 23. 10. 2025.

¹⁴⁷ Vjerojatno Artur Schneider (Zagreb, 26. kolovoza 1879 – Zagreb, 10. ožujka 1946), hrvatski povjesničar umjetnosti, glazbeni pisac i likovni kritičar. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/schneider-artur>>.

4. Financijska sekcija:
Heinzel, Srkulj, Rittig, Erber.

5. Sekcija za školstvo:
Tomašić, Čuvaj,¹⁴⁸ Pasarić, Kirin, i izaslanik obrtne škole.-

6. Eksekutivni odbor:
gdje. Heinzel, Pogorelo, Fürst.

Prima se.

Prof. Babić izvješćuje, da je gradski načelnik odlučio da u njegovoj odsutnosti svaku doznaku i račun za utrošene izdatke ima biti signiran po članovima financijskog odbora i po tom isplaćen na blagajni Gradske štedionice.

Na predlog dr. Andrića, zaključuje se, da se za vrijeme, izložbe ishodi, da pojedini muzeji i zbirke kao: Umjetno obrtni muzej, etnografski muzej, školski muzej itd. budu za detaljno obavještevanje posjetilaca otvoreni u svojim sadašnjim zgradama.-

Na predlog prof. Babića zaključuje se, da se raspiše odmah javni natječaj za izradbu umjetničkog plakata za kulturno-historijsku izložbu. Ujedno je odobren tekst poziva za javni natječaj kao i potrebni detalji i modaliteti plakata. -Plakat bi imao najkasnije 10. kolovoza biti već svuda izvješten.-

U jury se odredjuju: Klaić, Turkalj, Kerdić, Rittig, Frangeš.

Nagrade su: I. Din. 5.000.- II. Din, 2.000.-

Povodom predloga prof. Babića zaključeno je, da se u svrhu propagande kao i za namaknuće materijalnih sredstava štempaju razglednice naših starih kuća, crkava, portala, posobja, nošnja i sl. i prodaju prije izložbe kao i za trajanja same izložbe. Na drugoj strani ima jedan član odbora /dr. Andrić/ sastaviti prigodni motto.

Prof. Babić razvija uz detaljno usmeno obrazloženje kao i ilustraciju skicama i nacrtima svoj općeniti nacrt o generalnom rasporedu izložbe i izložbenih prostorija. Pred umjetničkim paviljonom imao bi se učiniti svečanosti trg sa govornicom, eventualno tribinama, četiri standarte za zastave. Montirala bi se radio telefonska stacija za davanje. Ulazna vrata u umjetnički paviljon preudesila bi se tako, da bi se na njihovo mjesto postavila koja starinska vrata n. pr. stara vrata Prvostolne crkve u originalu ili kopiji.-

¹⁴⁸ Antun Cuvaj (Bjelovar, 5. lipnja 1854. – Zagreb, 7. lipnja 1927), hrvatski pedagog. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 22. 10. 2025. <<https://enciklopedija.hr/clanak/cuvaj-antun>>.

Predvorje umjetničkog paviljona izradilo bi se kao jedan zagrebački trijem, u kojem bi bila izložena heraldika grada Zagreba, eventualno prigodna prodaja monografija o Zagrebu. U Srednjem prostoru smjestila bi se u sredini zlatna bula i ostale važne povelje grada Zagreba, buste najvažnijih ljudi, popis svih sabora držanih u Zagrebu. Lijevo krilo razdijelilo bi se u dva prostora i to prvi kao feudni salon za velikaše i plemiće i njihovu historiju, popis svih banova - drugi prostor za svećenstvo /crkvu/ sa jednim originalnim starim oltarom, popisom svih zagrebačkih biskupa, misalima, slikama itd.

Desno krilo dijelilo bi se u dva dijela, prvi za građanstvo sa napisima svih gradskih načelnika, nošnjama, posobljem građanske kuće itd, a dalji prostor za folkloru/selo/iz okolice zagrebačke, s narodnim nošnjama, modelom kuća posobljem itd. Doljni dio paviljona upotrebio bi se za smještanje ostalih predmeta, koji bi se morali još izložiti, kao groblja, vrtovi, teatar, ulice, spomenici, industrija.

Zadnji prostor u gornjem dijelu paviljona bio bi odredjen za model grada i za ostale tlocrte i mape kao i za portrete arhitekta.-

U zgradi jugoslavenske akademije smjestili bi se u prizemlju predmeti iz rimskog doba i srednjeg vijeka, u I. katu predmeti iz područja književnosti, školstva itd., a u II. katu predmeti iz područja umjetnosti.-

Za sam grad Zagreb imala bi se izraditi velika karta/ne plan/slično kao t. zv. Seemanova karta, na kojoj bi bile narisane pojedine važnije kuće, stari ne, instituti itd.

Nakon iscrpive rasprave, u kojoj su sudjelovali svi prosutni članovi, primljen je izvještaj generalnog tajnika kao, i njegovi predloži te odobren bez promjene.-

Na predlog prof. Babića zaključeno je načelno, da se ima štampati mala brošura koja bi služila i kao katalog izložbe, a bila bi instruktivna i u pojedinim dijelovima obradjena od pojedinih članova odbora. Na predlog Dr. Fanceva zaključuje se da svaki predmet na izložbi imade svoj opis, iz kojega se ima viditi karakteristika i razlozi zašto je izložen.-

Primljen je predlog Dr. Srkulja, da se ne isključi mogućnost izdavanja kataloga po brojevima za predmete izložene u umjetničkom paviljonu, pa makar i preko koje privatne tvrtke. Na predlog Dr. Srkulja zaključeno je nastojati putem gradske općine, da se dobave iz inostranih muzeja neki važni historijski predmeti kao n. pr. Sablja, kaciga i buzdovan Petra Zrinjskoga 1 sl. a u svrhu izloženja na ovoj izložbi. -

Po predlogu predsjedatelja zaključeno je organizirati propagandnu službu u novinama i objelodanjivati kratke komunikacije o sjednicama.

Na to zaključuje predsjedatelj sjednicu.-

Dovršeno.

Dr. Fancev v. r.

bilježnik

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 80

14. studenoga 1925.

ZAPISNIK

sjednice eksekutivnoga odbora Zagrebačkih Hrvatica za priredbu kulturno-historijske izložbe grada Zagreba, održane dne 14. studenoga 1925. u palači Gradske štedionice.

Prisutni:

Gdja. Anka Pogorelac.	Gosp. gen.rav. Rudolf Erber ¹⁴⁹
“ Slava Fürst.	“ savj. Emilij Laszovski
Gosp. Dr. Vjekoslav Klaić.	“ dr. Velimir Deželić st.
“ “ Svetozar Ritig.	“ prof. Ljubo Babić
“ “ Stjepan Srkulj.	“ Stjepan Pužar

Predsjednik g. dr. Klaić otvara sjednicu i poziva g. Babića na izvještaj.

Generalni tajnik g. prof. Babić Izvješćuje, odnosno predlaže:

1. Odbor raspolaže nakon svih dosadašnjih isplata sa čistom gotovinom od oko 120.000 dinara. - Uzima se na znanje.
2. Gradski zavod za plakatanje traži za trokratno afiširanje¹⁵⁰ izložbenih oglasa po gradu Zagrebu Ukupno 2.500 dinara. - Zaključuje se zamolit Gradsko poglavarstvo za oprost od ove pristojbe.
3. Srednjoškolska djačka čitaonica u Zagrebu priredjuje 6. XII. o. g. proslavu 1000 godišnjice hrv. kraljevstva, te moli za tu priredbu materijalnu i moralnu pomoć. - Doznajuće im se u tu svrhu 1000 dinara i obećaje se sva moguća moralna pripomoć odbora kod te njihove priredbe.
4. Bibliografski zavod d.d. u Zagrebu, potražuje Din 3544.50 za razni materijal naručen po školskom odjelu naše izložbe i istome izdan. – Odbor zaključuje, da se taj račun podmiri, nu da se sav preostali i upotrebljivi materijal nakon zaključka izložbe preda u vlasništvo Gradskoga muzeja.

¹⁴⁹ Rudolf Erber (Zagreb, 8. lipnja 1881 – Zagreb, 26. studenoga. 1944), financijski stručnjak. *Hrvatski biografski leksikon* (1983–2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 18. kolovoza 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/erber-rudolf>>.

¹⁵⁰ Oglasiti na javnome mjestu ili u novinama [dati afiš; objaviti afiš; izvjesiti afiš]. Hrvatski jezični portal, pristupljeno 23. listopada 2025., https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&cid=d15m.

5. Nadalje g. prof. Babić predlaže izbor revizora izvan našega odbora za reviziju financijalnog poslovanja izložbenog odbora. – Kao revizori biraju se po odboru g. Dragutin Rittig ravnatelj I. Hrv. štedionice u Zagrebu i g. Stjepan Dekanić ravnatelj poštanskog čekovnog ureda takodjer u Zagrebu.

6. Zatim predlaže, da odbor nabavi za Gradski muzej Kirinovu i Kokotovićevu¹⁵¹ mapu grada Zagreba, gdje je dokumentiran prikaz našega grada u godini 1925. Kirinova mapa stoji 1000 dinara, Kokotovićeva 800 dinara. – Odbor prihvaća taj prijedlog.

7. Konačno moli, da se svakom izložitelju u znak priznanja poklon jedan katalog i jedna Seemanova slika staroga Zagreba, uz pismenu zahvalu potpisanu po predsjedništvu. – Prijedlog se po odboru prihvaća.

Potpredsjednica gdja. Pogorelc izvješćuje, da su gospodje dosad na blagajnu položile svotu od oko 97.000 dinara dobivenu na zabavama, prodaji jubilarnih čaša, vrčića i t.d., te će u dogledno vrijeme još jednu svotu na blaganu položiti. – Prima se zahvalom na znanje.

Tajnica gdja. Fürst izvješćuje, da je u I. Hrv. štedionici u Zagrebu položena svota od oko 56.000 dinara unišla na prodaji kazališnih ulaznica od dviju predstava, zatim na prodaji razglednica, jubilarnih čaša i vrčeva. —

Prima se odobravanjem na znanje.

Gosp. Laszovski moli za Gradsku knjižnicu nekoliko kataloga- Odobravaju se tri izložbena kataloga.

Odbor ponovno i u ovoj sjednici zaključuje, da se g. prof. dru. Srkulj u znak priznanja za njegovo djelo “Kulturno-historijska izložba grada Zagreba“ uruči književnički honorar, dok naklada toga djela prelazi u odborovo vlasništvo. Podjedno se prihvaća prijedlog gen. ravnatelja g. Erbera, da se g. dr. Srkulj umoli, da u tu svrhu primi honorar od 8.000 dinara.

- 1 -

Podpredsjednik g. dr. Ritig predlaže, da se izložba još produlji na 8 dana, a od toga, da 3 dana bude ulaz posve besplatan za sve one, koji usljed svojih financijalnih prilika nijesu si mogli izložbe pogledati.

Odbor produljuje izložbu samo na 3 dana t.j. do uključivo 18. studenoga 1925., te odobrava kroz ova 3 dana ulaz besplatan samo od 9 do 12 sati prije podne.

Odbor nadalje zaključuje upraviti ovdješnjem Gradskom poglavarstvu zahvalu, što mu je kroz cijelo izložbeno vrijeme dodijelio svog namještenika g. Stjepana Pužara, uz najtopliju preporuku, da ga Gradsko poglavarstvo za njegov savjestan rad i trud oko izložbe grada Zagreba unapredi u svojstvo svoga činovnika. Nadalje se g. Stjepanu i Pužaru podijeljuje nagrada od 5.000 dinara.

¹⁵¹ Dušan Kokotović (Lipovo Polje kraj Kосinja, 15. listopada 1888 – Zagreb, 19. rujna 1953), grafičar i slikar. *Hrvatski biografski leksikon* (1983 – 2025), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 23. 10. 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/kokotovic-dusan>>.

Zatim odbor podjeljuje štedioničkim, odnosno gradskim podvornicima nagradu za njihov rad oko izložbe i to kako slijedi:

1. Sečak Gabrijel	Din 500.-
2. Mandelić Ivan	“ 500.-
3. Stanković Gjuro	“ 250.-
4. Šipek Josip	“ 250.-
5. Perković Josip	“ 200.-

Monsgr. dr. Ritig predlaže, da se živo poradi kod Prvostolnog kaptola zagrebačkog i kod g. prof. Gjure Szabo-a, da izloženi barokni oltar sv. Ladislava koji je nekoć stajao u katedrali, a sada dovežen iz Lonje ostane u Gradskome muzeju. Tamo on ponajprije spada, jer je to zagrebačka radnja i tamo će biti najbolje pohranjen. – Odbor zaključuje, da će poraditi u tome smislu.

Gdja Fürst predlaže, da se novinskim putem pozovu svi izložitelji i ostalo gradjanstvo, da Gradskome muzeju poklone što više muzealnih predmeta, a u koliko to pojedincima nebi bilo moguće, da barem svoje zbirke pohrane, odnosno izlože u Gradskome muzeju. – Prijedlog se sa odobravanjem prihvaća.

Buduća sjednica ustanovljuje se za subotu dne 21. studenoga 1925. u sati prije podne.

2.1.2. Izvori o pojedinačnim zagrebačkim proslavama

U cjelini je prikazan dio izvora koji se odnosi na velike pojedinačne proslave koje su organizirane u gradu Zagrebu. Proslave su navedene kronološki, kao i izvori koji se na njih odnose.

Crkvena proslava 21. lipnja 1925.

HR-HDA-1964. Obitelj Deželić, Proslava 1000-godišnjice Hrv. Kraljevstva, kut. 10

21. lipnja 1925.

PROGRAM

CRKVENE PROSLAVE 1000-GODIŠNJICE
HRVATSKOG KRALJEVSTVA

U NEDJELJU DNE 21. LIPNJA 1925.
NA SVETKOVINU PRESV. SRCA ISUSOVA

U 9 sati prijepodne:

SVEČANA PONTIFIKALNA MISA u Prvostolnoj crkvi, koju će odslužiti preuzv. gosp. nadbiskup Dr. ANTUN BAUER, te govor o. JOSIPA MILOŠEVIĆA, gvardijana Franjevača Minorita. Pod misom pjeva ORATORIJSKI ZBOR sv. Marka uz pratnju orkestra.

U 4 sata poslijepodne:

SVEČANA TEOFORIČKA PROCESIJA, koja kreće iz Isusovačke crkve presv. Srca Isusova Palmotićeve ulicom, B cestom, zapadnom stranom Trga I., Akademikoga trga i Zrinjskog trga, Strossmayerovom ulicom, zapadnom i sjevernom stranom Jelačićevog trga, te Bakačevom ulicom na Kaptol pred Prvostolnu crkvu, gdje će se obaviti svečani obred po ovom rasporedu:

1. GOVOR o. Matije Rabadjije D. I.
2. POSVETA hrvatskog naroda euharističkom Srcu Spasiteljevu.
3. TEBE BOGA HVALIMO! (Dvije kitice).
4. SAKRAMENTALNI BLAGOSLOV
5. DO NEBESA NEK SE ORI! (Prva kitica).
6. PAPINSKI BLAGOSLOV, što ga podijeliti preuzv. gosp. nadbiskup prema nXXXi-tom (nečitljivo) ovlaštenju sv. Oca Pape, podijeljenom za tu proslavu.
7. DO NEBESA NEK SE ORI! (Zadnja kitica).
8. LIJEPA NAŠA DOMOVINO! (Dvije kitice).

POSVETNA MOLITVA hrvatskoga naroda Euharistijskom Srcu Isusovu.

Euharistijsko Srce Isusovo, Srce Boga-čovjeka, Spasitelja svijeta i Kralja nad svim vladarima!

Hrvatski Tvoj narod priznaje, da je od Tvoje dobrote primio lijepu svoju domovinu, da se u njoj slobodan razvija Tebi na slavu i da postigne svoj vječni spas. — Dar je ljubavi Tvoje, što si ga među prvim narodima Evrope pozvao u svetu katoličku Crkvu, što si ga sačuvao od krivovjersva i jačio, te je bio kroz stoljeća predziđe kršćanstva. Tvojoi nauči zahvaljuje svu prosvjetu svoju. Tvojim zapovijedima svoje poštenje i napredak.

Priznavajući to, mi se klanjamo Tvojoi Božanskoj mudrosti, moći i ljubavi, kojom vladaš hrvatskim narodom iz presvetoga Sakramenta.

Znademo ipak, o Božansko Srce, da smo Te toliko puta ranili prestupajući zakon Tvoj, osobito grdnom psokom i kletvom, pa smo zato osjetili težinu desnice Tvoje. Mi sad kao narod žalimo grijeha svoje moleći Te za proštenje, svečano izjavljujemo, da ćeš ti od sada vladati zakonom svojim u srcima našim, jezikom našim, obiteljima našim, gospodarstvom i društvima našim, u javnom i državnom životu našem.

Tebi se evo danas i nama sav hrvatski narod posvećuje kao Kralju i Tebi izruča sebe i sve svoje. U Tebe, koji si istina, put i život stavljamo svu nadu svoju, uvjereni, da će nas istina vjere Tvoje osloboditi, put zapovijedi Tvojih mir nam povratiti, snaga nas života Tvog euharistiskoga preporoditi.

Molimo Te dakle, o Božanski Kralju, naš, da žarkom ljubavi Srca svoga ražariš srca naša te Ti ostanemo vjerni u svetoj rimokatoličkoj Crkvi. Ti nas vodi i blagoslovi, da izvršimo narodnu zadaću svoju, koju nam ljubeznom Providnošću namjenjuješ, da preko nas Ti zavladaš u srcima ostale slavenske braće naše te se svi u Tebi radujemo u sretnoi vremenitoj i vječnoj domovini. Amen.

**TEBE BOGA
HVALIMO!**

Tebe Boga hvalimo,
Vjerno ispovijedamo,
Vječnoga Oca
slavimo,
Složnim glasom
pjevamo:
Na nebesih Anđeli
Štuju te s Arkandeli.

2.
Kerubini složno svi,
Duboko se klanjaju,
Serafimi smjerno ti
Jednoglasno pjevaju:
Svet, svet, svet je
Gospod Bog
Kralj preslavni puka
svog!

**DO NEBESA
NEK SE ORI!**

Do nebesa nek se ori
Naših grudi gromki
glas;
Neka jeknu rajski
dvori,
Nek nas čuje Isus
spas:
Isukrste, Srcu Tvom
S nama naš se kune
dom:
Dušom, tijelom vijek
sam Tvoj,
Za krst časni bijuć
boj!

Kralju slavni, silni,
blagi!
Blagoslovi zavjet taj!
Blagoslovi rod nam
dragi,
U svom srcu stan
mu daj!
Isukrste, Srcu Tvom
S nama naš se kune
dom:
Dušom, tijelom
uvijek sam Tvoj,
Za krst časni bijuć
boj!

**LIJEPA NAŠA
DOMOVINO!**

Lijepa naša
domovino,
Oj junačka zemljo
mila,
Stare slave djedovino,
Da bi vazda sretna
bila!
Mila kano si nam
slavna,
Mila si nam ti jedina!
Mila, kuda si nam
ravna,
Mila, kuda si planina.

2.
Teci Savo, Dravo,
teci,
Nit ti Dunav silu
gubi,
Kud li šumiš
svijetu reci,
Da svoj narod
Hrvat ljubi:
Dok mu njive
sunce grije,
Dok mu hrašće
bura vije,
Dok mu mrtve
grobak krije,
Dok mu živo
srce bije.

HR-HDA-1964. Obitelj Deželić, Proslava 1000-godišnjice Hrv. Kraljevstva, kut. 10**1925.**

21. lipnja 1925. proslavljena je u Zagrebu crkvena 1000 godišnjica hrvatskog Kraljevstva. U 9 sati prije podne bila je svečana pontifikalna misa u prvostolnoj crkvi, koju je odslužio nadbiskup Dr. A. Bauer. Propovjedaio je o. Josip Milošević, gvardijan Franjevac minorita. Pod misom je pjevao Oratorijski zbor sv. Marka uz pratnju orkestra. U 4 sata popodne bila je svečana teoforička procesija, koja je krenula od crkve presv. Srca Isusova pred Katedralu, gdje je govorio o. Matija Rabadžija D. I. Nato je slijedila posveta hrvatskog naroda euharistijskom srcu Isusovom. U toj posveti veli se među ostalim: Hrvatski tvoj narod priznaje da je od tvoje dobrote primio lijepu svoju domovinu, da se u njoj slobodno razvija Tebi na slavu i da postigne svoj vječni spas. Dar je ljubavi Tvoje, što si ga među prvim narodima Europe pozvao u svetu Katoličku crkvu, što si ga sačuvao od krivovjerstva i jačio, te je bio kroz stoljeća predziđe kršćanstva. Tvojoj nauci zahvaljuje svu prosvjetu svoju, Tvojim propovjedima svoje poštenje i napredak... Tebi se evo danas s nama sav hrvatski narod posvećuje kao svome Kralju i Tebi izručava sebe i sve svoje. U tebe, koji si istina put i život stavljamo svu nadu svoju, uvjereni da će nas istina vjere tvoje osloboditi, put zapovijedi tvojih mir nam povratiti, snaganas života Tvoga euharistijskoga preporoditi. Papinski blagoslov prema naročitom ovlaštenju sv. Oca Pape, podijeljenim za tu proslavu, podijelio je nato hrvatski metropolita dr. Ante Bauer. Kod proslave pjevale su pjesme:

Tebe boga hvalimo, Do nebesa nek se ori i Lijepa naša domovino.

Treba znati da se u ono doba t. zv. odbor za proslavu tisućgodišnjice puštuo (?)XiXX od XXXX (nečitljivo). Dapače predsjednik ovoga odbora dr. Srkulj izjavio je jednom, da on kao član republikanske stranke ne može slaviti kraljeve. I da nas Zmajevaca nije bilo cijela proslava bi bila propala. Tako smo najprije proslavili u crkvenim krugovima, a poslije se je stvar sama po sebi razvijala. Zanimljivo je da je poslije dr. Srkulj postao ministar Kralja Aleksandra. Ali tako već biva na svijetu!

Sve u svemu Emily¹⁵² i ja imali smo mnogu gorku čuti, ali ipak pobijedili i time mnogo dobra učinili za osvještenje hrv. naroda. To sam ja uostalom nastojao, da učinim i sa svojim hrvatskim romanima iz doba hrvatskih nezavisnih kraljeva. Tom zgodom moram konstatirati, da sam ja bio prvi bio koji se je usudio napisati roman iz onoga doba, jer je Kumičićeva Kraljica Lijepa izašla poslije moga romana: U buri i oluji. Čitao sam naime da su govorili da je Kumičić bio prvi. To me ne bi smetalo, ali nije istina!

¹⁵² Vjerojatno Emilij Laszowski.

Proslava od 4. do 5. srpnja 1925.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

Proglas.

HRVATI! HRVATICE!

Godina 1925. donijela nam je u svom krilu slavu **tisućgodšnjice hrvatskoga narodnoga kraljevstva**. Čitav će narod hrvatski na 4. i 5. srpnja a. g. radošno proslaviti uspomenu dana, kad je prije tisuću godina zasjala kruna na glavi junačkoga kralja Tomislava.

I grad Zagreb se pridružuje toj uzvišenoj milenijskoj proslavi s čitavim nizom svečanosti, koje će se priređivati tečajem ove – svim Hrvatima svete godine. Proslava je otpočela Katolička crkva velenstvenom teoforijskom procesijom i svećenim službama božjim, a na nama je sada, da ih nastavimo.

Sva masa hrvatska društva u Zagrebu priređuju na dane 4. i 5. srpnja a. g. **veliku milenijsku proslavu**, te će upelicitati:

I. Na 4. srpnja u 9 sati na večer veliku bakljuđu. Građanstvo se umoljava, da okiti kuće narodnim zastavama i na večer rasvijetli prozore svojih kuća.

II. Na 5. srpnja priredit će se: 1. Badnica u 10 sati ujutro. – 2. Svečana povorka svih hrvatskih domaćih društava. – 3. Svečana misa zahvalnica u prvostolnoj crkvi – 4. Velika pučka svečanost u Maksimiru: „**Stari Zagreb**“.

Umoljava se rodoljubivo građanstvo, da tim milenijskim svečanostima nastavlja puninu sreće, a da slava utisne trajni biljeg u naša srca, neka dan Sv. Ćirila i Metoda – i dan hrvatske narodne slave – bude i dan pomirbe!

U ZAGREBU, 29. lipnja 1925.

Društvo Zagrebačkih Hrvatica.
Savez hrv. pjev. društava.
Savez Hrv. Sokolskih društava.
Braća Hrvatskoga Zmaja.

Slika 4. Proglas kojim se Hrvatice i Hrvate poziva na sudjelovanje u velikoj milenijskoj proslavi 4. i 5. srpnja

342
34
26-01-07 4125

Poglavarstvo slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba.

Broj 1457-Prz.-1925. U Zagrebu 1. srpnja 1925.

POZIV!

**U nizu milenijskih proslava hrvatskoga kraljevstva
priredjuju**
**„SAVEZI“ hrvatskih pjevačkih
i Sokolskih društava**
zajedno sa
„BRAĆOM HRVATSKOGA ZMAJA“
na dane 4. i 5. srpnja o. g.

VELIKU PROSLAVU

Tisućgodišnjica kraljevstva rijetka je i velika slava, koju slave i mogu slaviti samo kulturni narodi, koji su kadri snagom svojom sačuvati svoju narodnu i državnu svijest kroz tako dugo i sudbonosno vrijeme.

Tu je svijest hrvatski narod kroz tisuću godina gajio i sačuvao, pa stoga slaveći ove godine taj sveti jubilej hoće da i vidljivim načinom dade izražaja svojoj radosti i svome ponosu, što prožima u ove dane svakoga Hrvata a napose svakog Zagrepčanina.

Stoga, da proslava bude što veličanstvenija, treba da grad Zagreb bude što ljepše iskiceo, da tako i vanjskim znakom pokaže, da shvaća velebnost te naše historijske slave.

Čast mi je stoga pozvali rodoljubno gradjanstvo:

- 1) da na dane 4. i 5. srpnja o. g. okiti svoje kuće narodnim zastavama, a prozore cvijećem i vijencima.
- 2) da na dan 4. srpnja o. g. na večer za vrijeme bakljade rasvijetli prozore svojih kuća.

Za odsutnoga grad. načelnika
Podnačelnik:
KRČELIĆ v. r.

DRUGA BRANA KRALJEVINA Zagreb 1925

Slika 5. Plakat s pozivom Poglavarstva slobodnog i kraljevskog glavnog grada Zagreba građanstvu na uređenje domova u povodu proslave 4. i 5. srpnja 1925.

HR-HDA-1964. Obitelj Deželić, Proslava 1000-godišnjice Hrv. Kraljevstva, kut. 10
Letak s rasporedom programa 4. i 5. srpnja 1925.

MILENIJSKA PROSLAVA U ZAGREBU
(4. i 5. srpnja 1925.)

RASPORED:

U subotu dne 4. srpnja 1925.

1. Rasvjeta grada u predvečerje.
2. Mirozov i bakljada. — Sva se društva sastaju u 1/2 8 sati na večer pred „Hrvatskim Sokolom“ na Wilsonovom trgu, gdje ih redatelji svrstavaju u povorku. Povorka kreće: Kukovićevom i Gundulićevom ulicom, ulicom C, Starčevićim trgov, Haulikovom i Mihanovićevom ulicom na Trg I, te Akademičkim i Zrinjskim trgov, Strossmayerovom ulicom na Jelačićev trg, gdje će se zaustaviti pred palačom Gradske štedionice. Tu će svirati društvene glazbe, a s balkona Gradske štedionice proslavit će dr. Rudolf Horvat prigodno slovo, na što će pjevači župe „Lisinski“ otpjevati rodoljubnu pjesmu. Iza toga vraća se povorka Illicom, Gundulićevom i Marovskom ulicom na Wilsonov trg do „Hrvatskoga Sokola“, gdje se razilazi.
3. Svečani komers u vrtu „Hrvatskoga Sokola“.

U nedjelju dne 5. srpnja 1925.

1. U 1/2 6 sati budnica, koju sviraju društvene glazbe.
2. U 1/2 8 sati ujutro sastaju se sva društva korporativno pod svojim barjacima, Gospojinska društva u narodnom odijelu pred „Hrvatskim Sokolom“ u *svečanosnu povorku*, koja kreće u 1/2 9 sati: Marovskom i Gundulićevom ulicom, Illicom, Jelačićevim trgov i Bakačevom ulicom u prvostolnu crkvu.
3. U 9 sati svečana sv. misa zahvalnica u prvostolnoj crkvi, kod koje pjeva Oratorijski zbor sv. Marka.
4. Poslije sv. mise vraća se svečanostna povorka preko Jelačićeva trga i Zrinjevca Kukovićevom ulicom pred »Hrvatski Sokol«, gdje se razilazi.
5. U 3 sata poslije podne *velika pučka svečanost*: „Stari Zagreb“ u Maksimiru s raznim atrakcijama, što ih priređuje odbor zagrebačkih Hrvatica uz sudjelovanje svih domaćih hrvatskih društava.

Treći svesokolski slet 14. – 16. kolovoza 1925.

HR-HDA-963. Hrvatski sokolski savez, kut. 1

Slike 6. do 52. Knjižica s opisom i rasporedom III. Svesokolskog sleta održanog u Zagrebu u slavu tisućugodišnjice Hrvatskoga Kraljevstva od 14. do 16. kolovoza 1925.

HRVATSKO KRALJEVSTVO
DOKUMENTI

RASPORED

Iz akvizicije
br. 9 god. 1976

Cijena Din 8.—

HRVAT TKO JE,
SOKOL DA JE!

POKROVITELJSTVO

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU
1925. GOD.

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU

IZDANJE ZA VEŠTAČENJE I PROMISLOVU KLASIKU

Iz akvizicije
~~1925~~ god.

POKROVITELJSTVO

**NAD III. HRVATSKIM SOKOLSKIM SLETOM U ZAGREBU
1925. GODINE**

BLAGOHOTNO JE PREUZELO

**ZASTUPSTVO
KR. SLOBODNOG I GLAVNOG GRADA ZAGREBA**

NA ČELU S NAČELNIKOM I SA SOKOLSKIM NAŠIM BRATOM

VJEKOSLAVOM HEINZL.

ORGANIZACIJA HRVATSKOG SOKOLSTVA.

STARJESINSTVO HRVATSKOG SOKOLSKOG SAVEZA:

Starješina:

Lacko Križ

Tajnik:

Ante Malović

Vrhovni savezni voda:

Branimir Reš

Konjanički savezni voda:

Leonida Vomačka

Prvi zamjenik starješine: Josip Hanuš, drugi zamjenik: Josip Šulek. Zamjenik tajnika: Branimir Brusina. Prvi zamjenik vrh. sav. vode: dr. Pavao Mergenthaler, drugi zamjenik: Milan Praunsperger. Zamjenik konjaničkoga vode: Oton Jucha. Blagajnik: Franjo Čížek. Zamjenik blagajnika: Zora Šajnovičeva. Urednik: dr. Franjo Bučar. Pročelnik kulturno-prosvjetnog odsjeka: dr. Rudolf Horvat. Upravitelj: Gjuro Prejac. Arhivar: Emil Lovišen. Pročelnik za socijalnu skrb: dr. Josip Reberski. Upravitelj časopisa: Gjuro Kantoci.

Začasni vrhovni savezni voda:

Janko Dobričević

Revizori:

Hinko Nagler, Pavao Ratković i Mirko Broz

Savezni sokolski sud:

Pročelnik:

dr. Nikola Hofer

Suci: dr. Mile Budak, Janko Dobričević, Ivan Žlof i dr. Franjo Bučar.

ČLANOVI HRVATSKOG SOKOLSKOG SAVEZA:

1. ŽUPA FONOVA (ZAGREB)

(sa 6500 Sokolova i Sokolica)

Starješina: dr. Franjo Bučar. Tajnik: Većeslav Zrnc. Voda: Milan Praunsperger.

Društva:

(25)

Brdovec, Bregi posavski, Klanjec, Krapina, Križ, Kutina, Lipovljani, Ludina, Pakrac, Samobor, Sesvete (kraj Zagreba), Stubica donja, Stubica gornja, Sveti Ivan Zelina, Zagreb Wilsonov, Zagreb I., Sveti

Duh, Zagreb II. Vlaška ulica, Zagreb III. Savska cesta, Zagreb IV. Nova ves, Zagreb V. Pantovčak, Zagreb VI. Trnje, Zagreb H. K. S. Matica, Zagreb H. K. S. I. Ilica, Zagreb H. K. S. II. Nova ves, Zaprešić.

2. ŽUPA LJUTOVIDA POSAVSKOGA (SISAK)

(sa 2000 Sokolova i Sokolica)

Starješina: dr. Zlatko Eggersdorfer. Tajnik: dr. Karlo Legin. Voda: dr. Josip Piškulić.

Društva:

(16)

Dubica, Glina, Komarevo, Kostajnica, Kratečko, Lekenik, Letovanić, Lonja, Novo Selo, Novska, Petrinja H. K. S., Sela, Sisak, Sunja, Velika Gorica.

3. ŽUPA MAGDIČEVA (VARAŽDIN)

(sa 800 Sokolova i Sokolica)

Starješina: dr. Ante Magdić. Tajnik: V. Gregl. Voda: Zvonko Novak.

Društva:

Čakovec, Ludbreg, Nedelišće. Varaždin, Varaždin H. K. S. Varaždinske Toplice, Vinica, Zlatar

4. ŽUPA PRERADOVIČEVA (BJELOVAR)

(sa 1500 Sokolova i Sokolica)

Starješina: Rudolf Žličar. Tajnik: Hinko Vuković. Voda: Stj. Bukač.

Društva:

Bjelovar, Bjelovar H. K. S., Cirkvena, Daruvar, Daruvarski Brestovac, Drnje, Garešnica, Gjurjgjevac, Grubišno Polje, Hercegovac, Hlebine, Marija Gorica, Koprivnica, Križevci, Pitomača, Sveti Ivan Zabno, Veliki Grdevac, Veliki Zdenci, Virje, Virovitica.

5. ŽUPA STARČEVIČEVA (SENJ)

(sa 600 Sokolova i Sokolica)

Starješina: Viktor Benzia. Tajnik: Ante Vlahović. Voda: Milan Brajković.

Društva:

Kaniža-Gospić, Lovinac, Otočac, Perušić, Senj.

6. ŽUPA STROSSMAYEROVA (OSIJEK)

(sa 4500 Sokolova i Sokolica)

Starješina: Ivan Krsto Dončević. Tajnik: Hugo Gottschalk. Voda: dr. Pavao Mergenthaler.

Društva:

Beničanci, Brod, Dalj, Djakovo, Donji Miholjac, Ilok, Lužani, Našice, Nova Gradiška, Orahovica, Oriovac, Osijek d. g., Osijek g. g., Podgorač, Požega, Požega H. K. S., Slakovci, Slatina, Voćin, Vukovar, Županja.

7. ŽUPA ZRINSKOGA (KARLOVAC)

(sa 1600 Sokolova i Sokolica)

Starješina: Rudolf Kiseljak. Tajnik: Andrija Rastovski. Vođa: Vlado Božović.

Društva:

Brod Moravice, Fužine, Jastrebarsko, Josipdol, Karlovac, Karlovac H. K. S., Lokve, Ogulin, Oštarije, Ozalj, Pribić, Prilišće, Rečica.

8. DRUŠTVA KAO IZRAVNI ČLANOVI SAVEZA:

(sa 3000 Sokolova i Sokolica)

Bakar, Banja Luka, Bihać, Bugojno, Crikvenica, Dolac donji, Dubrovnik, Grižane-Belgrad, Kukuljanovo, Lastva, Mostar, Nova Kapela, Batrina, Novigrad (Dalm.), Pleternica, Sarajevo, Split, Stara Gradiška, Šibenik, Travnik, Tuzla.

SAVEZNI ČLANOVI BROJE 20.000 SOKOLOVA I SOKOLICA.

ČLANCI SLETSKI ODBORI:

Članovi proširenog starješinstva H. S. S.:

Dr. Nikola Hoffer, Dragutin Diener, dr. Mile Budak, dr. Milan Dečak,
Vladimir Veselić, Aleksander Freudenreich, Oto Schönbuchner, Saša
Lovašen, dr. David Karlović.

I. Financijalni odbor:

Pročelnik: Dr. Nikola Hoffer

Zamjenici pročelnika: dr. Josip Reberski i dr. David Karlović. Tajnik:
Dragan Žuzić.

II. Građevni odbor:

Pročelnik: Makso Ružinski

Zamjenik pročelnika: Stjepan Šoštarić. Tajnik: Aleks. Freudenreich.

III. Novinarski odbor:

Pročelnik: dr. Rudolf Horvat

Tajnik: Saša Lovašen. Odbornik: Pero Baković.

IV. Stambeni odbor:

Pročelnik: dr. Josip Reberski

Zamjenik pročelnika: Josip Ročić. Tajnik: Josip Mavrić.

V. Odbor za doček:

Pročelnik: Lacko Križ

Zamjenici pročelnika: Josip Šulek i dr. Milan Dečak. Tajnik: Radoslav
Tatalović-Tomić.

„Grand Hotel”

Trgica 6. Zagreb Trgica 6.

Prvorazredni hotel, potpuno adap-
tiran i na novo uređen. -- Topla
i mrzla voda u svim sobama.

Prvorazredni restaurant:
izvršna kuhinja i najbolja pića.

V. Svečanosni odbor.

Pročelnik: Emil Lovasen

Tajnik: Viktor Miljan

VII. Sokolsko redarstvo:

Pročelnik: Josip Hanuš

Zamjenici pročelnika: Adamović i Koloman Erlich. Tajnik: Oto Schönbuchner

VIII. Zdravstveni odbor:

Pročelnik: dr. Alfred Šalek

Zamjenik pročelnika: Dr. N. Košćica. Tajnik: Dr. Vladimír Bazala

IX. Zabavni odbor:

a) Zabavni pododbor:

Pročelnik: Đuro Prejac

Tajnik: Rajko Vodogažec

b) aprovizacijski pododbor:

Pročelnik: Milan Berger

X. Aprovizacijski odbor:

Pročelnik: dr. David Karlović

Zamjenik pročelnika: dr. Ante Pavelić. Tajnik: Đuro Kantoci.

XI. Izložbeni odbor:

Pročelnik: dr. Franjo Bučar

Zamjenik pročelnika: Marko Rašica. Tajnik: Andrija Zeininger.

XII. Željeznički odbor:

Pročelnik: Đuro Dušica

Zamjenik pročelnika: Ljudevit Schultz. Tajnik: Dragutin Šolc.

DOBRO DOŠLI!

Odluka našeg hrvatskog sokolskog sabora u Varaždinu iz 1923. godine — ispunjava se! S njom se složiše svi hrvatski Sokolovi i Sokolice, svi čestiti Hrvati i Hrvatice.

Neoslanjana na ljude, koji su izgubili ideale svoje i svu svoju fizičnu i moralnu snagu dali na pazar, iščekujući krvarinu; bez tih ljudi, a nezavedena ni srebrom ni zlatom na rad protiv savjesti i ljubavi za Hrvatsku; oburažana tvrdim značajem, jakom sviješću o dužnosti, bratskom ljubavlju, najčišćim hrvatskim rodoljubljem i pod slavnom hrvatskom zastavom dolazi hrvatska narodna vojska na poljane sokolskoga mezeva, na III. hrvatski sokolski slet — na hrvatsko hrvalište.

Dolazi u crvenim svojim košuljama i u šarenilu narodne svoje nošnje, da žrtvuje na oltaru napačene Otažbine, kadeći joj iz kadionice najsvetijim tamjanom iz tisućgodišnje kraljevske njezine historije.

Hiljade i hiljade Sokolova i Sokolica dolazi u srce hrvatstva u bijeli grad Zagreb, da se nađu u svojoj olimpijadi rame do ramena, srce do srca; da se natječu nesamo tijelom, nego i dušom i značajem; da se tom zgodom poklone i sjeni velikoga junaka i prvog hrvatskog kralja Tomislava.

Braćo Sokolovi! Sestre Sokolice! I Vi, mali Sokolčići! U vis srca! Dobro došli sa svih strana svijeta!

Dobro došli i svi slabašni i svi oni, kojima sumnja srce para!
Dobro došli i oni, kojima je zloba ubila ideale!

Svi nek dobro dodu, da na ovom ročištu nađu utjehe i snage; da iz tisuće srdaca progovori jedna duša — hrvatska duša.

Dobro došli i svi drugi Slaveni, koji ne znaju za izvinjavanja i koji nas bez ograde vole, u hlad naše drevne slavenske lipe, da si stisnemo desnice, da si izljubimo lica; da prolijemo suze radosnice, što će kapati na novo cvijeće slobode i bratske ljubavi.

Dobro došli, braćo, iz Amerike, koji ne žalite muke za tako dalek put u svoju dragu domovinu, u staru svoju Kroaciju!

Dobro došli, Vi, koji ste nam najmiliji! Vi, hrvatski seljaci, srce našeg narodnog života! Prvi puta će gledati svijet, kako i Vi od pluga i motike dolazite na našu olimpijadu, da vježbate u stotinama svoje vježbe, da simbolizirate svoj rad od proljeća do jeseni. Ponošni smo s Vama, jer toga ni jedno sokolstvo do sada nije doživjelo. Ličani i Posavci, Podravci i Zagorci, Slavonci i Moslavci orati će, sijati, kositi i spremati, a Domovina će se diviti, što vide Njezine oči, što svjedoči Duh Tomislavov, koji će nas blagoslivljati, što smo jedno i u opanku i u čizmi.

Dobro došli svi, svi.....! Zdravo svima!

Za starješinstvo Hrvatskog Sokolskog Saveza:

Starješina:
Lacko Križ.

Tajnik:
Ante Malović.

RASPORED

III. HRVATSKOG SOKOLSKOG SLETA U ZAGREBU od 13. do 17. kolovoza 1925.

U četvrtak 13. kolovoza i u petak 14. kolovoza

1. Doček gostiju kod svih redovitih i posebnih vlakova na državnome kolodvoru. Razgledavanje grada.
2. Natjecanja Sokolova i Sokolica na sletskome vježbalištu (na igralištu Prvog hrvatskog građanskog sportskog kluba). Početak točno u 6 sati ujutro dne 14. kolovoza. Ulaznina po osobi Din 5.— bez obzira na mjesto. Sokolovi i Sokolice ne plaćaju ulaznine.
3. Komers na prostoru Zagrebačkog Zbora, dne 14. kolovoza počevši od 8 sati navečer. Ulaznina po osobi Din 5.— Sokolovi i Sokolice sa sletskim znakom ne plaćaju nikakve ulaznine.

U subotu dne 15. kolovoza.

1. U 6 sati ujutro pokus vježbi. Ulaznina po osobi Din 5.— Sokolovi i Sokolice i drugi učesnici sa sletskim znakom ne plaćaju ulaznine.
2. Svečana povorka. Povorka kreće u 10 sati prije podne sa sletskoga vježbališta. Prolazi: Savskom cestom, Vodnikovom i Miha-nčevićevom ulicom, zapadnom stranom Trga I., Akademičkog i Zrin-skog trga, sjevernom stranom Zrinskoga trga, Sudničkom, Palmoti-čevom i Jurišićevom ulicom na Jelačićev trg.
3. Na Jelačićevom trgu pozdrav hrvatskog sokolstva gradu Za-grebu (govori starješina Hrvatskog sokolskog saveza brat Lacko Križ).
4. Nakon pozdrava kreće povorka Ilicom i Frankopanskom uli-com do Doma H. S. Wilsonovog, gdje se razilazi.
5. Banket Hrvatskog sokolskog saveza sokolskim uzvanicima, u Gradskome podrumu, u zgradi Gradske štedionice.
6. Prva javna vježba na sletskome vježbalištu. Početak točno u 4 sata poslije podne. Ulaznina: Stajanje Din. 20.— sjedalo na istočnoj tribini Din Din. 30.—, sjedalo na južnoj tribini Din 40.—, sjedalo na zapadnoj nenatkrtoj tribini Din. 50.—, sjedalo na zapadnoj natkrtoj tribini Din. 60.—. Sjedalo u loži, u koliko ih preostane iza repre-zentacija, Din. 80.—
7. Raut grada Zagreba, u gradskoj kući na Katarinskom trgu. Početak u 9 sati navečer.
8. Pučka svečanost na prostoru Zagrebačkog Zbora. Počinje iza 7 sati navečer. Ulaznina po osobi Din. 5.— Sokolovi i Sokolice i ostali učesnici sa sokolskim sletskim znakom ne plaćaju ulaznine.

U nedjelju dne 16. kolovoza.

1. Prinašanje zemlje po hrvatskim Sokolovima i Sokolicama za Mogilu u Maksimiru. Povorka kreće u 8 sati u jutro sa sletskoga vjež-bališta Savskom cestom, zapadnom stranom Wilsonovog trga, Fran-ckopanskom ulicom, Ilicom, Jelačićevim trgom, Jurišićevom ulicom, Draškovićevom i Vlaškom ulicom, Maksimirskom cestom i glavnim putem kroz Maksimir do mjesta, gdje je bio dosele postavljen t. zv. »kišebrač«, a gdje će se sada podići sokolska Mogila.

2. Za vrijeme ovoga pohoda u Maksimir položiti će posebna sokolska odaslanstva vijence na spomenploči Matije Gupca (na Markovome trgu), na grobu Petra Zrinskoga i Krste Frankopana u stolnoj crkvi i na grobovima sokolskih prvaka na Mirogoju.

3. Poslije svečanih funkcija kod Mogile kreće povorka istim putem natrag do Doma H. S. Wilsonovog, gdje se razilazi.

4. Druga javna vježba na sletscome vježbalištu. Početak u 4 sata popodne.

5. Pučka svečanost na prostoru Zagrebačkog Zbora i oproštaj s gostima. Početak u 7 sati navečer.

6. Ispraćivanje sokolskih društava na željeznicu.

U ponedjeljak dne 17. kolovoza 1925.

Izleti u zagrebačku okolicu i ispraćivanje gostiju na željeznicu.

TISUĆLJETNICA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA

(Tumačenje plakata)

Na podnožju od kamenova sazidanom uzdiže se visoki pobjednički stup, historijski spomenik tisućgodišnjeg života hrvatskog naroda.

Pokraj stupa poredali su se barjaci hrvatskih sokolskih župa i društava u hrvatskim narodnim bojama. Na vršku svakooga barjaka stoji sokol-ptica, simbol odvažnosti. Na desnoj strani podnožja vidi se hrvatski grb.

Pobjednički se stup dijeli u deset dijelova, deset kamenova, za svako stoljeće po jedan, sa simboličnom oznakom glavnog događaja u tom stoljeću.

Na prvom kamenu slika je kralja TOMISLAVA. On sjedi na prijestolju, s krunom na glavi, sa žezlom u desnoj, a zlatnom jabukom s krsom u lijevoj ruci.

Tisuću je godina prošlo od časa njegovog krunisanja za kralja hrvatskog naroda.

Prije njegovog krunisanja Hrvati su imali dvije svoje države: Posavsku Hrvatsku, između Save i Drave i Dalmatinsku Hrvatsku od Save na sjeveru do Bojane na jugu pa od Jadranskog mora na zapadu do Drine na istoku.

U doba svoje najveće pogibli, kada su ga sa sjevera pritiskali Magjari a sa istoka dolazila sve bliže bugarska oluja, hrvatski je narod na svoju sreću imao u Dalmatinskoj Hrvatskoj za kneza Tomislava. Savremeni ljetopisci mletački i bizantski kažu za njega, da je bio mlad i junačan vladar, koji je u više bitaka potukao Magjare i potjerao ih preko Drave i Dunava, te time potpuno zaustavio magjarsku bujicu i uklonio pogibao od magjarskih provala U Italiju i na Balkan. Daleko veća pogibao bijaše od bugarskoga cara Simeona. Njega prikazuju ondašnji bizantski i franački pisci kao čovjeka vanredno vladohlepna i kao vanrednog osvajača i vojskovođu. Zelja je bila Simeonova da osvoji cijeli balkanski poluotok pa da si u Carigradu stavi na glavu rimsku carsku krunu. Simeon je tako bio skućio i prignječio bizantsko carstvo, da je već bio na domaku Carigrada. Međutim mu je smetala srpska država, koja je svaki čas sklapala saveze s Bizantom. U Srbiji je bio na prijestolju knez ZAHARIJA. Simeonove su vojske provalile u Srbiju i užasno uništavale sve, što im je pod ruke došlo. Od naroda srpskog, tko nije htio da pogine, morao je bježati iz svoje domovine. Najviše Srba prebjeglo je u Hrvatsku. To je bilo i sasna naravno. I ako su Srbi imali svoju posebnu, od Hrvatske nezavisnu državu, ipak su osjećali najbliže srodstvo s Hrvatima. U Hrvatskoj su se osjećali kao među braćom. Knez Tomislav otvorio je Srbima sva vrata i sve domove svoje države. Tomislava nisu nikakovi politički obziri odvrćali od gostoprimstva, on je primao sve Srbe pod svoje okrilje.

Srbija je u to vrijeme ostala gotovo bez srpskog naroda.

Bugarski car Simeon ubrzo je uvidio, da ne će moći ostvariti svojih osnova, dogod ne upokori i kneza Tomislava i Hrvatsku ne osvoji. Stoga pošalje protiv Hrvatske svoega strašnoga vojskovođu

ALOBOGOTURA sa silnom vojskom. Simeon nije imao ni pojma o vrlinama hrvatskog kneza Tomislava i o organizaciji hrvatskog naroda. Simeon je mislio, da će i Hrvatsku upokoriti kao što je upokorio Bizant i Srbiju.

No dogodilo se obratno. Tomislav je »nepobjedivu« bugarsku vojsku tako potukao da ih se je malo živih kući povratilo.

O sjajnoj se pobjedi Tomislava ubrzo pročulo na sve strane. Svi okolišni knezovi, među njima i knez Mihajlo Višević, idu pod okrilje Tomislavovo. Sjeverna ga, Posavska Hrvaska, priznaje svojim vladarom. Tim događajem ujedinili su se svi Hrvati u jednu državu pod jednim vladarom. Osjećajući svoju jakost i veličinu svoje države, Tomislav je odlučio, da se okruni za kralja hrvatskoga.

KRUNISANJE JE OBAVLJENO GODINE 925. NA DUVANJSKOM POLJU (na jugu Bosne između Livna i Imotskoga).

Krunisanje je bilo svečano. Prisustvovali su krunisanju svi župani, velmože, plemići, papin izaslanik, zastupnici stranih država te silan narod. Sam čin krunisanja obavio je nadbiskup u prisuću svećenstva i latinskog i slavenskog. Ceremonije su bile obavljene većinom na hrvatskom, narodnom jeziku.

Po obavljenom krunisanju, kralj je Tomislav tri puta kliknuo: *»Slava va višnjih Bogu i na zemlji mir, v čelovjecjih blagovolenije«.*

Hvalospjev otpjevan kralju završen je riječima: *»Na mnogaja, na mnogaja ljeta slava i hvala i zdravlje svijetlomu kralju hrvatskome Tomislavu i svijetloj kraljici i njegovoj djeci i svojti njegovoj. Na mnogaja ljeta slava i hvala i zdravlje«.*

Iza krunidbenih svečanosnih dana održan je na Duvanjskom Polju narodni sabor, na kojemu su riješena razna politička i socijalna pitanja Hrvatske Države.

OPSEG HRVATSKE DRŽAVE za kralja Tomislava bio je ovaj: Na sjevero-zapadu se je prostirala do rijeke Raše u Istri. Na sjeveru do Drave i Dunava. Na istoku do rijeke Drine pa do Skadarskog jezera a na zapadu je graničila sa Jadranskim morem. Opseg joj je bio oko 125.000 kv. kilometara.

Pošto je kralj Tomislav imao vojsku od 100.000 pješaka, 60.000 konjanika, zatim 80 velikih ratnih brodova po 40 vojnika te 100 manjih brodova po 10—20 vojnika, to se može lako procijeniti, da je broj stanovnika hrvatske države iznosio oko 5 milijuna.

Kralj Tomislav je svijetla historijska pojava, kojom se Hrvati mogu ponositi. **ON JE BIO STVORITELJ HRVATSKE I SRPSKE DRŽAVE, On je bio KRALJ POBJEDNIK, KRALJ MIRONOSAC, KRALJ VELEDUSNIK, KRALJ NARODNI HRVATSKI.**

PRAVI SLAVEN — PRAVI HRVAT!

Tome kralju treba podići spomenik!

Tome kralju neka kliknu svi HRVATI I SRBI!

SLAVA KRALJU TOMISLAVU!

2 Kralj Petar Krešimir Veliki.

Nakon Tomislava slijedile su u Hrvatskoj razne trzavice i ne-daće. U međusobnoj borbi za vlast i prijestolje velikaši su zapostav-

ljali državne interese i narodne. Osim toga pravili su državi hrvatskoj razne neprilike Bizant, Venezija i dalmatinski latinski gradovi. Država se bila znatno smanjila. U to dođe na prijestolje kralj Petar Krešimir, koji je opet ujedinio u jednu državu sve hrvatske zemlje i uspostavio Tomislavovu državu u svoj njenoj veličini. Vladao je od 1058. do 1074. godine. On se je nazivao REX CROATIAE ET DALMATIAE t. j. kralj Hrvatske i Dalmacije. Hrvatska je država bila politički jaka i uređena. Na dvoru je vladao hrvatski jezik.

Radi širenja hrvatskog jezika po crkvama u hrvatskom narodu, došlo je ponovno do sukoba između rimskoga pape i hrvatske narodne stranke. Hrvatski je narod počeo proganjati latinaše i latinske popove i rušiti latinske crkve. Ponovno je bio sazvan crkveni sabor u Splitu. Za volju političkih interesa kralj je Petar Krešimir popustio papi i dozvolio širenje latinštine u crkvama. Ipak su se i protiv papine odredbe i protiv zaključka crkvenog sabora održali hrvatski popovi s hrvatskim bogoslužjem kroz cijeli srednji i novi vijek.

Krešimir je umro a da nije ostavio sina.

Latinska papina stranka prouzročila je i podržavala u državi nered. Sa Zvonimirovom udovicom na čelu pozove ta stranka mađarskoga kralja Ladislava u Hrvatsku. Time je započela djelovati protunarodna mađarska stranka. Većina naroda bila se okupila oko svoga vođe Petra od plemena Slavića. Kada je nasljednik Ladislavov, mađarski kralj Koloman, htio sa svojom vojskom preći preko Drave u Hrvatsku, našao je s ove strane Drave već spremnu hrvatsku vojsku. Došlo je do pregovaranja između Kolomana i hrvatskih velmoža, te je napokon sklopljen ugovor, poznat pod imenom

3. Pacta Conventa.

Hrvatski plemići, 12 župana i 12 hrvatskih plemena, utanačiše sa Kolomanom, da ga izabiru za kralja Hrvatske i Dalmacije uz uvjet, da Hrvati ostaju i dalje slobodni u svojoj državi: »Svaki će Hrvat mirno uživati svoje, niti će morati ikoje pleme hrvatsko ugarskome kralju porez plaćati...«

Osim toga ugovoriše, da će Koloman doći u Hrvatsku, da se okruni hrvatskom krunom i da će u Hrvatskoj držati posebne hrvatske državne sabore, na kojima će rješavati hrvatske državne poslove. Plemićima bijaše najviše stalo do toga, da im potvrdi sve njihove povlastice t. j. da ne će plaćati poreza, da im sva njihova imanja ostaju netaknuta, a jednako tako i sva politička prava.

Međutim Petar Svačić s većinom naroda nije htio tudinca za kralja. Zato je nastao građanski rat. Hrvatski plemići sa svojim ljudima i s vojskom kralja Kolomana podoše protiv Petra. Do glavne je bitke došlo kod gore Gvozda iza Topuskoga. Tu je poginuo branitelj hrvatske državnosti i hrvatske narodne slobode, Petar Slavić bio je posljednji vladar iz hrvatske narodne dinastije. Gora, gdje je poginuo, prozvana bi »Petrova Gora«.

Koloman je došao u pratnji hrvatskih plemića u hrvatski prijestolni grad Bio grad na moru. Tu bude on krunjen posebnom hrvatskom krunom za kralja Hrvatske i Dalmacije, a na saboru, koji je tu održan zakleo se je svečano, da zajamčuje Hrvatskoj i Dalmaciji

sva njihova prava. Koloman je u Ugarskoj bio ugarski kralj, a u Hrvatskoj je bio od Ugarske posve neovisni hrvatski kralj. To je bila personalna unija: dva kralja od dvije nezavisne države u jednoj osobi.

Umjesto posebnoga kralja vladao je u Hrvatskoj malone neovisno o magjarskome kralju njegov sin ili brat pod naslovom »rex iunior«^t, j. mladi kralj. Osim toga bili su u Hrvatskoj banovi s velikom posebnom vlašću u narodu. Banovi su bili vojskovođe, narodni suci i upravnici u svim poslovima.

Osobitu moć znali su si pribaviti banovi iz plemena Šubića. Među ovima se osobito ističe

4. Ban Pavao Šubić.

Kada je u Ugarskoj bio postao kraljem Andrija II. Mlečanin, Hrvati ga ne htjedoše priznati za svoga kralja. Ban Pavao Šubić dađe dovesti u Hrvatsku godine 1301. Karla Roberta iz kuće Anžu. Ovoga okruniše za kralja ugarsko-hrvatskog, premda je većina ugarskog naroda priznavala za kralja Andriju II. Mlečanina. Pošto su Magjari imali svoga kralja, to je Karlo Roberto bio do godine 1308. samo hrvatski kralj.

Ban Pavao Šubić vladao je u Hrvatskoj gotovo kraljevskom vlasti. Njegova se vlast prostirala preko Hrvatske, Bosne i Dalmacije. On se je nazivao: — »Mi, po milosti Božjoj, ban Hrvatske, Bosne i Dalmacije«. Venecija mu je zbog grada Zadra navijestila rat. Na početku ovoga rata iznenada umre ban Pavao. On bijaše predstavnikom težnja hrvatskoga naroda za slobodom. On je bio izvrstan diplomata i vojskovođa. Svi Šubići su uvijek imali posebnu želju za slobodnom vladom, neovisnom od tuđinaca.

Kad je u Bosni postao banom po materi svojoj unuk bana Pavla Šubića

5. Stjepan Tvrtko

odmah su se vidjele sve političke vrline njegovoga djeda. On je svoju vlast širio sve dalje prema jugu i prema istoku. Godine 1377. okrunio se za kralja dvostrukom krunom (nad srpskom i bosanskom zemljom). U Hrvatskoj su bili nezadovoljni sa vladom ugarskih kraljica Marije i Jelisavete. Hrvati su opet doveli za kralja Karla Dračkoga. Kada je kraljica Jelisaveta dala ovoga iz potaje ubiti, planuo je u Hrvatskoj opći ustanak. Kraljica Jelisaveta bude ubijena. Kralj Tvrtko izrabí ove prilike i sjedini sa svojom državom cijelu južnu Hrvatsku od Velebita na jugu. On se sad prozva kraljem »hrvatskim i dalmatinskim«. On je sudjelovao i u bitci na Kosovom Polju znajući dobro, ako Turci zauzmu Srbiju, da je to i za njegovu državu najveća opasnost. Zelja je njegova bila da ujedini u jednu državu sve hrvatske i sve srpske zemlje. Vanjske su prilike bile vrlo nezdodne za to, jer su za vlašću nad tim krajevima težili mnogi razni vladari. Tu je bila Ugarska, Venecija pa Turska, a narod hrvatski i srpski nije bio dosta politički zrio za ideju ujedinjenja. Kraj toga su razni domaći velmože težili za vlašću. Možda bi Stjepan Tvrtko ipak i ostvario svoje planove, da nije prerano umro god. 1391. Poslije njega se osobito isticao u borbama za neovisnost od tuđinske magjarske vlasti

6. Vojvoda Vukčić Hrvatinić

od staroga plemena Svačića. On je vladao nad tako zvanim Donjim Krajima, u Bosni t. j. uz rijeku Vrbas od Jajca do Banjaluke pa do Une i Save. Poslije krvavog sabora u Križevcima, gdje je kralj Sigismund dao na podmukli način sasjeci hrvatske velikaše (Lackovića i drugove) nastao je u Hrvatskoj opći ustanak. Tom se ustanku pridružio i Hrvoje Vukčić i malone cijela Bosna. Hrvati pozvaše na vladu protiv Sigismunda Ladislava Napuljskog želeći ga okruniti za kralja. Ovaj dođe u Zadar god. 1403., te bude uistinu okrunjen za kralja. Poslije tri mjeseca vrati se on od straha u Napulj, a vojvodu Hrvoja Vukčića imenova svojim namjesnikom u Hrvatskoj i Dalmaciji. Vlast se njegova protezala sada u Bosni, Hrvatskoj i Dalmaciji. Sigismund je pod svu silu htio Bosnom zavladati i cijelom Hrvatskom. Kada mu niti tri vojne nijesu uspjele, on dođe na misao, da pozove u pomoć rimskog papu. U Bosni je bila raširena bogumilska nauka. Sam Hrvoje bijaše bogumil. Uz pomoć pape Grgura XII. sabere Sigismund veliku »križarsku vojnu« protiv Hrvatske i Bosne. Pomoću te vojske svlada Sigismund buntovne Hrvate, pogubi do 170 velikaša i plemića i zavlada nad Hrvatskom i Bosnom. Vojvoda Hrvoje prizna vrhovnu vlast Sigismundovu. Ipak nije Sigismund dugo u miru vladao nad Bosnom.

Hrvoje je ostao samostalan gospodar nad Splitom, Omišem, čitavom Krajinom između Cetine i Neretve, pa nad otocima Korčulom, Bračom, Hvarom i Donjim Krajima. Kada su bili skršeni malone svi bosanski velikaši pa i sam kralj bosanski Stjepan Ostoja, jedini je Hrvoje ostao gospodarem u svojim krajevima. Kada su se protiv njega iz zavisti podigli ugarski i bosanski velikaši uz pristanak Sigismunda, potukao je Hrvoje uz pomoć Turaka u Usori kod Doboja sve svoje protivnike i raširio svoju vlast prema zapadu. Godinu dana iza toga umre on (1416). On je bio jedan od najmoćnijih samostalnih hrvatskih glavara. Njega možemo dapače smatrati posljednjim samostalnim velikašem hrvatskim, koji je vladao vladarskom moći.

7. Matija Gubec.

Matija je Gubec sjajna historijska pojava hrvatskog naroda. Podrijetlom seljak, on se stavlja na čelo seljaka, pobunjenih protiv visoke gospode. Ta visoka gospoda — osobito susjedgradski vlastelin Franjo Tahí — postupala su sa seljakom gore negoli s marvom. Seljaci su morali za svoju vlastelu raditi najteže poslove. Uza to su morali od svoga imanja plaćati sve poreze i daće, dočim vlastela nijesu plaćala ništa. Mnogo je i mnogo seljaka poginulo od muke i od gladi. Sve pritužbe, upravljane na cara i na hrvatski sabor, nijesu koristile ništa. Na saboru bijahu sama velika gospoda. Oni proglašise sve nezadovoljne seljake »izdajicama« domovine, kao da domovinu sačinjavaju grofovi i baruni, koji su svoj cijeli život provodili u zabavama, pijančevanju, gozbama i ženskarenju. Vlastela imadahu sva prava a seljaci nikakova. Kada nijesu koristile pritužbe na hrvatski sabor, seljaci se pobuniše. Oni zahtijevahu isto, što je u Francuskoj zahtijevao narod prije velike francuske revolucije. Oni zahti-

jevahu »opće pravice, opću slobodu i opću jednakost«. Oni zahtijevahu, da i gospoda plaćaju poreze, da i gospoda moraju ići na vojnu dužnost. U političkom pogledu zahtijevahu posebnu vladu u Zagrebu. Poreze i daće oni će sami od svih podjednako ubirati, a nesamo od seljaka. Za čuvanje granica od neprijatelja oni će se sami brinuti. Središte pobunjenih seljaka bijaše Stubica, gdje je Matija Gubec kao vrhovni sudac izdavao zapovijedi i napatke. Pokret se raširio po cijelome Zagorju, Kranjskoj i dijelu Štajerske, a na jug preko Žumberka. Gospoda su se uplašila za svoje lične interese, za svoje pečenke i torte. Za narodne slobostine nijesu imala smisla. Protiv seljaka podigoše gospoda dobro organizovanu i snabdjevenu vojsku. U glavnoj bitci nedaleko Stubičkih Toplica bude potučena glavna buntovna vojska. Matija Gubec bude uhvaćen. Na stotine seljaka bude mučeno, povješano i poubijano. Gospoda su se naužila seljačke krvi. Samoga Matiju Gubca osudiše na smrt. Dovedoše ga na Markov trg. Tu su ga na velikom stolu mučili užarenim kliještima. Na to su mu na glavu postavili užarenu željeznu krunu, i rasjekli ga na četiri dijela.

Matija Gubec je pretstavnik borbe potlačenog naroda protiv nasilnika. On je bio borac za slobodu, za opća čovječanska prava i za hrvatsku narodnu slobodu.

8. Zrinski i Frankopan.

U borbi za hrvatska narodna prava pali su žrtvom grof Petar Zrinski i knez Franjo Krsto Frankopan.

Od kada su Habsburgovci došli slobodnim izborom hrvatskoga naroda na prijestolje u Hrvatskoj, Hrvati su odmah osjetili, da su to ljudi, kojima nije sveta nijedna riječ, nijedno obećanje nijedna zakletva. Hrvati su naskoro osjetili kako Habsburgovci sve više njemštinu šire. Po hrvatskim su se zemljama širili švapski vojnici, na sva važnija upravna i vojnička mjesta dolazili su Nijemci. Njemački su se vojnici ponašali spram Hrvata bahato, bezobrazno i kraj svega toga su još i pljačkali. Nikada se do tada nijesu tuđinci ponašali u Hrvatskoj kao onda kraljevi vojnici. Vojnici su se njemački ponašali kao da je sve njihovo, kao da su u svojoj kući. Obitelj Zrinskih, potomci starih Šubića, čistokrvna hrvatska obitelj, nije mogla mirno podnositi nepravde i zulume, što su ih činili car Leopold i njegovi

GRGA HORVATEK

DOBAVLJAČ HRVATSKOG SOKOLSKOG SAVEZA

ZAGREB, FRANKOPANSKA UL. Br. 9.

Izrađuje sve vrsti propisanih sokolskih svečanih i vježbačkih odijela. — Prodaja svih sokolskih potrepština uz cijene označene po sokolskom savezu.

Kod većih narudžbi dobivaju društva znatan popust.

časnici i vojnici u Hrvatskoj. Hrvatski je narod bio upravo ugnjetavan. Narodni ponos nije dozvoljavao Zrinskima, da mirno gledaju, kako Hrvati bivaju danomice ugnjetavani.

Sva upozorenja caru Leopoldu nisu pomogla. Ovakovi ljudi nemaju srca i osjećaja za druge. Da je Petru Zrinskome bilo stalo samo do njegovih ličnih interesa, on bi se bio pokorio. Nu on bijaše od stare, ponosne hrvatske obitelji. Vidio je da su Habsburgovci pogazili zadanu riječ i da od njih dolazi sve zlo. Petar Zrinski odlučio podići na noge Hrvate i prema smislu zakona »Zlatne Bule« riješiti Habsburgovce vlade u Hrvatskoj. Bila mu je obećana pomoć iz Francuske, Poljske i Turske, a ni jedna mu pomoć nije došla. Narod nije bio dosta spreman za ustanak, organizacije nije bilo, a k tome je izdajstvom bilo sve otkriveno caru Leopoldu. U Hrvatskoj je bio glavni pomoćnik Zrinskoga njegov šurjak Franjo Krsto Frankopan. Prije, negoli su sastavili pravu vojsku, uvidjeli su, da je sve propalo. Carska vojska provalila je u Čakovec. Zrinski je s Frankopanom otišao u Beč, jer im je bilo obećano, da će im sve biti oprosteno, ako dođu pokloniti se. Nesmotreni Zrinski je povjerovao Habsburgovcima. Došavši u Beč, bili su odmah uhvaćeni i zatvoreni.

Uzaludne su bile sve intervencije. Zrinski su već davno smetali Habsburgovcima, jer su bili »nepopravljivi« borci za slobodu i narodna prava.

U Bečkom Novom Mjestu odsjekoše Petru Zrinskome i Krsti Frankopanu glave na dan 30. travnja 1671.

»Tko svoju zemlju ljubi
I tko ne će biti rob,
Tome krvnik glavu rubi,
Taj u hladan pada grob«.

Zenu njegovu Katarinu strpaše u samostan, gdje je od muka poludjela i umrla. Sina jedinca — premda nije bio ništa »kriv« — Ivana proganjali su neprestano, dok ga nisu strpali u tamnicu, gdje je umro 1703. To bijaše posljednji potomak porodice Zrinskih.

Tisuće nepravda, tisuće grozota, počinili su Habsburgovci na Hrvatima i za to ih je i pratila neprestana kletva svih poštenih Hrvata. Ali i njih je stigla zaslužena sudbina. Stroppoštali su se s visine svoje i završili sramotno svoju ekzistenciju.

9. Regnum regno non praescribit leges!

Uza sve nepravde Hrvati su uvijek visoko držali stijeg slobode, boreći se za nju pomoću pisanih zakona, pravde i zakona morala. Uzaludne su sve idealne borbe. Tko ima vlast u rukama, taj ne mari ni za zakone, ni za pravdu ni za moral.

Hrvati su se uvijek borili za svoj narodni jezik. Sva nastojanja Magjara, da u Hrvatsku uvedu magjarski jezik, bila su uzaludna. Nit je car Josip II. bio kadar uvesti njemački jezik, a niti su Magjari mogli, usprkos 80 godišnjem nastojanju, da u Hrvatsku uvedu magjarski jezik.

Pragmatičku sankciju prihvatili su Hrvati uz ograničenja, bez obzira na Magjare. Kada su Magjari na svome saboru u Požunu

htjeli, da svoje, mađjarske zakone provedu i na Hrvatsku, da u Hrvatsku uvedu i mađjarski jezik, ustaje ban Ivan Erdedi i dovikuje Mađjarima: »Regnum regno non praescribit leges! (kraljevstvo kraljevstvu ne propisuje zakona!) Godine 1847. godine uvode Hrvati u sav javan život svoj narodni, hrvatski jezik.

10. Kvaternik, Starčević, Štrosmajer.

U javnom životu hrvatskog naroda u drugoj polovini XIX. vijeka najveću ulogu igraju tri osobita muža, velika po umu, po značenju i po ljubavi prema domovini Hrvatskoj.

Kvaternik i Starčević bijahu dva idealna rodoljuba, koji su na političkom polju nastojali svojoj domovini pribaviti slobodu, Rodoljub biti i na političkom polju htjeti domovini priskrbiti slobodu, to je vrlo teško.

KVATERNIK je pisao političke rasprave i vanjski je svijet upoznavao s prilikama u Hrvatskoj i upozoravao na nepravde, koje Hrvati doživljavaju od strane Mađjara. Oni isti Mađjari, koji su se za svoju slobodu borili protiv Austrije, ti isti Mađjari, došavši do svoje slobode, pritiskivali su Hrvate.

Kvaternik je upozoravao Mađjare na protuzakonitosti i nasilja, kao da oni, koji imaju vlast u rukama, t. j. koji imaju na raspolaganje vojsku, policiju i žandare mare za ikakove zakone, za ikakovo pravo i pravicu! Videći, da sve rasprave i pisanje i svi saborski govori ništa ne koriste, dao se Kvaternik na konkretan posao. Zamislio je pobuniti narod protiv vlasti. Nije jadnik znao, da protiv policajno uređene države i državne vlasti ne može nikakova buna uspjeti, ako narod nema uza se vojsku. Časnici u austrijskoj vojsci bili su velikim dijelom bez ljubavi prema rođenoj grudi. Oni bijahu samo za plaću poslužnici austrijske i mađjarske državne vlasti. Nikakova buna tu nije mogla uspjeti.

ANTE STARČEVIĆ bio je teoretski političar, te je nastojao govorima, spisima i razgovorima odgojiti ljude, koji će biti sposobni i voljni da rade za dobrobit domovine. On sam je živio gotovo kao filozof, kao asketa, ne mareći za tjelesne užitke, znajući dobro, da su baš ti tjelesni užici krivi, da imade svuda toliko beznačajnika, »prodanih mješina«. Prezirao je popove, koji su protivno Kristovoj nauci živjeli samo za svoje tjelesne interese, ne mareći za odgajanje naroda. Prezirao je sve one ljude, koji su živjeli na štetu svoga naroda. Starčević je odgojio čitavu generaciju boraca za narodna prava.

JOSIP JURAJ STROSSMAYER razvio je djelatnost na svim poljima javnoga života, za korist hrvatskog naroda. On je bio velik, i kao svećenik-biskup, kao umjetnik, kao govornik, kao kulturni radnik i kao rodoljub. Svestrano njegovo djelovanje treba da služi primjerom svima onima, koji hoće da im život bude koristan za narod. Njegov život treba proučiti i njega treba slijediti u radu njegovome. Za prosvjetu hrvatskoga naroda Strossmayer je učinio više od ikog drugog Hrvata. Svojim biskupskim poslanicama nastojao je odgojiti svećenstvo za koristan i idealan rad u narodu. Na političkom se polju borio protiv prevlasti Austrije i Mađjarske u Hrvatskoj. Bio je najveći zagovaratelj

sloge sa Srbima. Bio je vrući pristaša narodnog jedinstva. Njegove su riječi: — »I ja, kada se budem rastajao s ovim svijetom, posljednja će mi molitva biti za jedinstvo naroda našega. Svemogući, vječni Bože, smiluj se mojem dobrom narodu i ujedini ga!« No, Strossmayer si je predstavljao jedinstvo ovako: »Neka nas ljubav i bratska sloga spoje zajedno, ali tako, da svakome od nas ostane ono, što mu je sveto i milo, što mu je od vijekova duši i srcu priraslo«.

»Jedinstvo državno ima biti tako udešeno, da nesamo jednome narodu, nego ravnopravna bude svakome pravna zaštita i pravna potpora. Kada bi se jedinstvo izvrglo tako, da bude jednome narodu na potporu a drugome na propast, onda imade narod sveto pravo protiv takvoga jedinstva ustati, te tražiti u svijesti svojoj onu silu, koja bi to skršila«.

A o državnom uređenju, o centralizmu rekao je Strossmayer: — »Ova nam politika dužnost nalaže, da se centralizacija muževno opremi, jer centralizacija ne odgovara raznim narodnim življima. Centralizacija ne odgovara duhu pravde i evanđelja, koje nesamo u privatnom nego još više u državnom životu zapovijeda: Što nisi rad da drugi tebi čini, nemoj ti drugome činiti; centralizacija je preimućstvo i gospodstvo jednoga plemena nad drugim, nije dakle sloboda, nego robovanje jednih drugima!«

III. Hrvatska sletovka.

*Smjelo hrabro leti Soko,
S ponosom mu sjaji oko,
Mišice mu žari sila,
Hrvatska ga vodi vila!
Oj, sokolska časna mati,
Vijek su s Tobom svi Hrvati!*

*Sokolska je danas slava
Kruni Kralja Tomislava,
Tisuć ljeta svijesti, rada,
Ponosa i svijetlih nada.*

Pripjev.

*Hrvat sam si sudbu kroji,
Uspjehe si slavne broji,
Sokol će mu simbol biti,
U slobodi gnijezdo sviti.*

Pripjev.

*Silnom Snagom Sokolova
Nek zaori pjesma nova,
Pjesma novih tisuć ljeta,
Glas Hrvata — ponos svijeta...*

Pripjev.

—H—

Tempo di marcia

II. Plehovka (přípověď)

Rudolf Skat 1925

TASLE BRADA LETI SOU I POUZIA NA VASÍ DU KŘÍCE NA

PÁRÍ VÍ-LA BRVATSKA ČA VO-SÍ VÍ-LA DÍ IZOBLESKA ČA-SNA HATÍ

VÍCE IN STODAN DÍ BRVATÍ DÍ IZOBLESKA ČASNO HATÍ VÍCE IN STODAN

DÍ BRVATÍ IZOBLESKA ŠE PANA SIA-PA KROU BRÁJA TOMÁSLAVA

TĚSÍ LÍTA SVĚSTÍ KADA TOMI-IL Š SVĚTLÍŠ KADA BRVAT ŠAN ŠE

SVANU OVA-JE DAVAJE TI SLAVNI OVA-JE TROBI ČE MO
IŠKOL BI-TE O OVA-DODI GRIJEZDO SVI-TI BI TROJINA
ČASNA MATI RIJE SO SVANOM TIJE DE-PATI
MAESTRO
DVI DE-PATI SIENOM SVANOM SOKO-LOVA
NEK ZARJE PJEŠMA NOVA PJEŠMA NOVA TIJEČE LIETA SIENOM SVANOM SVANOM
NEK ZARJE PJEŠMA NOVA PJEŠMA NOVA TIJEČE LIETA NEK ZARJE PJEŠMA NOVA GLAS HRYATA POROS TIJE-TO -

RASPORED JAVNIH VJEŽBI

I. dan t. j. 15. kolovoza 1925.

1. Dobričević Janko : Proste sletske vježbe muškog članstva.
Glazba Ivana Muhvića,
2. Janković J.: Proste sletske vježbe ženskog naraštaja.
Glazba J. Šulek — Gj. Prejac,
3. Branko Reš: Proste sletske vježbe seljačkih Sokolova.
Glazba Ivana Muhvića,
4. Janko Dobričević : Skupinske proste vježbe muškog naraštaja.
Glazba Ivana Muhvića,
5. a.) Vježbe na spravama. Nastup muškog članstva saveznih društava
b.) Muški naraštaj. Vježbe 16-torice (Sokol Karlovac),
6. Pero Ferković : Sletske proste vježbe ženskog članstva.
Glazba Ivana Muhvića,
7. Branko Reš: Sletske proste vježbe sa sabljama konjaničkih Sokolova. Glazba Ivana Muhvića,
8. Janko Dobričević : Simultane vježbe na trim karikama. Izvodi H. S. Wilsonov,
9. Prstenac. Izvode konjanički Sokolovi,
10. Janko Dobričević : Skupinske proste vježbe. Izvodi H. S. Wilsonov.

II. dan t. j. 16. kolovoza 1925.

1. Janko Dobričević : Proste sletske vježbe muškog članstva. Glazba Ivana Muhvića,
2. Simboličke proste vježbe muškog članstva. Izvada Jugoslavenska sokolska župa iz Chicağa, III. U. S. A.
3. Pero Ferković : Proste sletske vježbe ženskog članstva. Glazba Ivana Muhvića,
4. Josip Šulek : Vježbe sa sabljama. Glazba J. Šulek — Gj. Prejac,
5. Stjepan Bukač : Skupinske proste vježbe muškog članstva. Izvadaju muški članovi Hrvatske sokolske župe Preradovićeve,
6. a.) Vježbe na spravama ženskog članstva i naraštaja saveznih društava,
b.) Skupinske vježbe ženskog članstva (20). Izvadaju članice Hrvatske sokolske župe Zrinskoga,
7. Janko Dobričević : Vježbe osmorice.
8. Branko Reš: Proste vježbe seljačkih Sokolova. Glazba Ivana Muhvića,
9. Hrvatski konjanički Sokolovi. Umjetno skakanje,
10. Janko Dobričević : Skupinske proste vježbe. Izvodi H. S. Wilsonov.

Prof. Ivo Kerdić:

SLETSKI ZNAK.

Znak za III. hrvatski sokolski slet 1925. godine zamišljen je iz reminiscence hrvatskoga romantizma. Ukoliko je bilo moguće, dr-
žao sam se ostatka jedinog spomenika sa splitske propovijedaonice,
za kojeg neki historičari tvrde, da je zapravo jedini lik Tomislavov.

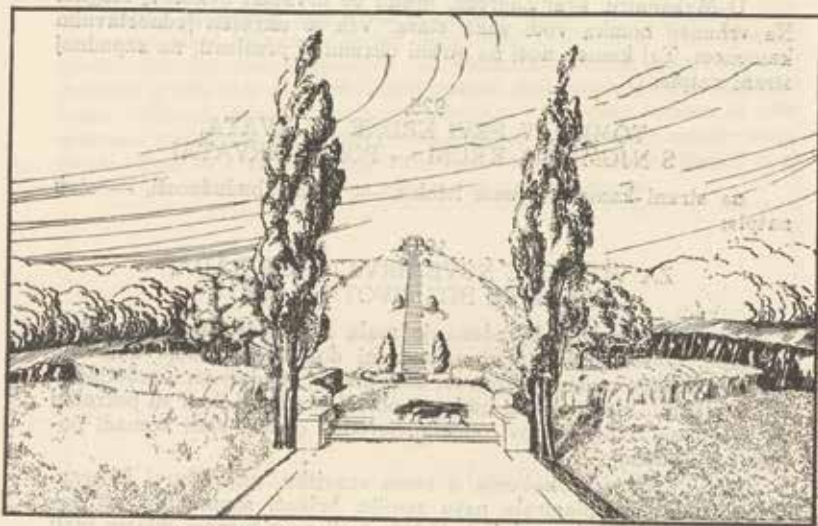
Tomislavovo krunisanje sveo sam u vezu sa sokolskim sletom,
dajući mu oznaku jedne sletske spomenice, i to na ovaj način:

Kralj Tomislav sjedi na prijestolju. U lijevoj ruci drži državnu
jabuku s krstovima, a desnu je podigao s tri prsta, zaklinje se na
krst i vjernost narodu.

Na podnožju prijestolja naklonjen je hrvatski grb, na kojem sjedi
ptica sokol t. j. hrvatsko sokolstvo kao branič hrvatskoga naroda
i hrvatske tradicije zaštićuje kralja.

Na gornjem dijelu je kratica »H. S.« (Hrvatski Sokol), a sa
strane su latinski napisi »CMXXV.—MCMXXV.« (g. 925. i g. 1925.),
a ispod podnožja se nalazi napis »III. slet.«

SOKOLSKA MOGILA

A. Freudenreich:

SOKOLSKA MOGILA.

Hrvatsko sokolstvo gradi mogilu u želji da ostavi i kasnijim pokoljenjima trajan spomenik na one dane, kad je trećim svesokolskim sletom proslavilo tisuć-godišnjicu hrvatskog kraljevstva.

Ideja o formi tog spomenika, kojeg podiže hrvatsko sokolstvo jednostavna je i jasna. Mnogo izbora ili prebiranja ne može biti. Hrvatski Sokol nema novčanih sredstava da podigne veliki i skupocjeni spomenik.

Materijalnih sredstava nema!!!

Jedino sredstvo, kojim hrvatsko sokolstvo raspolaže jeste:

U desnici — snaga — u misli — domovina!!!

A drugo i ne trebamo — ljepši spomenik ne možemo izgraditi.

U misli domovina — to je ljubav domovini, to je ljubav onoj grudi, koja nas je rodila, na kojoj i do koje živimo! To je naša zemlja — krvlju natopljena, suncem obasjana, ona koja nam daje kruh naš svagdanji! To je lijepa naša domovina — bila ona plodna crnica ili kršni tvrdi kamen. To je ono što je samo naše — to je ono što nas nuka da slavimo 1.000 godina, što je ova naša gruda nosila prvog svog kralja Tomislava!

U Maksimiru, kraj Zagreba, gradit će hrvatski Sokolovi mogilu. Na vrhunac humka vodi uska staza. Vrh je ukrašen jednostavnim kamenom. Taj kamen nosi na strani okrenutoj prošlosti, na zapadnoj strani natpis:

1925.

TOMISLAV PRVI KRUNE SE HVATA,
S NJOME DA KRUNI — PONOS HRVATA!

na strani kamena prema istoku, — prema budućnosti, — stoji natpis:

1925.

ZA VIJEKOVE NOVE HRVATSKOG RADA,
SOKOL ĆE BITI ŽIVOT I NADA!

U sredini mogile ugrađena je mala komorica, bez ulaza, bez pristupa. U toj su komorici pohranjeni dokumenti stanja današnje kulture. (Knjige poučne, zabavne, umjetničke, strukovne, i umjetničke slike, plakati, kipovi, razni umjetno obrtni predmeti, koji su potrebni za svagdanji život, dijelovi odijela, narodna obuća, mali komadi pokućstva i slično).

Ako buduća pokoljenja u svom razvitku, napretku i internacionalizmu budu planirala našu zemlju, brišući spomenike, uz poimanje ljubavi domovini — tad će naći na sigurnom mjestu mali muzej predmeta, koje su Hrvati upotrebljavali u doba, kad su slavili prvu tisućgodišnjicu i kad su još ljubili svoju domovinu.

Nad tom komoricom podiže se humak — MOGILA!

Svojim vrhom pokazuje u visine, — u sfere, u kojima Hrvati nalaze i očekuju izvršenje svojih ideala, — a svojom podnicom spušta se s visina, prema našoj grudi, proširuje se znatno, — kao da želi obuhvatiti sve krajeve, koji su Hrvatima domovina.

Kao da opsiže sve one krajeve, iz kojih je stvorena, iz kojih ju je snaga sokolskih mišica donijela, da daje budućnosti dokaz današnje ljubavi domovini.

Mogila je izvedena iz zemlje sviju krajeva. Svaki Sokol donosi u dane sleta grudu, a sve te grude zajedno tvoriti će spomenik. Iz kršnih naših krajeva donijeti će se kamen, iz plodnih ravnica plodna zemlja. U svim slučajevima iz zemlje s mjesta, koja imaju svoju historijsku važnost. Biti će tu gruda s polja, gdje je krunisan kralj Tomislav, pa sve do grude iz Petrove gore, gdje je poginuo zadnji hrvatski kralj, sve do grude s Markova trga (29. listopada 1918.).

Mogila će biti ukrašena najplemenitijim biljem, kojim rodi naša zemlja! Onim biljem, koje našoj domovini daje značaj, a nama život. Ukrašena vijencem najčednijeg i zato najljepšeg bilja:

Vijencem žita!

Pred mogilom proširile su grane lipe.

Deset ih je.

Deset stogranatih slavenskih lipa — deset stoljeća hrvatskog državnog života.

Takav spomenik izgrađuje hrvatsko sokolstvo u danima, kad
cjo narod slavi hiljadugodišnjicu hrvatskog kraljevstva. Tim spome-
nikom želi hrvatsko sokolstvo da simbolizira svoju ljubav prema
rodenoj grudi, želi da simbolizira mjesto, gdje počivaju svi naši na-
rodni velikani, junaci, kraljevi, učenjaci i svi oni, kojima je zub
vremena zametnuo grobove! Tu će biti položena gruda zemlje svim
onima, koji su i za svjetskog rata kao neznani junaci izgubili svoj
život, a da njihovi ne znaju, gdje su im zemni ostanci.

NASTUP K PROSTIM VJEŽBAMA.

(Vidi nacrt)

Sokolstvo ulazi na vježbalište kroz posebni svoj ulaz na južnoj strani vježbališta i to u desetorednim strujama, na čelu sa svojim vodama, od kojih imade svaki u desnoj ruci crvenu zastavu za davanje znakova kod zavoja. Na vježbalište ulazi se uz pratnju nove školske koračnice (Sletovka od brata Matza).

Sam nastup izvodi se ovako:

Nastup je sastavljen iz četiri desetorednih struja, svaka s 300 vježbača.

Prve desetoredne struje stupaju srednjim smjerom sve do gornje mete na sjevernoj strani vježbališta.

Odmah, kako je došla prva desetoredna struja do gornje mete, razdijeli se u dvije peteroredne struje tako, da desna zavine na trećoj kocki (računajući od sjeverne strane prema južnoj) koso prema istočnoj strani, a lijeva koso prema zapadnoj strani.

Obje struje stupaju točno prema sredini do 20. kocke, računajući od sjeverne strane prema južnoj.

Druga struja čini isto, što i prva.

Treća i četvrta struja ne stupaju srednjim smjerom, nego odmah, čim je prva počela sa zavojem, na gornjoj meti. To isto čini i treća na donjoj meti razdijelivši se u dvije desetoredne struje, koje stupaju koso prema sredini istočne strane i koso prema sredini zapadne strane. Ovim zavojima počinje treća desetoredna struja istodobno s prvom, i to na početku kocaka.

Ovim zavojem sastanu se u sredini vježbališta peteroredne struje i to na drugoj kocki računajući od istoka prema zapadnoj strani, te se zavojem prama unutra opet sastanu i stupaju dalje desetoredne struje do sredine vježbališta, gdje se opet rastaju desetoredne struje, da se opet sastanu s prijašnjim svojim peterorednim strujama, te stupaju dalje, I i II. desetoredna struja srednjim smjerom k sjevernoj strani, a III. i IV. k južnoj strani. Došavši I. desetoredna struja do 6. točke od sjeverne strane prema južnoj, zavine na desno i stupa ravnim smjerom prema istočnoj strani i udesi korak tako, da je može druga desetoredna struja doći.

Druga desetoredna struja, čim je došla na 15. kocku od sjeverne strane prema južnoj, počne istim zavojem kao što i I. desetoredna struja. Čim su se struje izravnale, stupaju prama istočnoj strani do 2. kocke od istočne strane prema zapadnoj, zavojem se raspolove u peteroredne struje i stupaju muževno naprijed prema zapadnoj strani glavnoj tribini uzimajući za stupanja razmak u dublinu.

Što je rečeno o prvoj i drugoj desetorednoj struji vrijedi sve i za III. i IV. struju, koje to sve izvadaju, ali sa zavojem na drugu stranu.

Kod zavoja, gdje se spajaju i rastaju struje, pomažu si vođe sa zastavicama, zamahnuvši prama smjeru zavoja. Osim toga biti će kod svih zavoja utaknuti u zemlju štapovi sa zastavicama.

Prema tome dobivamo na svršetku osam peterorednih struja. celom prama glavnoj tribini.

Razmaci u prostim vježbama

Razmak u dubljinu ima se izvesti za stupanja članstva prama glavnoj tribini.

Čim su na čelu stupajući Sokolovi prispjeli na prve kocke, stupaju na istima na mjestu. Onda odu vode i pomognu kod razmaka u dubljinu, pazeći, da je svaki Sokol točno na svojoj kocki. To čini voda samo u svojoj peterorednoj struji. Čitavo sokolstvo stupa tako dugo na mjestu, dok voda H. S. S. ne daje trubljom upozorenje za zapovjed: »Stajati — stoj!«, što čini s pomoću zastave, kojom zamahne odozgo dolje.

Poslije toga izvesti će se: razmak iz sredine.

Razmak iz sredine.

Voda H. S. S. zatrubivši, raširi ruke u znak, da će se izvesti razmak. Na to dignu zastavu u vis, zamahne s njom prema naprijed. Na ovaj zamah izvedu Sokolovi razmak iz sredine, kratkim, što brzim poskocima. Srednji članovi u peterorednim strujama ostanu stajati na svojim mjestima, a postranični odskaku strance u razmak na određene im kocke. Na kocke u razmaku imaju doći Sokolovi raširenim rukama.

Svaki voda svoje peteroredne struje imade upozoriti srednje, da ostanu stajati.

Na znak trublje, na zamah zastave odozgo prama naprijed i na zapovjed: Ruke dolje, sad! spuste Sokolovi ruke dolje, pljesnuvši dlanovima o stegna. Zatim prelaze odmah u odmor, tako da pomaknu desnu nogu naprijed u stav predkročni, a ruke skuče na krsta, pesnice ostaju otvorene.

U odmoru treba izdržati kroz četiri takta, za koje vrijeme svira glazba.

Sastav i odlazak.

Sastav se izvada u sredinu na zamah zastavom odozgo prama naprijed. Srednji članovi u peterorednim strujama ostanu na mjestu, a postrani skaču k njima kratkim i brzim koracima.

Vode struja treba da i opet upozore srednje, da ostanu stajati. Ujedno pomažu znakom zastave, da se Sokolovi točno pokrivaju.

Na znak zastavom i na zapovjed: »Stupati — stupaj!«, te uz pratnju glazbe Sletovke, zavinu peteroredne struje protuhodom unutra i spoje se u desetoredne struje i stupaju prama istočnoj strani, gdje zavinu na lijevo, stupajući sjevernom stranom do sredine vježbališta i zavojem srednjim smjerom ostavljaju vježbalište.

Prva desetoredna struja treba da ubrza korak, da mogu ostale (II., III. IV.) struje priključiti.

DELTA D. D.

trgovina željeznom robom

Martićeva ul. 8. **ZAGREB** Martićeva ul. 8.

Brzovjani naslov: GRADELTA
Telefon: Poslovnica br. 16-17 i 10-86, skladište br. 19-45.

**Željezo i lim. - Žica i žični čavli.
Željeznarska roba.**

**Emajlirano posuđe kao i kuhinjske potrepštine. -- Lopate, Motike, Sjekire. -- Cijevi i Fitingi.
Željeznički materijal.**

„GARVENS“

Martićeva 8. **Zagreb** Martićeva 8.

Telefon 10-86 - Poštanski pretinac 141 - Brzovjani GARVENS, Zagreb.

Strojevi, sisaljke, vage.

Otvoreno skladište uzoraka i detaljna prodaja kod tortike

Ing. Deutsch i brat, Zagreb, Marovska ulica 20.

Sisaljke poznate sovjetske marke „GARVENS“, bunari, sisajaci smrkovi, sisaljke za štrcaljke, plundjer sisaljke, sisaljke za duboke bunare, sisaljke za bušene bunare, naprave za opskrba vodom, armature cijevi i t. d.

Glavno zastupstvo:

Weiss i Minski Halle u Saale, parne sisaljke. — Weiss Söhne Halle u Saale, centrifugalne sisaljke, Goehrdt Altweiser A. G. Kodoltszell, britne sisaljke (Flügelpumpen)

Vage Decimalne vage — Stolne vage — Osobne vage
Vage za marvu — Vage za vagon — Vage za kola

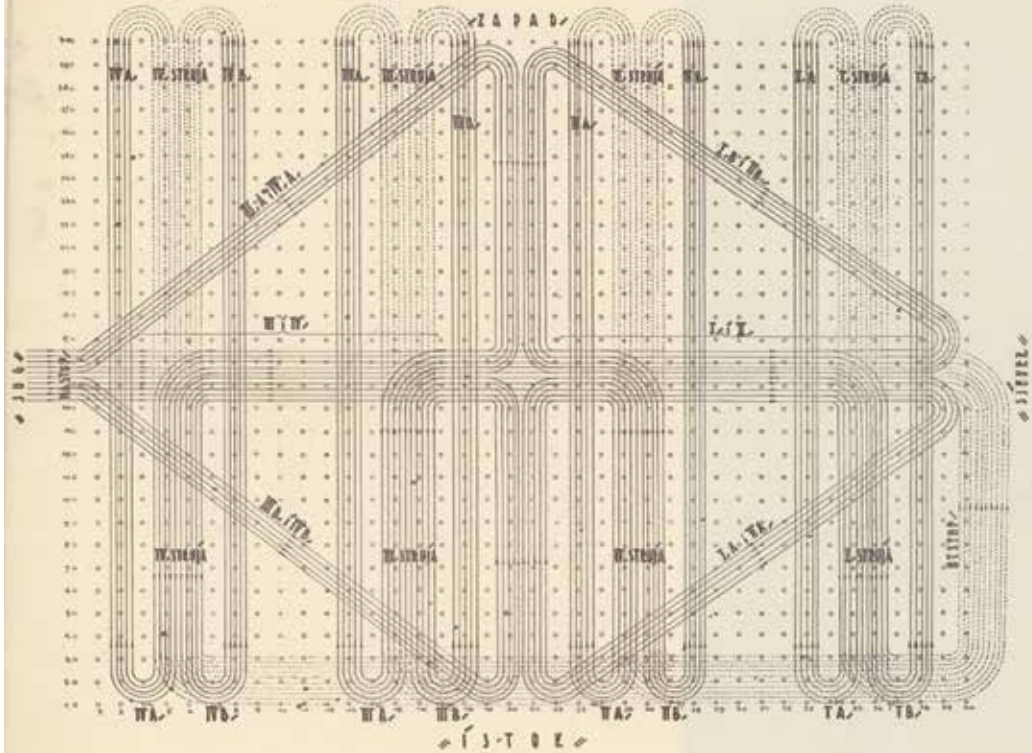
Vlastite tvornice i poslovnice:

Wien, Hannover-Wülfel, Berlin, Hamburg, Düsseldorf, Roma, Tel-Aviv.

Nastup i otstup hrvatskog sokolstva na III. hrv. svesokolskom sletu 1925.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

112
19. 08. 1925.

Broj 2000 Prs. 1925.

Svim građanima grada Zagreba! Hrvati Zagrebčani!

Hrvatski Sokolski Savez obdržaje svoj III. sokolski slet u jubilarnoj godini milenija hrvatskoga kraljevstva.

Prva polovica ove jubilarne godine prošla je u teškim potresima i kušnjama za čitav hrvatski narod, pa i za glavni grad Zagreb; ali je pripravnim suradnjom pozvanih čimbenika, naročito pak utjecajem drugoga ustavnoga faktora, došlo do političkoga stanja, koje ima otvoriti put boljemu razdoblju u napredku našega narodnoga života.

Tako je razvojem političkih prilika došlo do toga, da kod ovih proslava u milenijskoj godini hrvatskoga kraljevstva sudjeluje ne samo Kraljevska vlada, nego je u zadnji čas i Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar odlučio, da posjeti hrvatsko narodno slavlje.

Narodni kralj Hrvata, Srba i Slovenaca hoće, da se ogrije na iskrenom oduševljenju hrvatskoga naroda i da svojim prisustvom uzveliča milenijsku proslavu hrvatskoga kraljevstva.

Gračjani glavnoga grada!

Kao vaši izabrani predstavnik, koji već duže vremena stojim na čelu gradskoj upravi, pa Vas u dušu poznajem, posve sam siguran, da ćete svi zajedno i svaki za se uzastojati, da ovo rijetko hrvatsko slavlje ispunite svim žarom svojega prokušanoga rodoljublja i svom snagom svoje političke zrelosti, koja u sadašnjem sređivanju naših javnih prilika nazrijeva put boljim danima.

Živio Aleksandar, Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca! Živjela Hrvatska! Živio hrvatski Zagreb!

U Zagrebu, 14. kolovoza 1925.

Gradski načelnik:
Arh. **Vjekoslav Heinzl** v. r.

„Zagrebački“ št. i. s. Tiskar

Slika 53. Poziv zagrebačkog načelnika Vjekoslava Heinzela Zagrepčanima na III. Svesokolski slet

HR-HDA-1964. Obitelj Deželić, Proslava 1000-godišnjice Hrv. Kraljevstva, kut. 10

Bilješka o dolasku kralja Aleksandra na proslavu Tisućugodišnjice u organizaciji Hrvatskoga Sokola.

15. VIII. 1925.

Kralj Aleksandar I. htio je pokazati svoju radost radi sporazuma s Hrvatima pak je s Kraljicom Marijom 15. kolovoza 1925. došao u Zagreb, da prisustvuje velikoj javnoj vježbi, koju je prigodom proslave tisućugodišnjice Kraljevstva hrvatskoga priredio „Hrvatski sokolski savez“. Među onima, koji su Kralja i Kraljicu dočekali na peronu glavnog kolodvora bio sam i ja. Već na peronu doživio je Kralj kolosalne ovacije, koje su se produžile sve do arene sokolskog sleta. Sam slet mogao se je samo uz velike poteškoće održati. Za prikazbe navalila silna kiša. Prolom oblaka. Gromovi su grmili. Strijele pucale. Bilo je kao na sudnji dan. U areni na klupama upravo je proletio grom i udari nedaleko arene u zemlju uz užasan udarac. Na to je još došla poplava cijelog terena igrališta. Gospođe su svlačile cipelje i čarape i bježale bosa u vodi. Mnoge su oprave dizale preko glave i sve je bježalo na izlaze. Ljudi kako, koji su bili u prikrivenom prostoru i na galerijama bojali se da će sve srušiti.

Tako je ljudstvo provaljivalo u pokriti prostor. Bilo je nepodnosivo!

Ja sam još sretno prošao.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

1112 41
A. 04. 1125.

Poglavarstvo slobodnog i kralj. glavnoga grada Zagreba

Broj 2020-1925. Pta

Gradjani glavnoga grada

Božja providnost je htjela, da se pedeset godišnjica hrvatskog Sokolstva, zamišljena skromno, ali s dubokim osjećajem i razumjevanjem za tisućgodinju hrvatske državne nezavisnosti pretvori u sveopće narodno slavlje, kojim je učinjen složan korak u drugu tisućgodinju hrvatskog kulturnog i političkog života u iskrenoj bratskoj državnoj zajednici s narodom srpskim i slovenskim.

Temeljna misao Hrvatskog Sokolstva o pravom bratstvu svijta stala je u službi hrvatskome narodu i Hrvatskoj domovini, prvi je put u sokolske redove privukla tisuće hrvatskih seljačkih sokola i sokolica, a to je i vanjskim načinom na prvi pogled i upotpunilo sokolsku ideju bratstva i neodoljivom pokazalo harmoničnu, skladnu organizaciju Hrvatstva.

I baš u taj čas, kad je hrvatski Sokol ovako proširio svoja krila i nad hrvatskim selom, htjela je Providnost da nova politika narodnog sporazuma utre puteve kratikom, ali nezaboravnom posjetu našega narodnog Kralja ovom velikom hrvatskom narodnom slavlju. Uz njegovo Veličanstvo Kralja bila je tu zastupana po posebnom izaslanstvu i kr. vlada i to ne samo kao gledalac, nego kao aktivni sudionik u ovoj veličanstvenoj narodnoj manifestaciji. S etičke strane slavlje je do kraja uzveličano prisutnošću Njezinog Veličanstva Kraljice, te su se tako baš na ovom III. hrvatskom sokolskom sletu našli upravo u savršeno harmoničnom spletu i socijalni i politički i etički faktori našega narodnog i državnog života.

HRVATI!

Njegovo Veličanstvo kralj naročito me je zamolio i ovlaštio, da sveukupnom gradjanstvu isporučim najpotpuniju i najveću radost Njezinog Veličanstva kraljice i Njegovo nad iskrenim, odaševljenim i spontanim dočekom sveukupnoga gradjanstva i svega ostalog naroda. To je u ostalom Njegovo Veličanstvo divnom jezgrovitošću kazalo već u svom odgovoru na moj pozdrav, veleći:

„Kraljica i Ja zahvaljujemo Vam se na pozdravu, koji ste nam učinili, radujemo se, što ćemo provesti nekoliko sati ovdje u Zagrebu u vrijeme, kada se svako hrvatsko srce sa ponosom zjeća svoje slavne hiljadogodišnje prošlosti. Želio sam, da lično dodjem, da zajedno sa stanovnicima Vašega grada podijelim njihovu radost kao njihov Kralj.

Molim Vas gosp. načelnice, da budete tamač Naših najtoplijih osjećaja“.

Ja to evo i čitim, te sveukupnom gradjanstvu a i sveukupnom ostalom hrvatskom narodu javljam, da su Njihova Veličanstva pred svojim odlaskom iz Zagreba opetovano najavila, da će im ostati nezaboravni časi, što ih sprovedoše u našem Zagrebu i u valovima hrvatskog narodnog odaševljenja, zbivanja i razumjevanja i hrvatske hiljadogodišnje prošlosti i zajedničke budućnosti nerazdružive narodne braće Hrvata, Srba i Slovenaca.

**Živio naš narodni kralj!
Živio narodni sporazum!
Živila Hrvatska!
Živio naš dragi bijeli Zagreb.**

U Zagrebu, 16. kolovoza 1925.

Arh. VJEKOSLAV HEINZEL
načelnik stob. i kr. glavnoga grada Zagreba.

„Spremljeno“ 4. 4. 1925.

Slika 54. Plakat s osvrtnom zagrebačkog načelnika Vjekoslava Heinzela nakon održavanja III. Svesokolskog sleta

HR-HDA-907. Zbirka stampata

HRVATSKI SOKOLSKI SAVEZ
U ZAGREBU

priređuje u nedjelju dne 23. kolovoza 1925.

JAVNU VJEŽBU
UMJESTO III. HRVATSKOG SVESOKOLSKOG SLETA

na igralištu I. Hrvatskog Gradanskog Športskog Kluba
u Zagrebu na Koturaškoj cesti

RASPORED:

1. Janko Dobičević:	Proste sletske vježbe muškoga članstva. Glazba Ivana Muhvića.
2. Janko Dobičević:	Simboličke proste vježbe muškoga članstva društava Jugoslavenske sokolske župe iz Chicaga.
3. Josip Šulek:	Vježbe s mačevima. Glazba Šulek-Prešićeva.
4. Josip Šulek:	Uzorni odjeli na spravama.
5. Pero Ferkušić:	Proste sletske vježbe ženskoga članstva. Glazba Ivana Muhvića.
6. Janko Dobičević:	Vježbe trideset i šestorice muškog naraitaja Hrvatskog Sokola II. Zagreb, Vlatka ulica.
7. Branimir Reš:	Simboličke vježbe seljačkih Sokolova. Glazba Ivana Muhvića.
8. Janko Dobičević:	Simultane vježbe na trim karikama.
9. Branimir Reš:	Vježbe sa sabljama konj Sokolova. Glazba Ivana Muhvića.
10. Janko Dobičević:	Vježbe osmorice. Glazba Prešić-Muhvićeva.
11. Janko Dobičević:	Skupinske proste vježbe. Glazba Šulek-Muhvićeva.

Vježbe prati fanlara H. S. Wilsonovog u Zagrebu pod ravnanjem brata Vjekoslava Pirnata.

Vježbe počinju u 4 sata popodne.

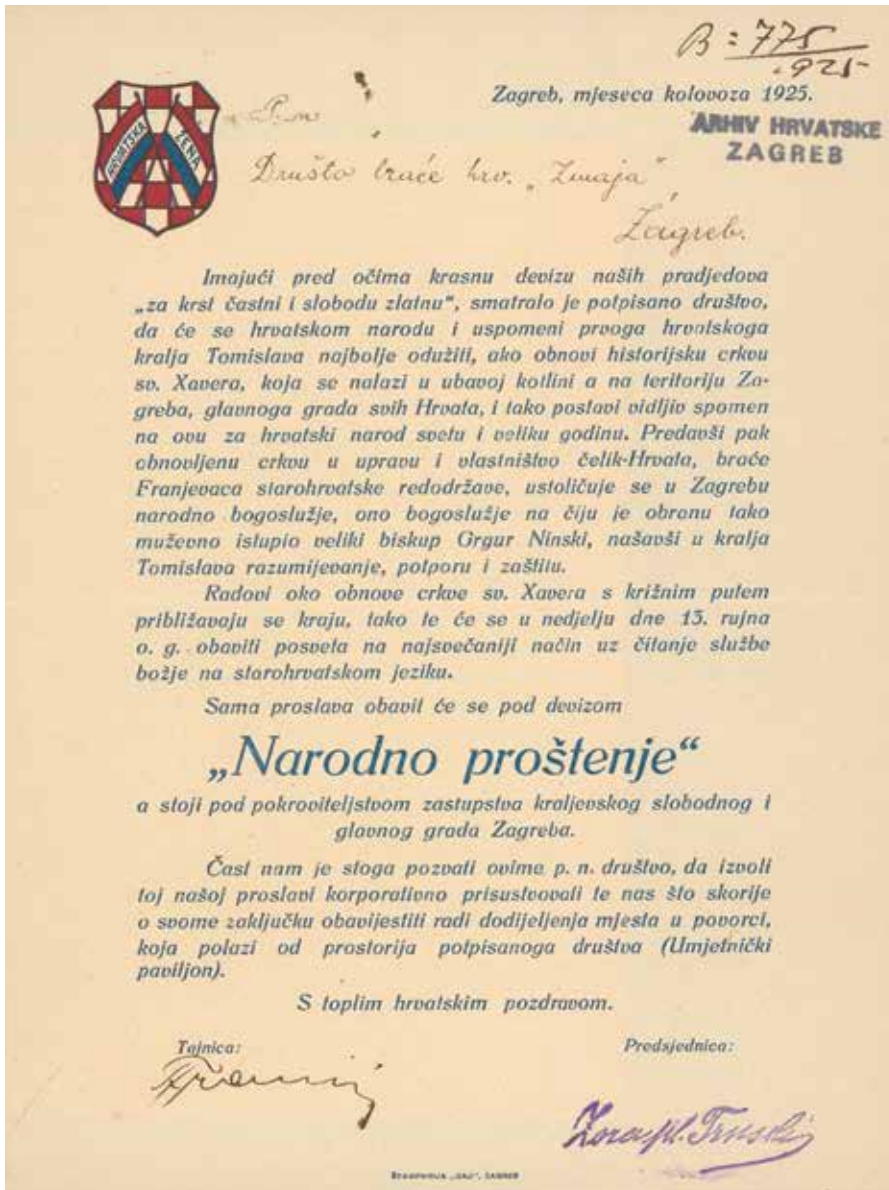
Ulazne cijene: Sjedało na istočnoj tribini Din 30.-; na južnoj Din 40.-; na zapadnoj nenatkrtoj Din 50.-; na zapadnoj natkrtoj Din 60.-; Sjedało u loži po Din 90.-; Stajanje Din 20.- Daci i vojnici plaćaju za stajanje Din 10.- Ulaznice, kupljene za 15. kolovoza (1. dan sleta) izmjenjuju se u predvorju zgrade Hrv. društva „Kolo“ između 10 i 11 i između 4 i 7 sati. Ulaznice, kupljene za 16. kolovoza (2. dan sleta) i sačuvane ostaju na snazi.

„Dnevnik“ 4. i 5. lipnja

Slika 55. Plakat Hrvatskog sokolskog saveza koji organizira javnu vježbu 23. kolovoza umjesto III. Svesokolskog sleta

Proštenje na Ksaveru 13. rujna 1925.

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

Slika 56. Pozivnica društva Hrvatska žena na narodno proštenje na zagrebačkom Ksaveru koju je potpisala predsjednica društva Zora pl. Trnski

HR-HDA-907. Zbirka stampata

Narodno proštenje kod sv. Ksavera

Hrvati i Hrvatice!

*U nizu svečanosti, što ih Hrvati priredjuju **slaveći tisuć-godišnjicu krunitbe prvoga svoga kralja Tomislava**, poziva Vas „Hrvatska Žena“, da se pridružite*

u nedjelju 13. rujna ove god.

**PROSLAVI BLAGOSLOVA I
POSVETE KRIŽNOGA PUTA**

HISTORIJSKE CRKVE SV. KSAVERA

koja se nalazi u ubaoj kotlini a na teritoriju Zagreba, glavnoga grada svih Hrvata. Kroz više od tisuću godina svoga narodnoga života Hrvatski Narod ostao je nepokolebivo ojeran i odan sv. Vjeri Isusovoj, pak je vrijedno i dostojno, da u danima divne i rijetke soje kraljevske slave podigne žrtvenik Kralju kraljeva, Vječnomu i Svemoćnomu Bogu otaca svojih, da obnovi Dom Božji i Svetište po drevnom već zavjetu namijenjeno spasu i sreći slavnoga Kraljevstva Hrvatskoga.

1925. god. u. 13. rujna
1925. 8. 13. 13.

Raspored svečanosti :

U nedjelju dne 13. rujna o. g. u 8 sati u jutro sastanak družtva i korporacija, koje su objelju u svečanom posveći kod Uspelničkog Proštenja, odakle se kreće u 9 i pod svim zapadnom stranom Aleksandrićkog i Zrinjskog trgova, Stružanskyevom ulicom, Jelačićevim trgom, Kaptolom kod Nova Vra i sv. Ksavera.

U 10 sati svečano su. Misu, koje čita u abstrahatskom crkvenom jeziku pravo gospodin umjaki blagaj dr. Moravčić. Prigodna propovjed čit će u. Gijuro Blencetić. Legniš karlušići. Za svjetle su. Misu pjevu zbor „Tomislava“ uz blagobudno zasluživanje Gvozdje. Zboru su. Martin. Poslije su. Misu odsluži će se blagobudno karjaka družtva „Hrvatska Žena“.

U 12 i pod svim zajednički objud.

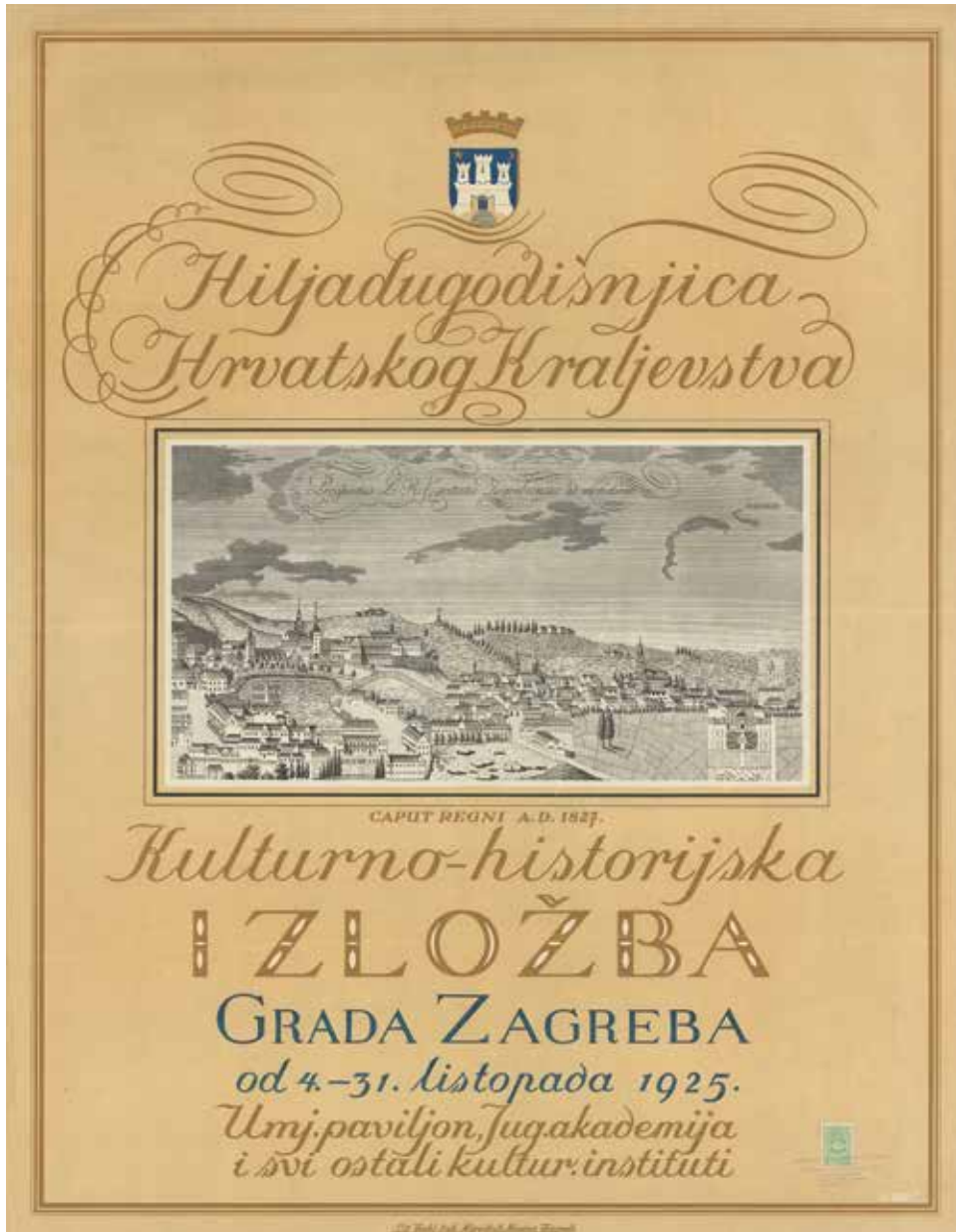
Poslije podne posvećiti će se Križni Put crkve sv. Ksavera su svečanom svečanicom. Poslije crkvenih svečanosti pravo kraljsko narodno proštenje i veselica.

„Hrvatska Žena“ **„Tomislav“**

Slika 57. Plakat za Narodno proštenje na sv. Ksaveru

Kulturno-historijska izložba Grada Zagreba 4. – 31. listopada 1925.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

Slika 58. Plakat za kulturno-historijsku izložbu Grada Zagreba od 4. do 31. listopada 1925. u povodu tisućugodišnjice Hrvatskoga Kraljevstva

Smotra Saveza hrvatskih pjevačkih društava 25. i 26. listopada 1925.

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

6. listopada 1925.

B:862/925

HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO „TREBEVIĆ“ U SARAJEVU

Sarajevo, dne 6. oktobra 1925.

p. n. Braća Hrvatskog zmaja

Zagreb

Prilikom proslave 1000 godišnjice Hrvatskog Kraljevstva i ujedno 50 godišnjice „Saveza Hrvatskih Pjevačkih Društava“ u Zagrebu dne 25. o. m. sudjelovaćemo i mi održaćemo kao uvod u proslavu dne 24. o. m. na večer naš koncert.

Savezno s posjetom našeg blagajnika g. I. Majstorovića kod Vas umoljavamo Vas, da nam izvolite u svakom pogledu izići u susret kod priredjivanja ovog koncerta, te da izvolite uz ostalo preuzeti i rasprodaju jednog dijela naših ulaznica, koje možete podići kod predsjednika „Napretka“ g. dr. Josipa Snagića Marovska 12. Plakate za proslavu i ujedno za koncert izvolite za širenje propagande uzeti kod „Saveza Hrvatskih Pjevačkih Društava“ tamo. Zahvaljujući se na iskazanoj nam velikoj usluzi unapred pozdravljamo Vas srdačno.-

Za

Hrvatsko pjevačko društvo „Trebević“

Predsjednik:

u. z.

(nečitljivo)¹⁵⁴

Tajnik I

Josip (nečitljivo)¹⁵³

---

¹⁵³ Prezime Tajnika I. nije identificirano.

¹⁵⁴ Predsjednik Hrvatskoga pjevačkog društva Trebević u vrijeme održavanja Smotre bio je dr. J. Šutej. U zamjenu ga u dopisu potpisuje neidentificirana osoba (možda Ranac?)

7. listopada 1925.

B: 867/1925

SAVEZ HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA

Zagreb, 7. listopada 1925.

Prilaz 38. III.

Broj: 285./1925.-26.

F.

P. n.

BRAĆA HRVATSKOG ZMAJA,

Zagreb.

Savez hrvatskih pjevačkih društava proslavit će dne 25. i 26. listopada o. g. svečanim načinom 1000 godišnjicu, hrvatskog kraljevstva i 50 godišnjicu svog opstanka.

U nedelju dne 25. listopada polazit će svečana povorka u katedralu na Te Deum.¹⁵⁵

Povorka se sastaje iza kazališta, odakle kreće u katedralu. Nakon Te Deuma vraća se povorka pred kazalište, gdje će sa balkona kazališta pjevače pozdraviti predsjednik Saveza i pokrovitelj proslave, g. gradonačelnik Heinzel.

Nakon govora otpjevat će savezni zbor Novak "Bog i Hrvati", čime se povorka zaključuje.

Predsjedništvu Saveza hrvatskih pjevačkih društava čast je zamoliti slavni naslov, da izvoli ovoj povorci korporativno sudjelovati i time uzveličati ovu proslavu.

Molimo, da nas o svojem zaključku glede sudjelovanja u povorci uz približnu naznaku broju članova izvijestite do 15. o. mj.

Nadajući se, da ćete se odazvati našem pozivu, ostajemo
uz hrvatsko pozdravlje

za

Savez Hrvatskih pjevačkih društava u Zagrebu

Predsjednik:

Faller

Tajnik II:

Alfon Heinz

¹⁵⁵ *Lat. Te Deum laudamus: Tebe Boga hvalimo* - stari kršćanski himan (5. st.), u kršćanskom bogoslužju pjeva se kao zahvalnica nakon obrada u svečanim prigodama, *Hrvatski jezični portal*, pristupljeno 13. rujna 2025., <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19mWxl%2F&keyword=Te+Deum>.

Plakat Smotre Saveza hrvatskih pjevačkih društava i programska knjižica

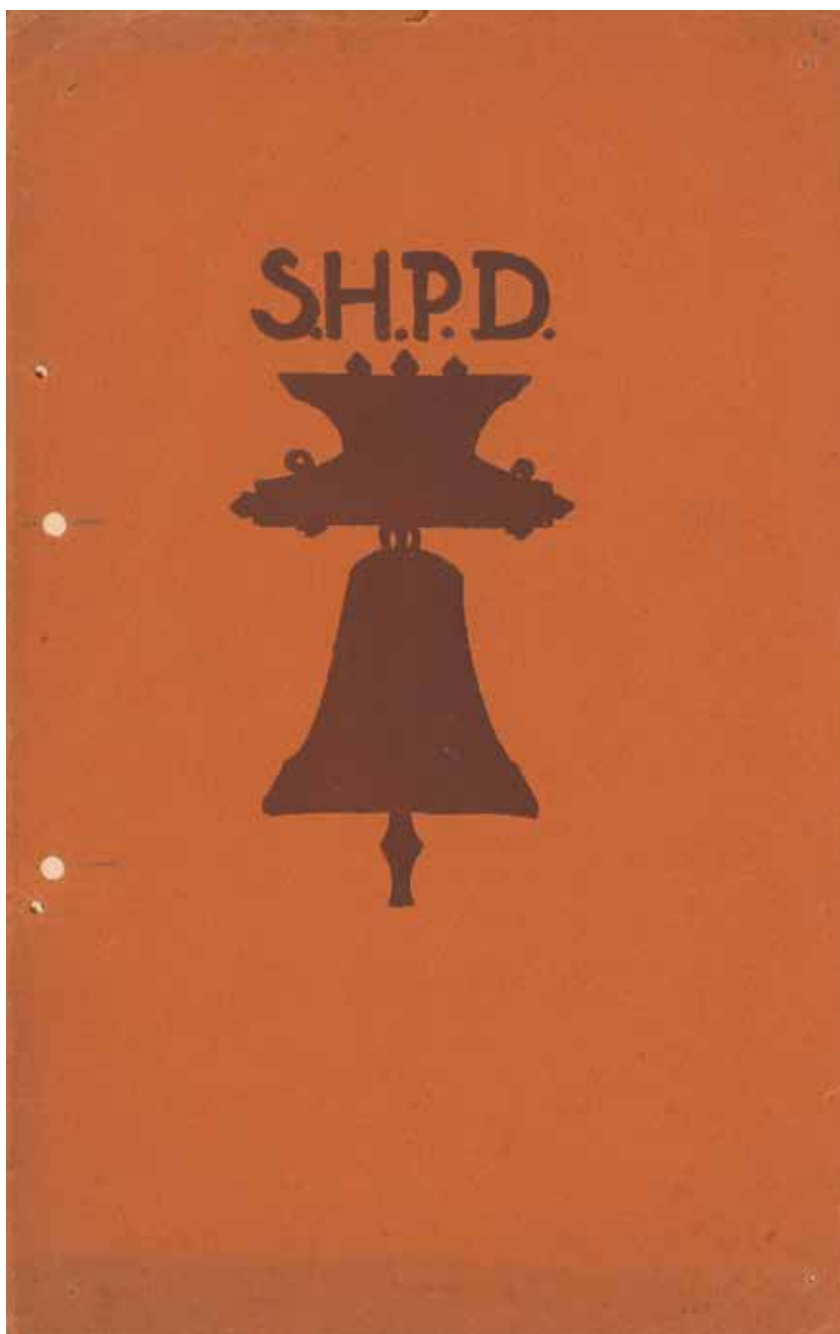
Plakat Smotre Saveza hrvatskih pjevačkih društava u povodu proslave 1000. godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva i 50. godišnjice Saveza HPD-a autora Planića. Naslovni list Programske knjižice smotre izradio je S. Planić, koji je ujedno djelovao i kao pročelnik Tehničkog pododbora Odbora Saveza hrvatskih pjevačkih društava za proslavu 1000-godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva u Zagrebu 25. listopada 1925. Može se pretpostaviti da je riječ o kasnije poznatom i vrlo uspješnom hrvatskom arhitektu Stjepanu Planiću.¹⁵⁶

Sljka 59. Plakat Smotre Saveza hrvatskih pjevačkih društava

¹⁵⁶ Stjepan Planić (Zagreb, 27. prosinca 1900. — Zagreb, 26. prosinca 1980.), arhitekt. Pri Obrtnoj školi u Zagrebu 1920. završio je srednju Graditeljsku školu. Kao pripadnik prvoga naraštaja polazio 1927. – 31. Odjel za arhitekturu na ALU-u (D. Ibler), gdje je diplomirao 1935. i stekao naslov akademskoga arhitekta. Iskustvo je stjecao od 1920. u atelijeru R. Lubynskog. *Hrvatski biografski leksikon* (1983. – 2024.), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025., pristupljeno 2. rujna 2025., <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/planic-stjepan>>.

HR-HDA-639.4.6. Hrvatski pjevački savez, Smotre, proslave, festivali, kut. 25

Slike 60. do 73. Programska knjižnica Smotre Saveza Hrvatskih pjevačkih društava

SMOTRA
SAVEZA HRVATSKIH
PJEVAČKIH DRUŠTAVA

U SLAVU 1000-GODIŠNJICE
HRVATSKOG KRALJEVSTVA
I 50-GODIŠNJICE SAVEZA
HRVATSKIH PJEVAČKIH
DRUŠTAVA

PREDSJEDNIŠTVO
SAVEZA HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA
U ZAGREBU

PREDSJEDNIK:
NIKOLA pl. FALLER
POTPREDSJEDNIK I.:

† VILIM WAGNES,
POTPREDSJEDNIK II.:

MILAN ZJALIĆ

GLAVNI TAJNIK:
RUDOLF MATZ

UPRAVNI TAJNIK:
ALFONS HEINZ

BLAČAJNIK:
LJUDEVIT KOSSÄR.

ARHIVAR:
GJURO KARMINSKI

VRHOVNI ARTISTIČKI ODBOR SHPD-a

SAVJETNIK:
KRSTO ODAK

RAVNATELJ:
NIKOLA pl. FALLER.

SAVEZNI ZBOROVODJA:
RUDOLF MATZ.

ODBOR
SAVEZA HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA

ZA PROSLAVU 1000-ODOŠNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA
U ZAGREBU 25. LISTOPADA 1925.

POKROVITELJ:
VJESLAV BEINZEL

PREDSEDNIK:
NIKOLA ŠK FALTER

PUBLIKOVKA:
ALFONS BEINZ

PRIZELNIK SUCANOVSKOG PODOBORA:
Dr. VIKTOR BENSKOVIĆ

PRIZELNIK TRINČEROG PODOBORA:
STJEPAN PLANČ

PRIZELNIK STARIŠNO-PREDRAŠENSKOG PODOBORA:
GUSTAV DOLENC

PRIZELNIK ROVENSKO-PROPALANSKOG PODOBORA:
Dr. SERGIJ GOJAN

POROTA STRUČNJAKA

KOJA ĆE OCENITI RAD I NAPREDAK SAVEZNIH ZBOROVA

MILAN SAGHS

prvi kapetan orkestr. u Zagrebu.

FRAN LIHOTKA

oktob. muzičke akademije u Zagrebu

ŽORŽO PELOVEC

skladatelj (kompozitor orkestr. ansambl. Ljubljana.

STANISLAV STRAZNICKI

profesor.

IVAN ČANIC

profesor.

MAKSO UNGER

skladatelj pjevačke ans. (Katač).

JOSEF BLADEK-BOBINKO

skladatelj pjevačke ans. (Trnava).

DAVID MEISEL

skladatelj pjevačke ans. (Zadar).

TOMISLAV MIŠKULIN

skladatelj pjevačke ans. (Pula).

ZAMJENICI POROTNIKA:

KRISTO ODAK

režiser i dirigent MPO-a.

SLAVKO JANKOVIĆ

skladatelj pjevačke ans. (Borak).

SAVEZ HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA

PRIREDJUJE

PROSLAVU 1000-GODIŠNJICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA I 50-GODIŠNJICE SAVEZA HRVATSKIH PJEV. DRUŠTAVA U ZAGREBU POD POKROVITELJSTVOM NAČELNIKA G. ARH. VJEKOSLAVA HEINZELA.

DOČEK I DOLAZAK GOSTIJU 24. LISTOPADA NAVEČER I 25. LISTOPADA U JUTRO.

NEDJELJA 25. LISTOPADA 1925.

8 SATI 30 KREĆE POVORKA PJEVAČA I KULTURNIH DRUŠTAVA OD NARODNOG KAZALIŠTA U STOLNU CRKVU.

9 SATI 45 PJEVAJU SVI PJEVAČI TE DEUM. ZA ORGULJAMA G. RAVNATELJ FRANJO DUGAN.

POSLIJE TE DEUMA VRAĆA SE POVORKA PRED KAZALIŠTE. SA TERASE POZDRAVLJAJU PJEVAČE PREDSIJEDNIK GOSP. NIKOLA FALLER I NAČELNIK GOSP. ARH. VJEK. HEINZEL. NAKON POZDRAVA PJEVA SAVEZNI ZBOR »BOG I HRVATI« OD VILKA NOVAKA, POD RAVNANJEM RUDOLFA MATZA.

11 SATI PJEVAČKA SMOTRA MJEŠOVITIH ZBOROVA U NARODNOM KAZALIŠTU.

14 I 30 SATI PJEVAČKA SMOTRA SELJAČKIH I MUŠKIH ZBOROVA U NARODNOM KAZALIŠTU.

20 SATI HRVATSKO PJEVAČKO VEČE (MONSTRE-KONCERT, 1500 PJEVAČA) U INDUSTRIJSKOJ PALAČI ZAGREBAČKOG ZBORA (MARTIĆEVA ULICA).

PONEDJELJAK, 26. LISTOPADA 1925.

11 SATI SVEČANA SKUPŠTINA SHPD-a.

12 SATI SUDJELOVANJE KOD OTKRICA SPOMEN-PLOČE IVANU PL. ZAJCU.

14 SATI SVEČANI BANKET U HOTEL ESPLANADU.

SAVEZ HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA SMOTRA

NEDJELJA 25. LISTOPADA, U 11 SATI U HRV. NAR. KAZALIŠTU.

MJEŠOVITI ZBOROVI.

- ST. ST. MOKRANJAC: »VIII. RUKOVET«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »DANICA«, SISAK, ZBOROVODJA TOMISLAV KURTOVIĆ.
- V. ŽGANEC: »VEHNI VEHNI«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »SLAVULJ«, PETRINJA, ZBOROVODJA GAJO MILIĆ.
- ST. ST. MOKRANJAC: »X. RUKOVET«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »DAVOR«, BROD, ZBOROVODJA JOSIP FULGOŠI.
- Dr. A. ŠVAB: »VASOVALEC?«, HRVATSKO PJEV. DRUŠTVO »JEKA«, SAMOBOR, ZBOROVODJA MILAN ZJALIĆ.
- H. SATTNER: »O NEVIHTI«, HRVATSKO PJEV. DRUŠTVO »NADA«, MITROVICA, ZBOROVODJA P. STRNIŠA.
- J. ŠTOLCER: »VODA ZVIRA«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »NEVEN«, SUBOTICA, ZBOROVODJA Dr. KATANEC.
- J. ŠTOLCER: »RUŽICA RUMENA«, DJAČKO PERIALNO UDRUŽENJE, KRAPINA, ZBOROVODJA B. STEINER.
- ST. ST. MOKRANJAC: »KOZAR«, HRVATSKO OBRTN. DRUŠTVO »DOMOLJUB«, KOPRIVNICA, ZBOROVODJA M. KOLARIĆ.
- V. STAHLJAK: »PETRINJSKO CVIJEĆE«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »PODRAVAC«, KOPRIVNICA, ZBOROVODJA L. WOLFENSOHN.
- A. GREČANINOV: »VOSKLIKNITE GOSPODEVI«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »VILA«, VARAŽDIN, ZBOROVODJA TOMISLAV MIŠKULIN.

- K. SATTNER: -BAŠEK KOHOLABEK, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "MAJEVICA" D. TUZLA
- K. MATZ: -PAUL B., HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "TRENČANEC", SARAJEVO, ZBOROVODIA I. BRADICK-BRODSKI
- F. DONJAN: -CARHREN "SAECULARE", I. HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "ZORA", KARLOVAC, ZBOROVODIA DAVID REISEL
- A. GREČANINOV: -NOSKICE ZAPADA "NENKA", GLAZBENO DRUŠTVO INTELIGENTIJACA, ZAGREB, ZBOROVODIA RUDOLF MATZ
- B. SIROLA: -SRENEC, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "KOLO", ZAGREB, ZBOROVODIA O. ŠMOKER

NEDELJA 26. LISTOPADA U 11 I 13 SATI U HRVATSKOM NARODNOM KAZALIŠTU

SELJACKI ZBOROVI

- F. LIHTKA: -AL. RU LIJEPE TE MOSTARKE, CURE, HRVATSKO SELJACKO PJEVAČKO DRUŠTVO "PODOBRAC", ORAČANO, ZBOROVODIA J. AUGUSTIN
- I. BUDVIČ: -SELJANČICA B., HRVATSKO SELJACKO PJEVAČKO DRUŠTVO "SREME", SESTINE, ZBOROVODIA M. STROJKVIČ
- I. B. ŽAN: -HRVATICAM, HRVATSKO SELJ. PJEVAČKO DRUŠTVO KUZMINEC, ZBOROVODIA E. ŠMOKER
- V. ŽIGANČIĆ: -VLADISLAV OČI, HRVATSKO KATOLIČKO PROSVJETNO I PJEVAČKO DRUŠTVO "TUKOVIJAC", VEL. OBRVA, ZBOROVODIA N. TOTIĆ
- K. ODAK: -NINA NINA, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "SOLJAN", VAREŠ, ZBOROVODIA B. ČEK
- ST. ST. MOKRANJAC: -IL. RUKOVET, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "TOMISLAV", ŽUPANIJA, ZBOROVODIA CVETKO KOBIĆ

MEŠTI ZBOROVI

- K. ODAK: -LEĐENJA, PJEVAČKO DRUŠTVO "SV. CECILIJA", ŠPILIT, ZBOROVODIA A. TIJANIĆ
- A. DOBRONIĆ: -TRI TOJE, HRVATSKA DOKLADNA, METROVKA, ZBOROVODIA S. ČUKIĆ-VEČ
- F. LIHTKA: -OPŠEN, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "TOMISLAV", ŽEBUN, ZBOROVODIA E. WOLF
- L. JANACIĆ: -DREZ VEŠ, OBRATKOVAČKO DRUŠTVO "NAJA", KARLOVAC, ZBOROVODIA N. MURŠAN
- MURK: -KATINCA, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "ROMOSICA", BUSTOPIJA, ZBOROVODIA I. VINCETIĆ
- A. PORNSTER: -PIJAVIMO, HRVATSKO POST. PJEVAČKO DRUŠTVO "GOLEB", ZAGREB, ZBOROVODIA N. BRK
- M. KOŽANČIĆ: -MAK ZABO, HRVATSKO OBRATKOVAČKO PJEVAČKO DRUŠTVO "RUJ", ZAGREB, ZBOROVODIA B. V. BRESOVIĆ
- F. VILBAR: -ZEMLAN, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "LIRA", ZAGREB, ZBOROVODIA B. ANEŽIĆ
- P. KRIBIČEVSKI: -UTOPLJENICA, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "MARŠOM", ZAMBEL, ZBOROVODIA M. ČADNJE
- A. PORNSTER: -POVJETE VE PLANINE, ŽELJEZNOČIŠKO PJEVAČKO DRUŠTVO "BAVA", ZAGREB, ZBOROVODIA I. KOČIČANČIĆ
- K. ODAK: -NAŠI OČEVI, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "SLOBODA", ZAGREB, ZBOROVODIA K. ODAK
- V. LISINSKI: -PUTNIK, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO "ZAGREB", ZAGREB, ZBOROVODIA I. RANJE
- V. LISINSKI: -PRELJA, HRVATSKO PROSVJETNO DRUŠTVO "ZVUŽEŽJA", ZAGREB, ZBOROVODIA I. PRIBLIK

- B. VENDLER: »POGREB U ŠUMI«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »DUNAV«, VUKOVAR, ZBOROVODJA V. CELINA.
- A. LAJOVIĆ: »BREZA IN HRAST«, HRVATSKO PJEV. DRUŠTVO »KUHAČ«, OSIJEK, ZBOROVODJA M. UNGER.
- S. PREMRLI: »NAŠE GORE«, HRVATSKO PJEV. DRUŠTVO »LIPA«, OSIJEK, ZBOROVODJA J. KAMNIKAR.
- F. LHOTKA: »SEVDAH LOLE«, HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »PRERADOVIĆ, DJAKOVO, ZBOROVODJA L. OCVIK.
- R. MATZ: »PRI SV. KRALJU«, ZBOR ŽUPE »LISINSKI«, ZAGREB, ZBOROM RAVNA R. MATZ.

POPIS

ČLANOVA SAVEZA HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA
U ZAGREBU**Pjevačka župa »KUHAC« SHPD-a, Osijek,**

predsjednik: I. Vice, ravnatelj podružnice P. H. Š.

- Hrvatsko pjevačko društvo »DUNAV«, Vukovar, zborovodja V. Celina.
 Hrvatsko pjevačko društvo »FRANKOPAN«, Osijek.
 Hrvatsko pjevačko društvo »KUHAC«, Osijek, predsjednik J. Selnster,
 zborovodja M. Unger.
 Hrvatsko pjevačko društvo »LIPA«, Osijek, zborovodja J. Kamnikar.
 Hrvatsko pjevačko društvo »LISINSKI«, Našice.
 Hrvatsko pjevačko društvo »PRERADOVIĆ«, Đakovo, predsjednik K.
 Lombarović, zborovodja L. Ocvirk.
 Hrvatsko pjevačko društvo »ZRINSKI«, Osijek, predsjednik I. Aničić.

Pjevačka župa »FALLER« SHPD-a, Bjelovar

predsjednik Laksar,

- Hrvatsko pjevačko društvo »BRŠLJAN«, Gjulaves.
 Hrvatsko pjevačko društvo »DOBROTVOR«, Kloštar Podravski.
 Hrvatsko pjevačko društvo »DVOJNICE«, Bjelovar, predsjednik Laksar.
 Hrvatsko pjevačko društvo »FRANKOPAN«, Ferdinandovac.
 Hrvatsko obrazovno obrtničko radničko društvo »GOLUB«, Bjelovar,
 predsjednik Puchs.
 Hrvatsko pjevačko društvo »RODOLJUB«, Virovitica, predsj. ing. Fey.
 Hrvatsko pjevačko društvo »TOMISLAV«, Dolnji Meljani kraj Slatine.

Pjevačka župa »RUSAN« SHPD-a, Koprivnica,

predsjednik S. Pavmić.

- Hrvatsko pjevačko društvo »DANICA«, Koprivnica.
 Hrvatsko obrazovno društvo »DOMOLJUB«, Koprivnica, predsjednik
 I. Čupan, zborovodja M. Kolarčić.
 Hrvatsko obrtničko radničko obrazovno društvo »KALNIK«, Križevci.
 Hrvatsko pjevačko društvo »PETAR ZRINSKI«, Vrbovec.
 Hrvatsko pjevačko društvo »PODRAVAC«, Koprivnica, predsjednik S.
 Pavmić, zborovodja L. Wolfensohn.

Hrvatsko pjevačko društvo »PODRAVINA«, Ludbreg.
Hrvatsko pjevačko društvo »RUSAN«, predsjednik Mr. D. Janson, zborovodja M. Cik.
Hrvatsko pjevačko društvo »SIJAC«, Mihojanci kraj Virja.
Hrvatsko seljačko pjevačko društvo, Kuzminec, predsjednik i zborovodja E. Šurbek.

Pjevačka župa »LIVADIĆ« SHPD a, Samobor kraj Zagreba.
predsjednik F. Hrčić, ravnatelj Štedionice.

Hrvatsko pjevačko društvo »FRANKOPAN«, Bukovac kraj Zagreba.
Hrvatsko pjevačko društvo »JEKA«, Samobor, potpredsjednik F. Hrčić, zborovodja M. Zjallić.
Hrvatsko pjev. društvo »JELACIĆ«, Zaprešić, predsjednik V. Mrzljak.
Hrvatsko seljačko pjevačko društvo »PODGORAC«, Gračani, predsjednik I. Pavliček, zborovodja J. Augustin.
Hrvatsko pjevačko društvo »PREPOROD«, Dugoselo.
Hrvatsko seljačko pjevačko društvo »PRIGORAC«, Markuševac.
Hrvatsko seljačko pjevačko društvo »SLJEME«, Šestine, predsjednik Dr. I. Pernar, zborovodja M. Stipičević.
Hrvatsko katoličko prosvjetno pjevačko društvo »TUROPOLJAC«, Velika Gorica, predsjednik M. pl. Štepanić, zborovodja N. Totli.
Hrvatsko pjevačko društvo »ZPLINA«, Sv. Ivan Zelina.

Pjevačka župa »LISINSKI« SHPD-a, Zagreb.
predsjednik Dr. V. Benković

Glazbeno Društvo Intelektualaca, Zagreb, predsjednik V. Rotkvič, zborovodja R. Matz.
Hrvatsko poštarsko pjevačko društvo »GOLUB«, Zagreb, predsjednik B. Pokupec, zborovodja J. Bis.
Hrvatsko pjevačko društvo »Grmošćica«, Kustošija, predsjednik I. Štrban, zborovodja I. Vincetić.
Hrvatsko obrtničko pjevačko društvo »JUG«, Zagreb, predsjednik S. Strocinger, zborovodja Dr. V. Benković.
Hrvatsko pjevačko društvo »Kolo«, Zagreb, predsjednik Dr. J. Korenić, zborovodje O. Smodek i O. Jozefović.
Hrvatsko pjevačko društvo »LIRA«, Zagreb, predsjednik J. Krčelić, zborovodja D. Andres.
Hrvatsko pjevačko društvo »MAKSIMIR«, Zagreb, predsjednik I. Cagarić, zborovodja M. Cajner.

Zeljezničarsko pjevačko društvo »Sava«, Zagreb, predsjednik M. Plečko,
zborovodja J. Koclančić.

Hrvatsko pjevačko društvo »SLOBODA«, Zagreb, potpredsjednik Vjek.
Jakšić, zborovodja K. Odak.

Grafičko pjevačko društvo »SLOGA«, Zagreb.

Hrvatsko pjevačko društvo »ZAOREB«, Zagreb, predsjednik I. Pon-
gratz, zborovodja I. Hanič.

Hrvatsko prosvjetno društvo »ZVIJEZDA«, Zagreb, predsjednik I. J.
Wuchse, zborovodja I. Prišlin.

Pjevačka župa »TVRKO« SHPD-a, Sarajevo,

predsjednik Dr. J. Šutej.

Hrvatsko pjevačko društvo »HRVOJE«, Mostar.

Hrvatsko pjevačko društvo »MAJEVICA«, D. Tuzla.

Hrvatsko pjevačko društvo »RADOVAN«, Kreševo.

Hrvatsko pjevačko društvo »SLAVUJ«, Trebinje.

Hrvatsko pjevačko društvo »TOMASEVIĆ«, Jajce.

Hrvatsko pjevačko društvo »TREBEVIĆ«, Sarajevo, predsjednik Dr.
J. Šutej, zborovodja J. Hladek.

Hrvatsko pjevačko društvo »TREBIŽAT«, Ljubuški.

Hrvatsko pjevačko društvo »VLAŠIĆ«, Travnik, predsjednik J. Budiml-
rović.

Hrvatsko pjevačko društvo »ZRINSKI«, Derventa, predsjednik P. Mom-
čilović.

Hrvatsko pjevačko društvo »ZVEČAJ«, Zenica.

Hrvatsko pjevačko društvo »ZVIJEZDA«, Vareš.

Pjevačka župa »ZAJC« SHPD-a, Karlovac,

predsjednik M. Viktorin.

Hrvatsko pjevačko društvo »GORSKA VILA«, Delnice, predsjednik Dr.
I. Krnić.

Hrvatsko pjevačko društvo »HRVAT«, Gospić.

Hrvatsko pjevačko društvo »HRVATSKA VILA«, Ošina.

Hrvatsko pjevačko društvo »JAVOR«, Jastrebarsko.

Hrvatsko pjevačko društvo »KLEK«, Ogulin.

Hrvatsko pjevačko društvo »NADA«, Karlovac, predsjednik N. Perko-
vić, zborovodja N. Vuksan.

Hrvatsko pjevačko društvo »SKLAD«, Bakar.

I. hrvatsko pjevačko društvo »ZORA«, Karlovac, predsjednik M. Vik-
torin, zborovodja D. Meisel.

Pjevačka župa »NOVAK« SHPD-a, Brod.

predsjednik F. Rudolf.

Hrvatsko pjevačko društvo »DAVOR«, Brod, predsjednik F. Rudolf, zborovodja J. Fulgosi.

Hrvatsko pjevačko društvo »DOBOR«, Bos. Šabac.

Hrvatsko pjevačko društvo »GRANIČAR«, Nova Gradiška.

Hrvatsko pjevačko društvo »HRVAT«, Brčko.

»OBRTNA OMLADINA«, Vinkovci.

Hrvatsko pjevačko društvo »POSAVAC«, Bosanska Gradiška.

Hrvatsko pjevačko društvo »RELJKOVIĆ«, Vinkovci, predsjednik M. Lomharović, zborovodja V. Janković.

Hrvatsko pjevačko društvo »VIJENAC«, Požega

Hrvatsko pjevačko društvo »TOMISLAV«, Županja, predsjednik S. Uroić, zborovodja C. Romić.

Pjevačka župa »KLAIC« SHPD-a, Zemun.

predsjednik J. Gunčević.

»HRVATSKA OMLADINA«, Mitrovica, predsjednik I. Matiaščić, zborovodja S. Čvilković.

Hrvatsko pjevačko društvo »NADA«, Mitrovica, zborovodja P. Strniša.

Hrvatsko pjevačko društvo »NEVEN«, Petrovaradin.

Hrvatsko pjevačko društvo »NEVEN«, Subotica, predsjednik I. Vojnić-Tumić, zborovodje M. Jankač i Dr. M. Katanec.

Hrvatsko pjevačko društvo »TOMISLAV«, Mitrovica.

Hrvatsko pjevačko društvo »TOMISLAV«, Zemun, predsjednik J. Zimmermann, zborovodja E. Wolf.

Pjevačka župa »PADOVEC« SHPD-a, Varaždin.

predsjednik Dr. Blau.

Djačko ferijalno udruženje za narodnu prosvjetu, Krapina, zborovodja B. Stelner.

Obrtničko radničko obrazovno društvo »MATIJA GUBEC«, Stubica.

Hrvatsko radničko pjevačko društvo »VIJENAC«, Varaždin.

Hrvatsko pjevačko društvo »VILA«, Varaždin, predsjednik prof. Pamočić, zborovodja T. Miškalin.

Hrvatsko pjevačko društvo »ZAGORAC«, Krapina.

Pjevačka župa »HEKTOROVIĆ« SHPD-a, Split,
predsjednik dr. Brkić.

- Hrvatsko pjevačko društvo »DINARA«, Livno, predsjednik fra. J. Pašalić.
Hrvatsko pjevačko društvo »SLAVUJ«, Vranjic (kraj Splita).
Hrvatsko pjevačko društvo »SVETA CECILIJA«, Korčula.
Hrvatsko pjevačko društvo »SVETA CECILIJA«, Split, predsjednik K. Perinić, zborovodja A. Tiantić.
Hrvatsko pjevačko društvo »TOMISLAV«, Davno.
Splitsko muzičko društvo »Zvonimir«, Split.

Pjevačka župa »EISENHUT« SHPD-a, Sisak,
predsjednik Dr. I. Stipčić.

- Hrvatsko pjevačko društvo »DANICA«, Sisak, predsjednik Dr. I. Stipčić, zborovodja T. Kurtović.
Hrvatsko pjevačko društvo »JEKA«, Hrvatska Dubica.
Hrvatsko pjevačko društvo »KRAJIŠNIK«, Bihać.
Hrvatsko pjevačko društvo »NADA«, Banjaluka.
Hrvatsko pjevačko društvo »SLAVULJ«, Petrinja, predsjednik J. Butorac, zborovodja O. Milić.
Hrvatsko radničko pjevačko društvo »SLOGA«, Sisak, predsjednik G. Hahn.
Hrvatsko pjevačko društvo »ŠUBIĆ«, Novska, predsjednik i zborovodja A. Knopp.

Pjevačka župa Chicago.

- Hrvatsko pjevačko društvo »JADRAN«, Chicago.
Hrvatsko pjevačko društvo »PRERADOVIĆ«, Gary Ind.
Hrvatsko pjevačko društvo »ZORA«, Chicago.
Hrvatsko pjevačko društvo »ZVONIMIR«, Chicago.

ČLAN UTEMELJITELJ :

Ervin Roscher, Osijek.

«SAVEZ HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA»

osnovan je god. 1875., a reorganiziran 1922. Sada broji oko 100 članova (društava) iz svih krajeva, gdje žive Hrvati (Hrvatska — Slavonija — Dalmacija — Bosna — Hercegovina — Vojvodina — Sjedinjene države Američke), a podržaje veze sa Hrvatima u Istri i Burgenlandu (Austrija).

Redoviti članova imade SHPD oko 50.

To su društva, čiji umjetnički rad zadovoljava glazbeno-estetskim principima saveznog pravilnika, dok su ostala društva, koja nisu postigla taj umjetnički stepen stvaranja, izvanredni njegovi članovi.

SHPD razdijeljen je u 12 pjevačkih župa.

Redoviti članovi natječu se za prvenstvo svoje župe. Prvaci župa natječu se svake četvrte godine na saveznom festivalu u Zagrebu za prvenstvo Saveza.

SHPD kao socijalna i nacionalna institucija stoji na stanovištu, da su Hrvati zasebno nacionalno tijelo, pa je prema tomu ideošio svoje djelovanje od postanka do današnjih dana.

Umjetničke koncepcije SHPD-a najširega su oblika. Jedan od glavnih zadataka mu je stvaranje jedinstvenoga južno-slavenskog muzičkog izražaja. U tom pravcu postignuti su već prije rata zamjermi uspjesi. Poslije prevrata nastoji SHPD da dodje u što užu saradnju sa bratskim slovenskim i srpskim savezima.

Brojem članova i organizacijom na Slavenskom Jugu najjači, nastoji prikupiti u cjelinu sve postojeće saveze Juga.

Kada će ovaj posao biti gotov, nije daleko ostvarenje konačnog njegovog cilja: ostvarenje SVESLAVENSKOG PJEVAČKOG SAVEZA.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

1925
10. 10. 1925.

SAVEZ HRVATSKIH PJEVAČKIH DRUŠTAVA

priredjuje

proslavu 1000 godišnjice hrvatskog kraljevstva i 50 godišnjice Saveza Hrv. Pjev. Društava u Zagrebu pod pokroviteljstvom načelnika g. arh. Vjek. Heinzela

**DOČEK I DOLAZAK GOSTIJU
24. X. NA VEČER I 25. X. U JUTRO.
NEDELJA 25. X. 1925.**

U 8:30 sati kreće povorka pjevača i kulturnih društava od Narodnog Kazališta u Stolnu crkvu.
U 9:45 sati pjevaju svi pjevači Te Deum. Za orguljama g. ravnatelj Franjo Dugan.
Poslije Te Deuma vraća se povorka pred kazalište. - Sa terase pozdravljaju pjevače predsjednik g. NIKOLA FALKER i načelnik g. arh. VJEKOSLAV HEINZEL.
Nakon pozdrava pjeva savezni zbor „BOG I HRVATI“ od VILKA NOVAKA, pod ravnanjem g. RUDOLFA MATZA.

U 11 sati **Pjevačka smotra** nješovitih zborova u Narodnom Kazalištu.
U 14:30 sati **Pjevačka smotra** seljačkih i muških zborova u Narodnom Kazalištu.
U 20 sati **Hrvatsko pjevačko veče** (Monstre-koncert, 1500 pjevača) u Palači ZAGREBAČKOG ZBORA (Marulićeva ulica).

PONEDELJAK 26. X. 1925.

U 11 sati svečana skupština Saveza Hrvatskih Pjevačkih Društava.
U 12 sati sudjelovanje kod otkrića spomen-ploče IVANU pl. ZAJCU.
U 14 sati svečani banket u Hotelu Esplanade.

Slika 74. Plakat s općim programom Smotre Saveza hrvatskih pjevačkih društava

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

Slika 76. Kartica s menijem svečanog banketa koji je održan posljednji dan Smotre u hotelu Esplanade

2.1.3. Ostale proslave u Zagrebu i okolici

Cjelina se odnosi na dio proslava koje su održane u današnjim zagrebačkim naseljima koja u vrijeme održavanja administrativno nisu pripadala Gradu Zagrebu te na proslave koje su održane na području ondašnje Zagrebačke oblasti. Proslave su prikazane abecednim redom naziva mjesta u kojima su održane, i to najprije u mjestima koja su danas sastavni dio grada Zagreba, zatim današnje zagrebačke okolice, a unutar mjesta kronološki. Izvori se većim dijelom odnose na dopisivanje različitih društava koja se organizirala proslave i Družbe „Braća Hrvatskog Zmaja“ s različitim podacima o održavanju proslava, pozivnicama, plakatima i sl.

Bukovac – Remete

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

18. rujna 1925.

B: 823/925

HRVATSKI SOKOL II. U ZAGREBU

Zagreb, dne 18/9, 1925.

Bratskom

Društvu Hrv. Zmaja

U

Zagrebu

Hrvat tko je

Sokol da je!

Seljački odio Bukovac – Remete hrvatskog sokola II. Vlaška ulica posvjećuje 27 rujna t. g. kamen svoga doma, koji će podići u Remetama. Tom zgodom će ujedno prirediti proslavu tisućgodišnjice hrvatskoga, kraljevstva za župu Remete. Uz ostali birani raspored priredit će naše društvo sokolsku akademiju.

Da ta proslava bude što veličanstvenija, častimo se pozvati Vas, da po mogućnosti korporativno prisustvujete toj proslavi kao što je i naše društvo, a na-pose i naši seljački odjeli svakom zgodom odazvali bratskim pozivima, ne želeći ni truda ni troškova, a sve samo za procvat i budjenje hrvatske svijesti i ponosa.

Cijelu proslavu aranžira sam seljački sokolski odio Bukovac – Remete. Početak posvete kamena u 10 sati prije podne, a ostale proslave kod koje se očekuju bratska društva, u 3 sata poslije podne.

Očekujući, da ćete nam se rado odazvati, pozdravljamo Vas sa bratskim hrvatskim sokolskim

Zdravo!

Hrvatski sokol (II) Vlaška ulica

Utemeljeno 1923

ZAGREB

Starješina:
(nečitljivo)¹⁵⁷

Pročelnik s.o. B.-R-:
(nečitljivo)

Gračani

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 81

7. rujna 1925.

B: 791/924¹⁵⁸

Hrv. selj. pjevačko društvo „PODGORAC“ u Gračanima

Gračani (kraj Zagreba), 7. rujna 1925.

P.n.

Braća Hrvatskoga Zmaja

Zagreb

Povodom 1.000 godišnjice hrvatskoga kraljevstva, koja se slavi diljem naše mile Hrvatske domovine odlučilo je i naše društvo, da na svečani način proslavi ovu rijetku slavu u našem ubavom mjestu time, da podigne

SPOMEN PLOČU

na uspomenu 1000 godišnjice hrv. kraljevstva.

Samo otkriće spomen ploče obaviti će se na svečani način u nedjelju dne 20 rujna o. g. u Gračanima.

Da slava što ljepše i svečanije bude obavljena, umoljavamo bratsko društvo da sudjeluje korporativno s barjakom.

Komu pak nije moguće da korporativno sudjeluje neka pošalje delegate.

¹⁵⁷ Možda se radi o prezimenu Budak.

¹⁵⁸ Nedvojbeno je da u izvoru navedena 1924. godina. Budući da se slavlje održalo 1925. godine, vjerojatno se radi o pogrešci.

Glede pripreve ručka za članove pojedinih društava potrebno je, da nam se javi koliko članova dolazi, za koje treba pripremiti ručak.

Prijave molimo javiti običnim dopisom najkasnije do 13. rujna o. g. na adresu: Hrv. selj. pjev. društvo „Podgorac“ na ruke tajnika Josipa Augustina, Zagreb, Kaptol 27. (Nadbiskupska tiskara).

Očekujući Vas draga braćo raskriljenih ruku uz bratski pozdrav

BOG I HRVATI!

Za:

Hrv. selj. pjevačko društvo „PODGORAC“
u Gračani

Predsjednik:
Ivan Pavliček¹⁵⁹ v. r.

Tajnik:
Josip Augustin v. r.

15. rujna 1925.

Hrv. selj. pjevačko društvo „Podgorac“   B: 808/925

Gračani kod Zagreba

Gračani, 15. rujna 1925.

P.n.

Braći Hrv. Zmaja

Zagreb

Kao što ostala mjesta diljem naše mile domovine tako isto i mi odlučismo svečano proslaviti 1000. god. hrv. kraljevstva, pa molimo Braću Hrv. Zmaja, da bi izvoljeli kod naše svečanosti sudjelovati barem kao delegati, da nam kod same svečanosti budete na pripomoći kod same izvedbe otkrića Spomen ploče, da bude sve išlo svojim tokom.

Kod ručka (banketa) izvolite delegirati 2 člana.

Ujedno šaljemo primjerak našega plakata.

Za

Hrv. selj. pjevačko društvo „Podgorac“
u Gračanima

Predsjednik:
Ivan Pavliček

Tajnik:
Josip Augustin

---

¹⁵⁹ Predsjednik Hrvatskoga seljačkoga pjevačkog društva „Podgorac“ od 1924. do 1926. Domagoj Novosel, „Stanovništvo upravne općine Gračani – Remete između dva svjetska rata“, (doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2016), str. 305., pristupljeno elektroničkim putem 15. rujna 1925., <<https://repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A953/datastream/PDF/view>>.

HR-HDA-907. Zbirka stampata

KRI
20.09.1925
MARIJAN
KRIŠTIĆ

Proslava

1000-godišnjice hrv. kraljevstva u Gračanima dne 20. rujna 1925.

**biti će jedna od rijetkih hrvatskih narodnih
svečanosti. Tom prigodom obavit će se otkriće**

Spomen ploče

**koju podiže Hrvatsko seljačko pjevačko društvo
„PODGORAC“ na ovu milenijsku spomen.**

Umoljava se rodoljubno građanstvo grada Zagreba, da
prisustvuje ovoj velebnoj proslavi u što većem broju.

Raspored svečanosti:

Prije podne.	Poslije podne.
<p>U 8 sati: Doček gostiju kod zidnice na Kuznerskoj cesti.</p> <p>U 9 sati: Susretak svih društava i delegata u Gračanima kod gostione „Dugaj“.</p> <p>U 10 sati: Polazak povorka pred crkvu sv. Mikalja gdje će biti podizani društveni prodjelniki Ivan Pavliček.</p> <p>U pol 11 sati: Sveta sv. misa, koje će blagosloviti moći biti prot. gosp. J. Barin kanonik. Na konju pjesni „Naloga“ Hrvatsku misu od Trojca st.</p> <p>U pol 12 sati: Otkriće spomen ploče po društvenim prodjelniku Ivanu Pavličeku. Prigodno slovo dr. domać. izvanik vrše: g. Leopold Bazar. Iza proslava pjesni sve društva „Hrvatskog“ od V. Novaka. Na parietalnu pjesni „Lijepa naša“ od Ruzgana-Palera.</p>	<p>U 1 sat: Svečani objed na stranicu, a po sklopljenim gostionicama na ruznove pojedinih društava, koji se prijavu na mjesečni objed.</p> <p>U 3 sata:</p> <h2 style="text-align: center;">velika narodna svečanost</h2> <p>na vlastitom gradilištu u Gračanima, na osjedovanje vjernačke glube. Zbogom biti se na pretek. Za dobro domaći Kupljen kao i terane „Hrvatskine“ Janji M. Mašić gostionice.</p>

U slučaju nepovoljnog vremena obaviti će se samo otkriće
Spomen ploče, dok se velika narodna svečanost odgadjna na narednu
nedjelju dne 27. rujna o. g.

Slika 77. Plakat za proslavu 1000-godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva u Gračanima

Stenjevec

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

5. travnja 1926.

B: 405/926

P. n.

Braći „HRVATSKOG ZMAJA“

u/

ZAGREBU.

Odbor za proslavu 1.000 godišnjice Hrvatskog Kraljevstva – u Stenjevcu odlučio je, da u nastavku jur obavljene prećedne proslave prošle godine zasadi ove godine na trgu u Stenjevcu jednu spomen lipu dana 11. travnja 1926. /nedjelja/ u 3 sata poslije podne sa slijedećim rasporedom:

- 1./ u 3 sata polazak u crkvu,
- 2./ nakon blagoslova, ide se na mjesto, gdje će se zasaditi lipa,
- 3./ pozdrav gostiju,
- 4./ prigodni govori,
- 5./ sadjenje same lipe,
- 6./ pjeva pjevačko društvo „Grmošica“,
- 7./ zajednički sastanak u bašci odnosno prostorijama g. Švarića.

Pozivaju se najučtivije Braća Hrvatskog Zmaja kao čuvari i propagatori Hrvatskih nam historija i slavni naših velikana, da nam svojom prisutnošću uzveliča, dapače pripomogne, da nam ova proslava čim dostojnije i veličajnije uspije.-

U podpunoj smo nadi, da nam neće biti naša molba odbita, bilježimo se sa odličnim poštovanjem i pozdravom:

Odbor za proslavu 1.000 godišnjice Hrv. Kraljevstva.

U Stenjevcu, dne 5. travnja 1926.

Predsjednik:

Jagić¹⁶⁰

Zmaj Okički

---

¹⁶⁰ Janko Jagić (Velika Ves, rođ. 19. lipnja 1889 -), općinski bilježnik, zmaj Okički II.

Marijan Machala, ur., Povjesnica Zmajskoga stola u Krapini 1995.–2015. (Zagreb: Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja“ – Zmajski stol u Krapini, 2017), pristupljeno 22. rujna 2025., <<https://dbhz.hr/wp-content/uploads/2018/02/POVJESNICA-ZMAJSKOGA-STOLA-U-KRAPINI-1995-2015.pdf>>.

*(rukopisna bilješka:
odgodjeno na 18/4)*

8. travnja 1926.

Pn.

Braći „Hrvatskog Zmaja“
u/
Zagrebu

Radi obdržavanja velike proslave 50 godišnjice obstanaka Hrvatskog pjevačkog društva „Slobode“ u Zagrebu dana 11. aprila 1926. za kada je upravo bila određena i proslava 1.000 godišnjice Hrv. Kraljevstva u Stenjevcu sadjenjem jedne spomen lipe, to se odgađja po nama određena proslava u Stenjevcu na drugu nedjelju to jest dana 18. aprila 1926. sa istim rasporedom, koji je naslovu jur javljen, s molbom, da svakako toj svečanosti /na 18. IV./ prisustovati
izvoli.-

Odbor za proslavu 1.000 godišnjice Hrvatskog Kraljevstva
U Stenjevcu, dne 8. aprila 1926.

Predsjednik:
Jagić

Tajnik:
(nečitljivo)

14. travnja 1926.

B:442

P. n.

Braći Hrvatskog Zmaja
u/
Zagrebu.

Obavještuje se veleštovani naslov, da je proslava 1.000 godišnjice Hrv. Kraljevstva – sadjenjem jedne spomen lipe u Stenjevcu zakazana za dan 18. aprila 1926., odgodjena na neizvjesno vrijeme, s razloga, što se prema mnijenju vještaka nebi u sadanje doba

nikako primila lipa, pa nebi imalo svrhe, da se kao spomen lipa sadi, već bi se to moglo jedino učiniti u jesen.

Molimo ovo primiti do znanja.-

Sa odličnim štovanjem i pozdravom

Odbor za proslavu 1,000 godišnjice Hrv. Kraljevstva.

U Stenjevcu, dne 14. aprila 1926.

Predsjednik:

Jagić

Bregana

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 81

5. listopada 1925.

Odjel Samoborskog Hrvatskog Sokola u Bregani

Broj 16/1925

p. n.

Braća Hrvatskog Zmaja

u/ Zagrebu

“Hrvatski sokol“ u Bregani priređuje u nedjelju dne 11. listopada t. g. u 2 sata poslije podne proslavu hiljadugodišnjice hrvatskog kraljevstva uz otkriće spomen ploče na koju si dozvoljavamo pozvati i Vas time da uveličate svojim prisućem ovu velebnu i rijetku proslavu.

U nadi da ćete se našem pozivu odazvati kličemo Vam

Zdravo i dobrodošli!

U Bregani, dne 5. listopada 1925.

Hrvatski sokol
u Bregani kraj Samobora

Tajnik
(nečitljivo)

U prilogu dopisa je pozivnica:

HRVATSKI „SOKOL“ U BREGANI

priređuje u nedjelju dne 11. o. mj. proslavu 1000-godišnjice Hrvatskog Kraljevstva uz otkriće spomenploče na koju se poziva p.n. općinstvo, da u što većem broju prisustvuje.

Početak proslave u 2 sata poslije podne.

Nakon proslave „Pučka zabava“.

Krašić

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 81

27. studenoga 1925.

Odbor za proslavu tisuć-godišnjice hrvatskoga kraljevstva u Krašiću

B: 1092/1925

Društvu hrvatskoga „Zmaja“

u

Zagrebu

Žitelji ovoga mjesta i pripadajućih mu sela kane dana 27. decembra o. g. proslaviti tisuć-godišnjicu hrvatskoga kraljevstva. Stoga se naslov umoljava, da bi nam toga dana poslao jednoga člana svoga društva, da taj proslavi prisustvuje, i održi u spomen govor, koji će smisao proslave jače osvijetliti, i dati snažnijega poticaja štovanju vrljih predaka, a bez da se upliću najbliže i današnje političke prilike u domovini.

U nadi, da ćete se našem skromnom pozivu odazvati bilježimo se dostojnim štovanjem

U Krašiću, 27. novembra 1925.

Predsjednik:

M. Ilijanić
načelnik

Tajnik:

A. Gener,
učitelj

Toga dana će biti otkrita spomen-ploča.

19. prosinca 1925.

B: 1105/1925

Gosp. M. Ilijaniću, načelniku
Krašić

Pismo Vašega odbora za proslavu 1000. godišnjice hrvatskoga kraljevstva vrlo nas je razveselilo, kad smo vidjeli da i naši odlični Krašićani čine svoju rodoljubnu i hrvatsku dužnost.

Nastojat ćemo svakako (ako vrijeme dopusti), da ćemo na Vašu slavu izaslati naše delegate, koji bi prema želji odbora – pak i prema propisima našega društva održali koji govor. Pravo imate, na kulturne slave ne spada politika! – a toga se i mi nazora držimo.

Pobliži program slave molimo pošaljite nam ga.

Bratski i hrvatski pozdrav

Zgb. 19/XII 925. BHZ. Vel. meštar

23. prosinca 1925.

B: 1130/92, koja

Gosp.

E. Laszowski Vel. meštar
Braće Hrv. Zmaja

Na Vaš dopis broj 1105 odgovaram Vam, da ćemo mi u subotu t.j. 26. ov. mj. na večer imati malu bakljadu i prohod po selu. Drugi dan u nedjelju 27. ov. mj. biti će održana služba božja i otkriće spomen ploče, koja će se privremeno postaviti u crkvi. Mi ćemo naime u proljeće kad bude toplo, načiniti malu piramidu u koju ćemo staviti spomen ploču i to na našem trgu. Stoga Vas molimo, da dodjete dvojica, jedan bi naime u večer držao mali prigodni govor a drugi kod otkrića spomen ploče. Molim Vas, da nam javite, da Vam možemo odpraviti kola u Lazinu. Vlak naime odlazi u jedan u 12.10 a drugi u 2.30.

Uz pozdrav

Krašić 23/XII 1925.

M. Ilijanić
opć načelnik

Sveti Martin i Galgovo (Okić)

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 81

2. listopada 1925.

B: 854/925

Galgovo, 2/10 1925.

Dragi šogore!

Molim Te budi tako ljubazan, pa načini sljedeću uslugu:

Mi priređujemo u Sv. Martinu proslavu 1000 godišnjice Hrv kraljevstva, dana 11/10 sa sljedećim dnevnim radom:

- 1) (11/10) Misa u jutro ½ 9 sati
- 2.) poslije mise proslava na trgu SvMartinskom
- 3.) Nakon proslave ide se u Galgovo (1 km) sa čitavom povorkom i glazbom gdje se sadi lipa
- 4.) Potom se ide natrag u Sv Martin, gdje se takodjer sadi lipa uz prigodni govor.
- 5) Popodne u 2 sata igraju domaće djevojke „Prikaz na Duvanjskom polju.“

Nakon toga dakako veselica. -

Na proslave dolaze osobno gdje Smrekar i Dinaglica koje su priskrbile i robu.

Pozvana su, a sigurno i dolaze, društva iz Okića i Samobora.

Kako je Hrv. Zmaj dao prvu inicijativu za ovakvu proslavu, cijeli odbor vruće želi da dodje kao malo izaslanstvo Hrv. Zmaja.

Svakako bi bilo poželjno, da dodje medju inim ili brat Lazovski, ili Mayer ili JHorvat, jer jedan od ovih bi držao proslavni govor, da ovdasnji svijet ima širi pojam od Hrv.I. kralja i Hrv. Kraljevstva.

Ti svakako ne smiješ manjkati, da vidiš što Okićki Zmaj spodelava.

Izaslanstvo trebalo bi se staviti u sporazum sa gdjama Smrekar i Dinagl glede putovanja.

Mi ćemo medjutim pisati tim gospodjama, da dodju prvi dan, pa ću im ja na raspolaganje staviti svoja kola.

Zmajeve bi pak mogao u autu dopeljati brat Štauduar u 8 sati ujutro.

Ako ne bi to Štauduar mogao iz kojih svojih poslovnih razloga učiniti onda bi otputovali iz Zagreba vlakom 11/10 u jutro 5.10, pa bi Vas kola pričekala u Zdenčini.

Ja bi se posebno obratio molbom na vel. meštra Laszovskoga, ali neznam adrese, pa stoga molim Tebe, pobrini se odmah, da urediš stvar, kako bi bilo najshodnije, i odmah me obavijesti.

Molim izručiti bratski pozdrav svoj braći Zmajevcima, a Tebe napose srdačno pozdravlja

Tvoj odani

Jagić

18. prosinca 1925.

Račun

Na 60 dinara (Šesdeset dinara) koje sam primio od „Braće hrvatskog zmaja“ u Zagrebu, za učinjene 4 slike od proslave 1000. god. Hrv. Kralj. u Sv. Martinu pod Okićem.

Samobor 18/12 1925

Stjepan Lehpamer

fotograf

Japetić (Stojdraga)

HR-HDA-635-5-5. DBHZ. Djelatnost – Obilježavanje povijesnih obljetnica i kulturne proslave, kut. 82

21. rujna 1926.

B: 821/925

HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO PODRUŽNICA „JAPETIĆ“

U Samoboru, dne 21. rujna 1925.

UGLEDNOM DRUŠTVU

BRAĆI HRVATSKOG ZMAJA

u

ZAGREBU.

Savezno sa ovdašnjim dopisom od 15. rujna tg. čast nam je naslovu priobćiti da će se otkriće millenijskog spomenika (križa) u spomen hiljadu godišnjice hrvatskog kraljevstva u Stojdragi faktično u nedelju dne 27. ov. mj. obaviti.

Stoga Vas ponovno umoljavano da kod tog svečanog otkrića što brojnije sa svojim članstvom prisustvujete. -

Pozdravljamo Vas sa planinarskim pozdravom

Predsjednik:
(nečitljivo)

Tajnik:
(nečitljivo)

Rukopisna bilješka¹⁶¹

3. PROSLAVE DILJEM HRVATSKE

Bjelovar

HR-HDA-635-5-2. DBHZ. Spomen ploče i spomenici, kut. 54

21. kolovoza 1924.

Broj 4628/1924

BRAĆI HRVATSKOG ZMAJA, na ruke Velikog Meštra E.

LASZOWSKI

ZAGREB

Na cijenjeni dopis naslova broj 558 od 1. jula 1924. čast je podpisanome odgovoriti sljedeće:

U mjesecu svibnju o.g. osnovan je u gradu Bjelovaru centralni odbor za proslavu 1000-godišnjice Hrvatskog Kraljevstva, koji odbor sastoji od svih bjelovarskih hrvatskih kulturnih i humanih društava, a pod mojim predsjedništvom.

¹⁶¹ Na dopisu se nalazi većim dijelom nečitljiva rukopisna bilješka o sudjelovanju članova B.H.Z.-a na proslavi. U bilješci se navodi da je u proslavi sudjelovalo 18 članova, od kojih su identificirani Laszowski i Mayer.